

PRIMORSKI DNEVNIK

Postnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 400 lir

Leto XXXVI. Št. 302 (10.822)

TRST, sredi, 31. decembra 1980

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdob« v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužjeni Evropi.

Leto težkih preizkušenj

Leto, ki odhaja, v kronologiji svetovnega in domačega dogajanja prav gotovo ne bo med tistimi, ki bodo ostala v dobrem spominu. Če naj se vsaj bežno ozremo na glavne dogodke v njem, bomo brez težav prišli do zaključka, da pravzaprav ni izpolnilo nobenega od tistih pričakovanih ljudstev in narodov sveta; da je prejel kot razčistilo nebo nad nami, nagomililo none oblake, ki ne obetajo nič spodbudnega. Odpravilo ni nobenega od podedovanih žarišč napetosti, nasprotno, starih je dodalo še nova, ki povzročajo nestabilnost v mednarodnih odnosih. Posledice tega se dramatično odražajo v nezadržni oboroževalni tekmizi, ki dan za dnem požira ogromna sredstva, katere bi, če bi bila vložena v miroljubne namene, pomagala zmanjšati razkorak med razvitim in nerazvitim svetom, tešiti lakoto milijonov množic in zagotavljati splošen gospodarski napredek.

Afganistanska kriza z vdorom čet Sovjetske zveze v to srednjeazijsko državo v neposredni bližini največjih naftnih virov na svetu, je dolgega znanstva znake povzročila napetosti med obema velelilama, obrnila v smer zaostrovanja, ki se je postopno preneslo na vsa področja mednarodnih odnosov od praktičnega zastoja v pogajanjih za omejitve jedrskega orožja prek bojkota olimpijskih iger v Moskvi do težav v pripravah za sklicanje Konference o evropski varnosti in sodelovanju v Madridu, da u uducarci, ki ga je sovjetski poseg v Afganistanu zadal načelu nevtralizacije v notranje zadeve in nedotakljivosti meja drugih držav, niti ne govorimo. Latentni krizi na Bliskem vzhodu z neresnim izraelsko-palrestinskim vprašanjem, kaotično islamsko revolucijo v Iranu in še vedno odprtim vprašanjem ameriških talcev, se je z oboroženim spopadom med Irakom in Iranom pridružilo še novo nevarno žarišče, ki s sreči ni vpleto v direktno sočnanje SZ in ZDA, je pa še bolj zaostroilo petrolejsko krizo in z njo nevarno zamažalo gospodarstva razvitih in predvsem nerazvitih držav. V takem spletu svetovnega razvoja so predsedniške volitve v ZDA, ki so, kar se zunanje politike tiče, potekale pod parolami utrjevanja ameriške vojaške moči v duhu blokofske konfrontacije, predstavljale dodatno objektivno oviro za odpravljanje mednarodnih zapletov. dogodki na Poljskem, ki naj bi bili izključna notranja zadeva Poljske in njene pravice, da si sama poisce poti svojega socialističnega razvoja, pa so vnesli novo zaskrbljenost, saj bi neposredno rojško vmešavanje velelil, katerega nikakor ni bilo mogoče izključiti, lahko povzročilo posledice nepredvidljive razsežnosti. Kaže, da je ta nevarnost za sedaj mimo, nesporno dejstvo pa je, da se je svet soočal z novo težko preizkušnjo.

Tak razvoj dogodkov na mednarodni šahovnici je še enkrat dokazal, da za odpravljanje nevarnih žarišč objektivno ni druge poti kot vztrajanje na detantu in načelih miroljubne koeksistence, to pa je prav tisto, kar je v bistvu politike nevtrščnosti, ki ostaja slej ko prej alternativa politiki blokofskega antagonizma, imperalizma, hegemonizma in drugih oblik nadvlade. Žal je prav ta politika s smrtjo jugoslovanskega predsednika Tita izgubila svojega najprejstnejšega in najdoslednejšega predstavnika, je pa istočasno prava z veličastnostjo njegovega pogreba, z navzočnostjo najvišjih predstavnikov držav z vseh celin, kakršne svet še ni doživel, dobila še eno priznanje kot realnost, ki kljub objektivnim in subjektivnim težavam gibanja samega, ostaja in se utrjuje kot alternativa drugačnemu svetu. Iz tega razloga, pa seveda tudi iz mnogih drugih, nam še posebej razumljivih, je Titova smrt pomenila nenadomestljivo izgubo ne le za jugoslovanske narode temveč za vse svobodoljubni in k socialni pravici usmerjene svet. Olajšuje jo le ponosna vest, da po poti, ki jo je začrtal, doma in v svetu stopajo milijoni in milijoni borcev za uresničenje njegove vizije.

Italija, kakor nobena druga država, seveda ni ostala imuna pred takim tokom stvari, nasprotno, kot gospodarsko najbijejši člen Evropske gospodarske skupnosti, je še posebej ostro občutila posledice svetovne petrolejske krize in splošne gospodarske recesije z inflacijo, ki napreduje dvakrat hitreje kot v ostalih državah EGS, s padanjem proizvodnje, naraščanjem brezposelnosti, naraščanjem plačilnega primanjkljaja itd. To je

vodilo k zaostritvi notranjih družbenopolitičnih procesov, k čemur so izdatno prispevali tudi številni gospodarski škandali z neposredno vpletenostjo vidnih strankarskih in vladnih osebnosti, ponovna oživilitev, kljub nekaterim nedvomnim uspehom protiteroristične akcije, črnega in rdečega terorizma z atentatom v Bologni in ugrabitvijo sodnika D'Urso, ki je podobno kot ob ugrabitvi Mora, sprožila hude politične dileme in nasprotja znotraj same vladne koalicije. Katastrofalen potres v Bazilikati in Kampaniji je bil v taki situaciji samo dodatni tragični dejavnik za politično zaostrovanje, ko je po eni strani razkril dramatično zaostlost italijanskega Juga in stoletno brezbržnost za njegove probleme, po drugi strani pa zaostril stališče največje opozicijske stranke - komunistične partije do Krščanske demokracije z dejansko preusmeritvijo od politike tako imenovane »egodovinskega kompromisa« k politiki alternativne levih in laično-demokratskih sil krščanski demokraciji na vodstvu države.

Tudi za razvoj dogodkov pri nas ob meji in posebej še za našo narodnostno skupnost, odhajajoče leto ni bilo radodarno. Petletnica osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo je bila priložnost za tako ugotovitev. Soočati smo se morali z dejstvom, da se razen ureditve mejnega vprašanja nobena od drugih postavk sporazuma ni uresničila in da se je na političnih pokrajinskih in občinskih volitvah na Tržaškem celo okrepila tista politična formacija, ki je nastala kot izraz zavračanja osimskih sporazumov. Predvsem je za stalo izvajanje gospodarskih delov sporazuma začeti pri prosti industriji, ki na Krasu in pri drugih oblikah skupnega vlaganja v gospodarstvo, in pa vprašanje na šega globalnega zaščitnega zakona. Nedavni obisk jugoslovanskega predsednika Milatovića v Rimu je sicer pomenil pridruženost vseh osimskih dogovorov in spodbudo za njihovo hitrejšo uresničevanje, toda jasno je, da je to vsaj kar zadeva konkretne razmere na Tržaškem, odvisno tudi od drugačnega razmerja med političnimi silami in od njihovega drugačnega odnosa do sporazumov in sodelovanja ob meji.

Vprašanje naše globalne zaštite se je v pripravljalni fazi na vladni ravni z zaključkom dela posebne komisije in njene delovne skupine končno premaknilo, vendar so omejevalna stališča vladnih in nekaterih strankarskih predstavnikov do vsebinskega in teritorialnega obsega zaštite, ki so prišla ponovno na površje prav na zadnjem zasedanju vladne komisije, pomenila za našo narodnostno skupnost še eno razočaranje.

Bitka za zaščitni zakon s tem seveda še ni končana in še manj

izgubljena, zahtevala pa bo od vse naše skupnosti in od vseh demokratskih sil večinskega naroda dodatnih naporov za izbojevanje takega zakona, ki bo vsaj sprejemljiv, če že ne bo tak, kakršnega si želimo in od demokratske države upravičeno pričakujemo. V tem smislu moremo tolačiti ne le zagotovila, ki jih je italijanska stran dala jugoslovanski delegaciji v Rimu, pač pa tudi odprta stališča nekaterih najvidnejših izvoljenih predstavnikov v Trstu in deželi na novoletni tiskovni konferenci v Csanikarskem krožku. Celozupan Liste za Trst Cecovini je spremenil stališče do ustreznega zakonskega predloga poslanke LpT Gruber-Bencove, od katerega se je Lista za Trst formalno distanciral, češ da gre za poslanko osebno pobudo, tokrat pa se je Cecovini skliceval na isti zakonski predlog kot na predlog Liste za Trst.

Slovenci smo vse doslej dokazali, da znamo biti v vprašanih življenjskega pomena za nas akcijsko povezani in enotni, da znamo kljub različnim strankarskim interesom najti v sili skupni jezik. Z nekaterimi pomembnimi potrditvami znotraj naše skupnosti na gospodarskem, kulturnem in drugih področjih (naj omenimo samo tri pomembne obletnice naših temeljnih ustanov kot so Rmečka zveza, Glasbena matica in društvo Ivan Trnko v Beneški Sloveniji ter vidne dosežke na drugih sektorjih uveljavljanja) smo tudi v minulemu letu potrdili našo neuničljivo življenjsko silo. V njej, v veri v lastne moči in v zaupanju v demokratske sile večinskega naroda in v napredek demokracije v državi, je utemeljen naš optimizem, da bo leto 1981 boljše, da bo naši narodnostni skupnosti prineslo konkretne rezultate ter da bodo premočeni zastoji v sodelovanju ob meji in v celotnem uresničevanju osimskih sporazumov.

Leto 1981 bo za nas Slovence leto pomembne obletnice - 40. letnice ustanovitve. Osvobodilne fronte in začetka narodnoosvobodilnega boja, pa tudi 40. letnice drugega tržaškega procesa in smrti ne obsoje Pina Tomažiča in tovarišev. Spominjati se ju bomo - obeh obletnic - s potrjevanjem zvestobe njihovim velikim izročilom in s povečanimi naporji za naš vsestranski napredek in duhu tiste široke enotne fronte, ki nas je vodila k največjašnji zmagi v vsej naši zgodovini.

Z željo, da bi v svetu prevladal mir, da bi bili vsi zemljani manj izpostavljeni stiskam in grožnjam za obstoj, da bi napredovala stvar pravosti in enakega dostojanstva za vse, voščimo vsem Slovincem, vsem demokratom in prijateljem lepše in srečnejše 1981.

J. k.

PO PODROBNI ANALIZI SPOROČILA ŠT. 6 IN KOMUNIKEJA UPORNIKOV

Preiskovalci potrjujejo povezavo med RB in zaporniki v Traniju

Končana premostitev vseh teroristov iz zapora v Asinari

TRANI - Po bliskoviti akciji posebnega oddelka karabinerjev, ki so z drzinim in spretnim posegom osvobodili brez hujšega poškodb krvni vseh 18 jetniških paznikov v posebnem oddelku kaznišnice v Traniju, so oblasti zapora upvde notranjo preiskavo, da bi odkrili voditelje in morebitne organizatorje upora. Še sedaj pa je povsem jasno, da obstaja povezava in skupni načrt med ugrabitelji rimskega sodnika kasalskega sodišča D'Urso in teroristi, ki so uprizorili uporniški podvig, kar obenem pomeni, da bi karabinerji verjetno zadali hud udarec, če že ne povsem strli obširni načrt rdečih brigadistov, ki teži po destabilizaciji državne uestroja in razkolu med strankami.

Da so bili dogodki teh dni pravzaprav le zelo dobro zrežirano zaporedje posameznih scen priča tudi podrobna analiza 6. sporočila rdečih brigad in komunikacija, ki so ga izali uporniki v Traniju. Rimski sodniki, ki vodijo preiskavo, so namreč ugotovili, da je bilo sporočilo zapornikov napisano že pred časom, saj vsebuje vrsto pomanjkljivosti in nepravilnosti. Tako na primer komunikacija ne omenja točnejšega števila ujetih paznikov, v svoji splošni politični oceni pa popolnoma spregleda umor ravnatelja zdravniške službe zapora Regina Coeli Giovannija

Furcia. Te »pomanjkljivosti« so brigadisti skušali dopolniti in popraviti z objavo sporočila št. 6, s katerim si RB lastilo odgovornost za umor rimskega zdravnika, medtem ko je bilo sporočilo št. 5 v bistvu znak za pričetek upora v Traniju. Preiskovalci se sedaj sprašujejo, kateri bo nadaljnji korak teroristov, ki bodo verjetno morali sedaj spremeniti svoj prvotni načrt. Tudi zato je zaskrbljenost svojcev sodnika D'Urso več kot upravičena, saj se tokrat vladna in policarna grožnja in zahteva rdečih brigadistov in se tako verjetno izognila nevarnemu stopnjevanju dogodkov.

Uspešen poseg karabinerske enote, ki je sicer žel odpraviti in navduševati vseh političnih sil, ki so odločitev vlade ugodno ocenile, pa ni zmanjšal va' polemik in kritik na račun zaprtja »superzapora« v Asinari. Republikanci so včeraj v uradni molli obnovili svoja znana stališča nepopustljivosti in med drugim poudarili, da mora vsak vladni poseg upoštevati razsežnost izjava teroristov in sprejeti svoje sklepe na podlagi zavestne neopustljivosti najhujših privoljenj sil ustavnega loaka.

Socialdemokrati pa, ki so bili vse do uspešnega ponedeljkovega posega v Traniju zelo kritični do Forlanija, branijo danes v uvodniku strankarskega glasila »L'U-

«TRADICIONALNO NOVOLETNO DARILO» FORLANIJEVE VLADE

OD JUTRI V VELJAVI NOVE PODRAŽITVE STOPNJEVANJE POLEMIKE MED KD IN KPI

Vlada je na včerajšnji seji spremenila v zakonski odlok predlog o 50-odstotni podražitvi prometne takse za avtomobile - Berlinguer utemeljuje obtožbe zaradi načina vladanja KD - Oster odgovor glasila KD Popolo

RIM - Kot že lansko leto je tudi letos vlada pripravila za državljane »novoletno darilo«, ki pravzaprav postaja že tradicionalno. Na včerajšnji seji, ki jo je vodil ministrski predsednik Forlanie je namreč vlada spreminila v odlok osnutek zakona za finansiranje dejavnosti krajevnih uprav, ki med drugim predvideva tudi podražitev prometne takse za avtomobile. Gre za 50-odstotno podražitev, ki stopi takoj v veljavo s 1. januarjem in bo - predvidoma - veljala samo leto dni. Ni še znano, kako bo

treba plačati povisek, oziroma kdaj zapade rok za izplačilo, kajti besedila zakonskega osnutka še niso objavili, verjetno pa bo izšel že v današnji številki uradnega vestnika. Z jutrišnjim dnem se tudi podražijo kolki za potni list, trgovske licence, lovške dovolilnice in druga dovoljenja. Nespomenjena ostane cena na kolka za vozniško dovoljenje. Denar, ki ga bo država na ta način izterjala, bo namenjen občinam in pokrajinam. Kot je znano, predvideva zakonski osnutek o finansiranju krajevnih uprav močnost, da občine podražijo za 10 litr kilovatom uro električne energije za gospodinjstva, vendar samo za leto dni. Ta možnost je za enkrat ostala del zakonskega osnutka in bo torej začela veljati šele, ko bo, oziroma, če bo parlament ta osnutek odobril.

Z jutrišnjim dnem se, kot znan, podražijo še nekatere druge storitve. Predvsem velja to za poštno in telegrafsko storitve, poleg tega pa se bodo z jutrišnjim dnem podražila zdravila in plinsko olje za prevoz. Novo leto se torej začneja z nič kaj rožnatimi perspektivami, saj so na vidiku nove podražitve, med katerimi predvsem neugodno zavarovanje za avtomobile; včeraj je vlada sicer podaljšala sedanje cene zavarovalnih polic do 31. januarja 1981.

Kronika včerajšnjih političnih dogajanj pa ne beleži samo napovedi novih podražitev, ampak tudi nadaljnjo zadržitev atmosfe med dvajema največjima italijanskima strankama. Glasili obeh objavljata danes novoletna napadila z ostrimi medsebojnimi napadi. Tako piše sekretar komunistične

partije Enrico Berlinguer v današnji številki Unità, da je potrebna sprememba smeri pri vodenju Italije in izraža upanje, da se bodo tega zavedeli v čim krajšem času tiste stranke, tiste politične skupine in tisti politiki, ki so kljub vsemu doslej potrjevali ali soglašali ali pa prenašali sistem oblasti in slabega vladanja KD. Vemo, piše Berlinguer, kolikšnih odporov bo deležen naš predlog, vendar vemo tudi, da so velike sile delavskega gibanja in vse družbe, v katoliškem svetu, v strankah laične tradicije, občutljive, ko gre za nujnost stvarne politične in moralne spremembe pri vodenju države. Te sile je Berlinguer pozval k sodelovanju. Do takih sprememb, pravi Berlinguer, mora priti tudi zato, ker je ob dogajanjih v zadnjem času postalo jasno, da KD ni več sposobna voditi italijanske vlade; ob škandalih se demokristjani omejujejo pri obrambi svojega sistema vladanja in dejavnosti vseh svojih moč, tudi tistih, o katerih je največ govora. Tragedija potresa pa je dokazala, stopno ne sposobnost demokristjanskih vlad. Berlinguer tudi odločno obtožuje vlado popuščanja terorizmu in opozarja, da KPI vztraja pri stališču, da teroristom ni mogoče popustiti niti za milimeter.

Glasilo krščanske demokracije Il Popolo odzvarja komunističnemu sekretarju s tem, da najprej zavrača vse obtožbe in označuje Berlinguerjev članek kot »svora« in »podeš«. Sploh je uvodnik demokristjanskega glasila izredno oster in uporablja napadljive fraze in izraze, ki presegajo običajno raven političnega dialoga. Tako Il Popolo z eno samo besedo označuje Berlinguerjev članek kot »neodgovoren« napad na krščansko demokracijo in »nevarno« načrt destabilizacije, ki se »skriva za temi neresničnimi obtožbami in za vsemi instrumentalizacijami«. Sicer pa Il Popolo načelno zavrača vse obtožbe, ne da bi se spuščal v podrobnosti. Kar zadeva terorizem pa demokristjansko glasila meni, da stranka, ki je »plačala največ davek krvoločnemu divljanju terorizma« zaradi tega ne more popuščati teroristom.

Boji v Salvadorju

CIUDAD DE MEXICO - Po poročilih iz Salvadorja se boji iz severnih območij države širijo proti zahodu. V mehiškem glavnem mestu je neki predstavnik osvobodilne nacionalne fronte izjavil, da napredne sile nadzorujejo že

NOVOLETNA POSLANICA PREDSEDNIKA SFR JUGOSLAVIJE

«LETO ZAOBLJUBE VSEH DA BOMO NADALJEVALI PO TITOVU POTI»

Poudarjen pomen politike nevtrščnosti - Pomembni uspehi gospodarske stabilizacije - Na pragu leta, v katerem bo obeležena 40-letnica jugoslovanske revolucije

BEograd - Predsedstvo SFR Jugoslavije je ob koncu leta naslovilo na narode in narodnosti ter na vse državljane Jugoslavije novoletno poslanico, v kateri je med drugim rečeno:

«V letu 1980 smo izgubili velikega voditelja naše revolucije. Hkrati je bilo to leto zaobljube delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, vseh narodov in narodnosti naše države, da bodo nemajno nadaljevali po Titovi poti. Nenazadnje je bilo to tudi leto, v katerem sta se potrdila naša moč in prepričanje, da bomo vztrajali na tej poti in tudi v prihodnje krepili svoje in njegovo delo - socialistično, samopravno in nevtrščeno Jugoslavijo.

Svetu, ki nenehno vre od nemirov in spopadov tudi minulo leto ni prineslo miru. Nasprotno, mednarodne razmere so se močno poslabšale, vendar pa zbuja upanje to, da se krepijo tudi odprti proti glavnim vzrokom takšnih razmer - blokovski tekmovalnosti in politiki sile, različnim pristikom in vmešavanju v notranje razmere drugih, vsem oblikam o grožnja suverenosti, svobode in neodvisnosti narodov in držav.

Politika miru, enokopravnega sodelovanja in vsesplošnega popuščanja, za katero se zavzema socialistična federativna republika Jugoslavija, je edina možnost. Zato je v politiki nevtrščnosti danes bolj kot kdaj prej izhod iz sedanjih kriz. Ta politika pa je tudi edina pot za graditev novih in pravičnejših mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov. V preteklem letu smo se spo-

padali z resnimi gospodarskimi težavami, kljub temu pa smo dosegli pomembne začetne uspehe pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Pri tem je najpomembnejše prepričanje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, da je to edina pot za odpravo sedanjih težav. Tudi prihodnje leto ne bo lahko, ker ves svet pesti gospodarska nestabilnost. Pred nami je še bolj odločna in organizirana dejavnost pri odpravljanju vzrokov gospodarske nestabilnosti in boj za umiritev rasti cen z zmanjšanje primanjkljaja plačilne bilance. S tem bomo ustvarili možnosti za postopno izboljšanje življenjske ravni, in sicer na temeljih povečane produktivnosti dela in uspešnejšega gospodarjenja v celoti. Zavedati se moramo, da bomo imeli le toliko, kolikor bomo delali in kakor bomo delali ter razvijali samopravne družbenoekonomske odnose.

Samopravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje kot pot in način uspešnejšega in uresničevanja interesov v naši samopravni večnarodnosti skupnosti vse bolj postaja porok našega nadaljnjega uspešnejšega razvoja. To se je potrdilo tudi v dogovorih republik in pokrajin, ki so jih konec tega leta dosegli o najpomembnejših vprašanjih politike nadaljnjega razvoja.

Smo na pragu leta, v katerem bo obeležena tudi 40-letnica naše revolucije. V dolgem obdobju od prve odprimske puške do tega, kakršna je naša država danes in kaj pomeni v svetu, so bila rešena tudi najtežja vprašanja, odpravljen so težave, ki so bile mnogim videti neresljive. Tudi danes nismo brez težav in zagat in tudi jutri ne bomo. Delavski razred in vsi delovni ljudje, z jasnim obzidjem z jasnim obzidjem, z neomajnim zaupanjem v svoje moči, s prepričanjem, da bodo zveza komunistov in druge organizirane socialistične sile kljub izivom današnjega časa zmogle svojo zgodovinsko nalogo.

Predsedstvo socialistične federativne republike Jugoslavije izraža najpriprsknejše čestitke ob novem 1981. letu vsem narodom in narodnostim, vsem delovnim ljudem, borcem in mladini, pripadnikom oboroženih sil in varnostne službe, vsem prebivalcem naše države, s prepričanjem, da bo prihodnje leto vsestransko uspešno in plodno. (dd)

NEW YORK - Predstavniki SF RJ v Združenih narodih Milijan Komatina je včeraj podpisal mednarodno konvencijo, ki prepoveduje vsem državam zajeje talcev.

PO PESIMIZMU IN MALODUŠJU

Nov iranski namig glede usode talcev

Teheran bi lahko sprejel ameriške protipredloge, če jih sprejme tudi Alžirija

TEHERAN, WASHINGTON - Iz Teherana prihaja presenetljiv in nepričakovan namig, da bi lahko iranska vlada sprejela ameriške protipredloge na iranske pogoje za izpustitev ameriških talcev.

Na včerajšnji tiskovni konferenci je iranski minister odgovoril za talce Bahad Nabavi namreč izjavil, da bi bili washingtonski predlogi sprejemljivi za Teheran, če bi bila jarmstva sprejemljiva za alžirsko vlado. Nabavi je tudi poudaril, da je Iran »pripravljen upoštevati vsak novi predlog«, ki bi zgladil ameriško-iranski spor. Dlje Nabavi ni šel, ponovil je le še znana stališča o štirih iranskih pogojih, omenil pa je tudi možnost, da bodo talcem sodili, če ne bodo ZDA izpolnile iranskih pogojev. Politični ozavolavci navajajo tudi, da iranski minister ni vztrajal na jamstvenem polozu 24 milijard dolarjev.

Kaj pomeni ta delni iranski preokret še ni jasno. V Washingtonu molčijo, saj so doživeli vse preveč razočaranj in si tudi sedaj ne delajo utvar. Včeraj so se funkcionarji Carterjeve administracije ponovno sestali z alžirskimi posredniki. Kljub pomanjkanju uradnih komentarjev pa v Washingtonu poudarjajo, da »je beseda ameriškega predsednika največje jamstvo v državi, ki ne rabi drugih dodatnih jamstev«. Zagrenjenost in razočaranje Carterjeve administracije je na dila-

Kako bo Reagan reševal ameriške diplomate pa zaskrblja ves svet. Dosedanje Reaganove izjave niso bile spodbudne. Tega se baje zavedajo tudi v Teheranu, a ne vsi, saj je popolnoma jasno, da islamskim integralistom služi za vlačevanje v boj proti predsedniku Banisdrur. Normalizacija ameriško-iranskih odnosov bi namreč koristila predvsem zmernim silam, ki že mesece trdijo, da so se talci spremenili v pravi D-moklejev meč za iransko revolucijo.

Zmerne sile trdijo, da mednarodna javnost ni odločno obsojila iranske agresije prav zaradi dejstva ameriških diplomatov. Rešitev tega spora bi se povečala možnost, da Iran v kratkem času izžene s svojega ozemlja iransko vojsko. Zadnja poročila s fronte dokazujejo, da Iran napreduje, a uspehi so skrajno borni. Banisdrur se bi rad znebil ameriških diplomatov, saj se tudi položaj v Kurdistanu ponovno zapleta. V Teheranu se vedno bolj širijo zvozičice, da bodo Kurdi 22. januarja enostransko proglasili neodvisnost.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza

želi vsem svojim članicam in vsem Slovincem v Italiji

srečno 1981

Gledališča

VERDI

V soboto, 3. januarja, prvi nastop poljskega ansambla ljudskih plesov in pesmi "Mazowsze" za red A v parterju in ložah ter za red F na galerijah. Druga predstava bo na sporedu v nedeljo ob 16. uri in naslednja bo prihodnjo nedeljo, 11. januarja. Prodaja prostih vstopnic se bo začela v petek, 2. januarja, pri blagajni gledališča.

Kino

Ariston Danes zaprto.

Jutri 15.15 "Allegro ma non troppo". Barvni film.

Eden 16.00 "Shining". Prepevadan mladini pod 14. letom.

Ritz 16.00 "Flash Gordon".

Excelsior 16.00 "Il vizietto II." U. Tognazzi.

Grattacielo 16.00-22.00 "Biancaneve e i sette nani". Risani film.

Fenice 16.00 "Fantozzi contro tutti". Paolo Villaggio, Barvni film.

Jutri isti film ob 15.00.

Aurora 16.30-20.00 "Ben tornato pi-chiatello". Jerry Louis, Barvni film.

Cristallo Danes zaprto.

Jutri ob 16.00 "Ochi delle stelle". N. Delon in R. Hoffman. Sledi revija: "Travoltissimamente pon-pon". Prepevadan mladini pod 18. letom.

Vittorio Veneto 16.15-20.10 "Lo sto con gli ipopotami". B. Spencer in T. Hill. Barvni film za vsakogar.

Jutri isti film ob 15.00.

Capitol 16.30-20.00 "L'aereo più pazzo del mondo".

Moderno 15.00 "Odio le bionde". Barvni film za vsakogar.

Lumiere Danes zaprto.

Jutri ob 15.00 "Airport 80". Barvni film.

Volta Danes zaprto.

Jutri ob 15.00 "Pari e dispari". B. Spencer, T. Hill. Barvni film.

Seksija VZPI - ANPI Križ

vošči vsem vaščanom in tovariškim sekcijam

SREČNO IN USPEŠNO - LETO 1981

Svojim bolnim članom pa želi čimprejšnje okrevanje.

Včeraj - danes

Danes, SREDA, 31. decembra 1980

SILVESTER
Sonce vzhaja ob 7.46 in zatonja ob 16.31 — Dolžina dneva 8.45 — Lu-
na vzhaja ob 1.46 in zatonja ob 13.05

Jutri, ČETRTEK, 1. januarja 1981
NOVO LETO

Vreme včeraj: najvišja temperatu-
ra 7 stopinj, najnižja 3,1, ob 18. uri
6,4 stopinje, zračni tlak 1033,5 mb
ustaljen, brezvetrje, vlaga 75 odstot-
na, nebo jasno, morje mirno, tem-
peratura morja 8,8 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Paolo Ursic, Ire-
ne Pintus, Elisa Nastati, Igor Bo-
gatz, Elisa Baruzza, Serena Fa-
bris, Stefano Sabadin, Lorenzo Cal-
legaris, Davide Carlini, Elisa Al-
berti, Marco Pinamonti in Diego
Brambich.

UMRLI SO: 71-letna Emilia Mar-
ghieri por. D'Elia, 83-letna Pierina
Ceccato vd. Vidali, 93-letni Giovan-
ni Marini, 75-letna Emilia Braidot
por. Vinci, 84-letna Stefania Bencic
vd. Bassanes, 75-letni Giorgio Cer-
veo, 73-letna Pierina Samila vd.
Trampus, 83-letni Camillo Negri-
ni, 77-letni Giuseppe Gropazzi, 58-letni
Carlo Grobisa, 83-letna Albina Chia-
bai vd. Cressi, 83-letna Vittoria Sta-
nich vd. Bertotti, 73-letni Carlo Vi-
sintin, 78-letna Maria Piščanc vd.
Ferluga, 85-letni Giuseppe Stupa-
rich, 81-letni Bruno Damassa, 95-

letna Antonia Thomann, 26-letni Gil-
berto Zuttion, 76-letni Ferruccio
Gregorutti, 78-letni Enrico Bizjak,
61-letni Sante Lo Stuzzi, 68-letni Bru-
no Recchi, 76-letni Antonio Piscanc,
84-letna Anna Tassan, 77-letna An-
tonia Chieco vd. Federici, 67-letna
Oda Marsi, vd. Ladovani, 54-letni
Alessandro Lauro, 63-letni Pasquale
Nicoira, 78-letna Olga Pizziga vd.
Bastiani, 56-letna Sabina Baricolo
por. Ritossa.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN

(od 8.30 do 20.30)
Trg Garibaldi 5, Ul. Diaz 2, Ul. dei
Soncini 179, Ul. Revoltella 41.
(od 8.30 do 13. in od 16. do 20.30)
Trg S. Giovanni 5, Campo S. Gia-
como.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

(od 20.30 dalje)
Trg S. Giovanni 5, Campo S. Gia-
como 1.

UMRLI SO: 71-letna Emilia Mar-
ghieri por. D'Elia, 83-letna Pierina
Ceccato vd. Vidali, 93-letni Giovan-
ni Marini, 75-letna Emilia Braidot
por. Vinci, 84-letna Stefania Bencic
vd. Bassanes, 75-letni Giorgio Cer-
veo, 73-letna Pierina Samila vd.
Trampus, 83-letni Camillo Negri-
ni, 77-letni Giuseppe Gropazzi, 58-letni
Carlo Grobisa, 83-letna Albina Chia-
bai vd. Cressi, 83-letna Vittoria Sta-
nich vd. Bertotti, 73-letni Carlo Vi-
sintin, 78-letna Maria Piščanc vd.
Ferluga, 85-letni Giuseppe Stupa-
rich, 81-letni Bruno Damassa, 95-

LEKARNI V OKOLICI

Boljuni: tel. 228.124. Razvica:
tel. 226.165. Opče: tel. 211.001.
Prosek: tel. 225.141. Bozje polje:
Zgonik: tel. 225.596; Nabrezina: tel.
200.121. Sestjan: tel. 209.197; Zavlje:
tel. 213.137; Milje: tel. 271.124

Ob 2. obletnici smrti draga Jo-
žeta Sosića daruje žena Angela
10.000 lir za spomenik padlim v
NOB v Opčin.

V spomin na Josipa Rebulo da-
ruje Josip Guštin z družino 10.000
lir za nakup oblek pevskemu zboru
"Rdeča zvezda".

V spomin na Gizelo Bucik, mamo
Marija Bucika darujejo uslužbenici
ZTT in Primorskega dnevnika 139
tisoč lir za Skupnost družina Op-
čine.

V spomin na Karla Grobisa da-
ruje družina Darka Grčiča (Pa-
drice 42) 10.000 lir za PD Igo
Gruđen.

Nameste cvetja na grob Karla
Grobisa daruje družina Ferluga
(Padrice 32) 10.000 lir za PD Igo
Gruđen.

Nameste novoletnih voščil sorod-
nikom in znancom daruje družina
Grčič (Bazovica 13) 10.000 lir za
sklad narodnih noš v Bazovici.

V spomin na Emilijo Jez vd.
Gerbec darujejo družine Kodrič
Šiškovci 20.000 lir za tržaško glasi-
lo "Delos".

Ob 2. obletnici smrti žene Pine
Marec daruje mož Ivan 10.000 lir
za pogrebno podporno društvo v
Bazovici.

Ob obletnici smrti drag-
mame Marije Sosić daruje hči Nedra z
družino 10.000 lir za osnovno šolo
P. Trubar v Bazovici.

Žene S. Padrič, neudeležne Je-
tošnjega izleta, darujejo 10.000 lir
za spomenik padlim v NOB s
Padrič in ne iz Grograde, kot je bilo
pomotoma objavljeno.

V spomin na Mery Kosmino da-
ruje Marija Trobec (Repun 137) 10
tisoč lir za Skupnost družina Op-
čine.

Ob 1. obletnici smrti Rafaela
Brecija darujeta Anita in Pino
15.000 lir za popravilo dvorane na
Kontovelu.

Obresti na zamrznjene
draginske doklade

Od petka, 2. januarja 1981, bodo
banke začele izplačevati tretji ku-
pon petletnih zakladnih zapisov, ki
so jih odvisni delavci v Italiji (o-
krog 7 milijonov ljudi) prejeli na-
mesto zamrznjene draginske do-
klade v drugi polovici 1977. leta.
Obresti na zamrznjeni kapital zna-
šajo 13 odst. Z zamrznitvijo dragin-
skih doklad je država kasirala o-
krog 1000 milijard lir, za petletne
obresti pa bo do leta 1983 izplačala
okrog 600 milijard lir.

Čestitke

Danes praznuje 18. rojstni dan
MARKO RAPOTEC. Vse najbolje
mu želimo mama, očka, Mitja in
noma.

SILVESTER OLENIK je 29. de-
cembrja praznoval rojstni dan, da-
nes pa goduje. Vse najbolje mu že-
lijo žena, brat in hči z družino. Če-
stitkam se pridružujejo družine Tul,
Zonta in Smotlak.

Jutri bo na Kontovelu praznoval
rojstni dan KLAVDIJ PIRAS, še ki-
množa zdrava in vesela leta mu ki-
čejo žena, sin, mama in hči z dru-
žino. Ivo in Danijel pa pošljata
monotu 51 poljubkov.

Jutri praznuje rojstni dan naša
draga mama in nana DOROTEJA
VODOPIVEC. Da bi bila še dolgo
med nami srečna in zdrava ji že-
lijo vsi, ki jo imajo radi.

LILJANI PETELIN za 16. rojst-
ni dan želijo vse najbolje starši,
brata ter družina Gabrovec.

Dne 21. decembra je praznovala
v Gronadi 5. rojstni dan ALENKA
GOJCA. Vse najbolje in da bi bi-
la pridna punčka ji želijo tata Mir-
ko, mama Nadja in sestra Valen-
tina.

Dne 24. decembra je praznoval 21.
rojstni dan IGOR KALC. Mnogo
sreče in zdravlja mu želijo mama
Jolka, očka Mirko in brat Pavel.
Včeraj, 30. decembra, je prazno-
vala v Gronadi 21. rojstni dan
BETTY KRIZMANČIČ. Iz vsega sr-
ca ji iskreno voščita mama in tata.

Kolegici Sonji in soprogi
Ivanu Bogatu se je rodil
sin

IGOR

kateremu želimo trdnega zdra-
vja in sreče v življenju. Star-
šema pa naše iskrene čestit-
ke.

Kolektiv Centralspeda

SLOVENSKO DOBRODELNO
DRUŠTVO V TRSTU

želi svojim članom in podpor-
nikom

SREČNO IN USPEŠNO
IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1981

ŠD PRIMOREC - TREBČE

vošči vsem članom, športni-
kom, slovenskim društvom in
športnim delavcem

SREČNO NOVO LETO 1981

Razna obvestila

Slovenski kulturni klub priro-
čilo: silvestrovanje, ki bo v Ulici Doni
zetti 3, z začetkom ob 20.30. Vstop
nina: člani 7000 lir; nečlani 8000
lir (vključena jedilnica).

Izleti

Seksija KPI Josip Verginella v
Križu organizira od 27. junija do
5. julija 9-dnevno potovanje v Baku,
Tbilisi in Moskvo. Za vpis in in-
formacije se lahko zglasite ob ne-
deljah od 11. do 12. ure na sedežu
seksije v Ljudskem domu.

Mali oglasi

telefon (040) 794672

GOSTILNA "Al Palombaros", Trst,
Bazoviška cesta 56, tel. 040/54571,
vam nudi vsak dan žabe, divjači-
no, škampe in druge specialitete.
PRODAJ Peugeot 204 GL, letnik 69
v dobrem stanju, elektronski vžig,
nove gume. Cena 1.000.000 lir. Te-
lefon - Gorica, 83535.

MILIC DUSAN - Zagradec 2 -
toči belo in črno vino.

NUJNO iščem prostore za urad, ve-
likost 70 kv. m na Opčinah ali v
okolici. Telefonirati v večernih
urah na štev. 226-369.

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRZASKA KREDITNA BANKA
S.P.A.
TRST - ULICA F. RILZIO - 2 - 61-448

30. 12. 1980
Ameriški dolar 920,-
Funt sterling 2.185,-
Irski funt sterling 1.760,-
Sviciarski frank 520,-
Francoski frank 203,-
Belgijski frank 28,75
Nemška marka 473,-
Avstrijski šiling 66,25
Kanadski dolar 770,-
Holandski florin 435,-
Danska krona 152,-
Švedska krona 209,-
Norveška krona 177,-
Drahma 16,50
Mali dinar 26,75
Veliki dinar 27,-

MENJALNICA
vseh tujih valutPELLICCERIA
CERVO

prilagojena trgovina
za vaše nakupe

KRZNA - JOPE
elegančni modeli

NAŠITKI vseh vrst.
Bogata izbira

Najnižje cene v naši državi

Trst, Viale XX settembre 16
tel. 796-301

OPTIKA - FOTO - KINO
MARUŠIČ

Ulica San Nicolò 33 - tel. 60227
vam nudi

• Takojšnji in brezplačni pre-
gled vida

• Recepte za nove leče pri ob-
novitvi voznikške dovolje-
nja

• Čala za branje, barvanje
leč in popravila naočnikov

• Konkate leče.

PRODAJNA GALERIJA KRAŠKE UMETNE OBRTI

Bogata izbira izdelkov
lesa in keramike ter ro-
čnih del s kroškimi moti-
vi, primerni za vsakršno
darilo

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

BOB

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

RADIO VOŠČILA

SREDA, 31. DECEMBRA 1980

ITALIJANSKA TV
Prvi kanal

12.30 Solška vzgoja;
Ludwig van Beethoven

13.00 Umetnost v mestih
13.25 Vremenske razmere

13.30 DNEVNIK
14.00 Jezik za vsakogar:

RUSČINA
14.30 Družina Patridge - TV film

15.00 Aladinova magična svetilka
15.55 Izginul Holanec.

1. del TV nadalj.
17.00 Dnevnik 1 - Flash

17.05 Rdečelasa Ana - risani film
18.00 Solška vzgoja:

Oleknice
18.30 Problemi gospoda Rossija

19.00 Italijanske kronike
19.20 Veliki lov - 7. del

19.45 Almanah in Vremenske raz-
mere

20.00 DNEVNIK
20.40 Novoletna poslanica pred-
sednika republike Pertinija

20.55 Serpico - TV film
21.50 Jaz in ... hrana - 4. del

22.35 Dream Weaver,
novoletni program

23.00 Nekoč je bil Hollywood, film
Režija Jack Haley jr.; igra-
ci: Fred Astaire, Bing Crosby,

Gene Kelly, Liza Minnelli,
Debbie Reynolds, Frank
Sinatra in drugi

NOVOLETNA VOŠČILA

Drugi kanal

12.30 Dnevnik 2 - Za in proti
13.00 DNEVNIK 2 - OB 13. URI

13.30 Solška vzgoja: Maring
14.00 Popoln, dnevna rubrika

"vika". Vsi pa se bore po
zakonu in po samoupravnih
pravilih, ki si jih velikokrat
razlagajo po svoji, za lastne

potrebe prirojeni logiki. In
v teh njihovih prizadevanjih
za čimboljši osebni danes
sta komičnost in satirčnost,
ki ju avtor izjavlja iz svojih
juniakov.

Prva izmed šestih zgodb, ki
smo jo zbrali za današnji sil-
vestrski večer, se imenuje
"Z opeko po zakonu". Vse-
bino zgodbe bomo zamolčali,
povezavo pa lahko, da gre za
osebni spopad med nekom, ki
bi rad prenovil in povečal
svojo hišo in administracijo,
oziroma po njegovem mne-
nju birokracijo, ki mu to
preprečuje. Poleg drugih
izjavcev ima v tej zgodbi
pomembno vlogo Jurij Sou-
ček.

21.00 Za pokušino iz drugih stu-
dij

21.30 Z Avsenikom, Privskom in
Trefalom v novo leto

00.30 Na zdravje
01.10 Melodije, spominov,
01.30 V plesnem ritmu

02.00 Sedem pištol za McGregor-
jeve - amer. film

03.30 Abba

Koper
17.30 Ringa raja
19.30 Visoki pritisk

20.15 Stičišče
20.30 NOVOLETNI PROGRAM

Zagreb
15.30 Silvestrski otroški spored

19.10 Spomini na prihodnost
20.00 Dober večer, dobri ljudje!

21.15 Novoletna parada
23.00 Dober večer, Novo leto!

SVICA
16.00 Risanke
17.55 Program za mladino

17.50 Oddaja za najmlajše
20.35 "Cantando sotto la pioggia"
film

22.20 Tili

mlade; 14.37 Glasbeni notes; 15.00
Dogodki in odmevi; 15.30 Glasba
po želja; 16.00 Po samoupravni
poti; 16.10 Na Silvestrovo s pevc
in ansambli; 16.30 Primorski dnev-
nik; 16.45 Zabavna glasba.

RADIO 1
7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00,
17.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro
jutro po naše; 8.10 Jutranji alma-
nah; Cvetje hvalazno odlikanjmo;
9.00 Glasbena matineja; 10.10 Ra-
dijski koncert: Glasba skozi sto-
letja; 11.30 Beleška in Folklorni
odmevi; 12.00 Pod Matajurjan;

12.30 Melodije od vsepopoldne; 13.30
Zborovska glasba: Naši zbori;
13.40 Instrumentalni solisti; 14.10
Otroški kotiček; 14.30 Roman v
nadaljevanju - Giovanni Guares-
chi; "Don Camillo in Peppone" -
6. in zadnji del; 15.00 Nove plošče;
16.30 Po poklicu jazzar; Stan Ken-
ton; 17.10 Mi in glasba - Mladi
izvajalci - Goriska božičnica
17.40; 18.00 "Oj kobilice, leto lepo
mlado"; 18.30 Priključeni motivi;
20.20 - 00.30 Veselo v novo leto!
Posebna oddaja za Silvestrovo z
glasbo, šaljivimi prizori in razgo-
vori.

KOPER
(Italijanski program)
7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30,
13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30,
18.30 Poročila; 7.00 do 8.30 Dobro
jutro v glasbi; 8.32 Operni pro-
tagonisti; 9.15 Poje Sandro Giacob-
be; 9.32 Pisma Lucianu; 10.00 Z
nami je...; 10.10 Otroški kotič-
ek; 10.32 Mozaik; 11.00 Kim; 11.35
Samo glasba; 12.00 Na prvi sta-
ni; 12.05 Glasba po želja; 14.00
Iz Rima z interesom in simpatijo;
14.10 Mala diskoteka; 14.33 Jug.
motivi; 15.10 Intermezzo; 15.45 Mi
in juke box; 16.32 Crash; 17.00 Le-
stevica LP; 17.32 Muratti; 19.45

PLODNO DELO GORIŠKEGA RAZISKOVALCA

LETOS IZŠLE TRI PUBLIKACIJE
ZGODOVINARJA BRANKA MARUŠIČA

Pred kratkim je izšel njegov vodnik po Šentviški planoti Zapisa o odnosih med Italijani in Slovenci sredi prejšnjega stoletja in o tolminskih kmečkih puntih v Bevkovem delu

Publicistična dejavnost novogoriškega zgodovinarja Branka Marušiča, dolgoletnega ravnatelja Goriškega muzeja v Kromberku, se iz leta v leto množi in to kljub temu, da je njegova skrb še vedno let praznec vsakega večjega in obsejšnjega zgodovinskega dela iz zgodovine goriških Slovencev in drugi polovici preteklega stoletja.

Zadnja številka lanskega letnika (od str. 561 do 579) znane italijanske zgodovinske revije Archivio storico italiano, ki je dosegla je 137. letnik in jo izdaja znana firenška založba Leo S. Olshicki, je prinesla v italijanskem prevodu Marušičev članek «Rapporti tra Italiani e Sloveni nel «Litorale Austriaco» negli anni Sessanta del secolo XIX». Članek je pravezpraven tekst predavanja, ki ga je avtor imel na 6. sestanku italijanskih in jugoslovanskih zgodovinarjev v Firencah v dnevi od 10. do 11. 6. 1977 na temo Italijansko - jugoslovanski odnosi in Vzhodno vprašanje med leti 1851 in 1878. Sestanek v Firencah je sledil podobnemu sestanku, ki se je bil vršil v Sarajevu leto dni prej, in tudi Marušičev članek je vsebinsko nadaljevanje prikazovanja desetletja 1860 do 1870, se pravi dobe Bachovega absolutizma. Članek je eden redkih v italijanskem jeziku, ki v tako ugledni reviji obravnava vprašanje odnosov med obema narodnostima na Primorskem z našega zornega kota. Poleg tega se članek bere tudi italijanem, ki so v Italiji in v Italijanih sklopih gladko in tudi imena krajev ter naslovi citiranih periodičnih glasil so vseskozi slovenska, se pravi izvirna, v oklepajih je le dodana italijanska varijanta toponimov. V navedbi osnovne bibliografije je citiranih 35 slovenskih in italijanskih zgodovinskih del.

V samostojni knjižni izdaji, v znani seriji Kulturni in naravni spomeniki, zbirka vodnikov, ki jo je pod uredništvom pred kratkim umrle zasluženega umetnozgodovinarke delavke prof. Helene Menasche izdal Zavod SR Slovenije za varstvo naravnih in kulturnih dediščin, zalaga pa založba Obzorja v Mariboru in ki je prav v tem času nekako preokupirala številno 100, zamenja da je zbirka živa in potrebna, pa tudi da najde med Slovenci precejšnje zanimanje. V tej zbirki je torej kot 107. zvezek izšla Marušičeva knjižica Šentviška planota (32 str. z 18 slik, deloma barvnih). Knjižica - vodnik je torej po vsebini večji geografski zaokrožen pokrajinski med Bačo in Idrijo ter prelazom Bukovo z Bukovsko grapo. Marušič se je za to temo odločil za Šentviško planoto, čeprav narava, da se je ob tem in pred tem močno udarila tudi na živ Šentviški (dijakovski) planoti ali tudi Šentviška gora.

Planota je najprej prikazana z geografskega zornega kota (Rutar, Melik, Drekonja), kjer piše na vaju 11 naselij, razdeljenih na pet krajevskih skupnosti. Po svoji na selitvi lahko to pokrajino postavi mo uporedno s »religiozno kulturo«, nadično najdbe sodijo v železno dobo, čeprav je bila nasejena potono že v prazgodovini. Prve omenbe v srednjem veku so iz leta 1192, in sicer v oglejski listi in v buli papeža Celestina III. Ireno je omenjena cerkev sv. Vi. Da. Naslednja zanimiva doba za Planoto se bil čas tolminskih kmečkih puntov, saj so na brzi od tu prihajali nekateri voditelji (Gregor Kobal, Andrej Laharnar).

V drugi polovici 19. st. je došla Planota žolga (1846) in s tem je kulturnoprosvedno zavetila. Po membru vlogo so tu odigrali Jakob F. Kaffol, Andrej Znidarčič, Ciril Drekonja. Spomadi 1912 so semkaj prišli prvi partizani. Zaradi izrazito prehodnega terena pa tu ni bilo moč postavljati stalnih partizanskih taborišč, bolnic, tehnik itd., pač pa je preko Planote vodila kurirska pot. S Planote s partizanske enote napadale objekte v dolini Bače. Bogato pa se bilo razvilo kulturno-prosvetno delo v NOB.

Avtor nato na kratko oriše vse kraje, ki so evidentirani na selski, in sicer: Bukovski vrh, Da

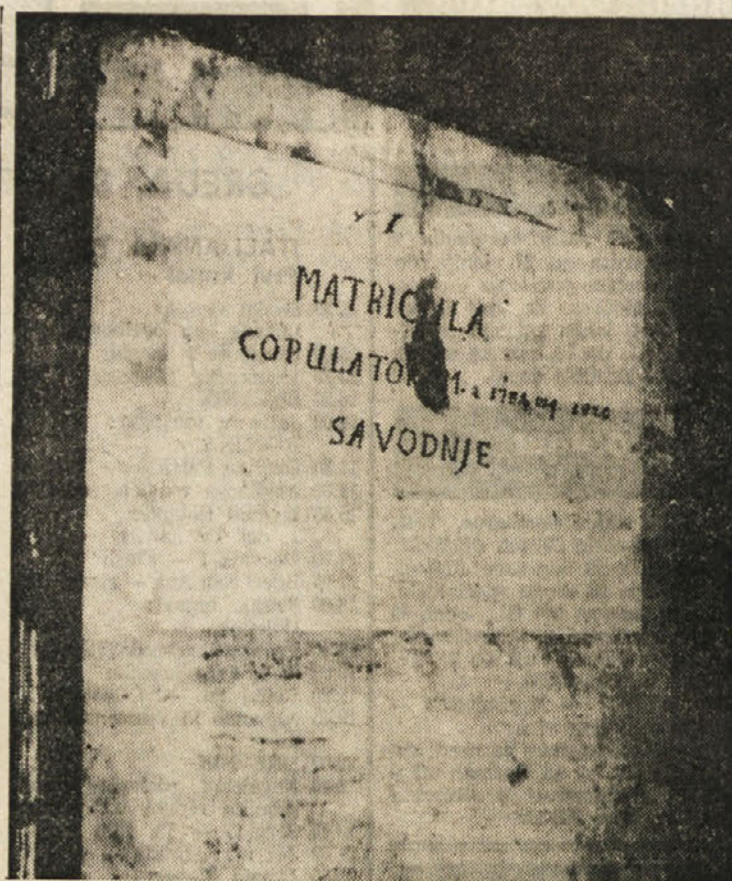
ber Goriški vrh, Logaršče, Pečine, Polje, Polje, Ponikve, Prapetno brdo, Roče, Šentviška gora in Za kraj. Povsod zabeleži vidnejše kulturno-umetnostne in druge spomenike ter posreduje podatke zgodovinskega in drugačnega značaja.

Knjižica, ki je opremljena tudi s skiciranim zemljevidom, je zares dober kazipot za vsakršnega turistu, veliko pa bo pripomogla tudi samim prebivalcem krajev, ki so opisani, da bodo globlje spoznali pomen domače pokrajine.

Za simpozij o Bevu, borcu in pisatelju, v okviru 8. sklica kulturnega plenuma v Novi Gorici sredi preteklega meseca je Marušič prispeval razpravo «O tolminskih kmečkih puntih in o zgodovinskih v Bevkovem delu». V njej ugotavlja, da je Bevk svoje zani-

manje za zgodovino Tolminske omeji predvsem na dve obdobji: na srednji vek (14. stoletje) in na dobo kmečkih uporov. Avtor se tudi mišloma zaustavlja ob Bevkovi načrtih literarnih del z zgodovinsko tematiko, ki pa iz različnih vzrokov niso bila uresničena. Pomembna so tudi Bevkova zgodovinska pričevanja iz časov, ki so nam bližnji (doba fašizma in kasneje NOB). Seveda ima Bevk z večjim ali manjšim zgodovinskim deležem še nekaj avtobiografskih del (nekateri od njih zadnji zbrane v knjigi Moja mladost), tako npr. Pol v neznanu. Posebna vrednost Marušičevega zapisa je nedvomno v bogati navedbi literature, ki so jo le redki udeleženci na simpoziju na vajali.

-lj

Platnica registra porok za obdobje 1784 - 1820. Z velikimi črkami je izpisano ime kraja: SOVODNJE

SPOMINI OB SEDEMDSESETLETNICI ROJSTVA SLAVICE LENAR-BOŽIČ

V Lenarjevi hiši v Tolminu so se zbirali člani ilegalnega tigrovskega dijaškega krožka

Tiskali so svoj ilegalni list «Soča», tigrovsko literaturo pa so razširjali po raznih krajih Goriške in tudi Benečije - Fašistična oblast jim je bila stalno za petami; nekatere so mučili v zaporih in pošiljali v konfinacijo

Ob 70-letnici rojstva Slavice Lenar Božič, rojene v Podbrdu 21. 12. 1910, se v mislih preselim v razgibano in burno dobo, ko se je Slavica z dijakom in tolminsko mladino z zagnanostjo v ostro borbi proti fašizmu za obstoj Slovencev izpostavljala veliki nevarnosti. Po prvi svetovni vojni se je z materjo Kati Lenar vrnila iz begunstva v Tolmino. Oče je padel na ruski fronti že leta 1914. Z oddajo sobi in kuhanjem dijakom, ki so stanovali v njeni hiši, sta se skromno preživljali. Zavedna Kati, kot je bila tudi Slavica in njeni sorodniki, je zavzeto podpirala protifašistično dejavnost. Njena hiša je postala središče dijaške in tigrovske podtalne anti-fašistične borbe. Po fašističnih prepovedih dramatične dijaškega krožka, v katerem je sodelovala Slavica, je bil v njeni hiši organiziran ilegalni dijaški krožek. Člani so bili dijaki S. Tuta, predstnik, Slavica Lenar, Vera Sorli, tajnica, Ljubka Sorli, Vekoslav Valentinčič, Kozarščak, Tone Laharnar s Šentviške gore, predsednik po konfinaciji Slavica Tuta 1928, Ivan Fon z Volarij, Tone Gruntar iz Kobarij, Mirko Vura z Mosta, Marija Majnik iz Volč, iz Tolmina se Jože Jančič, Vlado Rejec in Zeljč Prevelj. Svoje glasilo «Soča» so razmnoževali pri Tuti. Ljubka Sorli je v njem objavljala svoje pesmi. V odročni Lenarjevi hiši ob Tolminki so bili vsi ostali tajni sestanki, javka TIGR in zveze za Gorico, Kobarij in Ročinj. V tem času sta v njej stanovala Laharnar in Srečko Sorli, Slavica in sicer, ki je bil najbolj delaven tip v Tolmini. Skrivni so bile velike količine slovenske in italijanske anti-fašistične literature v zapuščenem čebelnjaku. K Lenarjevi hiši je prinašal Jernej Luznik, redni kurir iz Bač, ki je nosil precej orožja in ogromne razne literature iz Bohinja. Včasih so jo prinesli še Miha Bizjak z Bače pri Podbrdu, S. Sorli, Valentinčič, Laharnar in drugi iz Baške grape. S. Tuta jo je s prevažanjem sodavice prithotapil iz Cerkna, Podbrda in Grahovega, pa tudi iz Jugoslavije.

Krožek je uspešno budil narodno zavest in odpor proti fašizmu med dijaki gimnazije in v konviktih. V obbeh zavodih je bilo najstrožje prepovedano govoriti slovensko. Dijaki krožka so dobivali od Sorlija literaturo, ki so jo izročali zanesljivim gimnazijcem in drugim. Laharnar in Valentinčič sta jo hitopila v konvikt potom T. Sulerja iz Loga pod Mangartom in Kutina z Volarij, ki

sta bivala v konviktu in dobro opravljala zaupano nalogo. Nevarno razdeljevanje «Prvih korakov», ki so jih dobivali iz Gorice, so drzno izvajali. Laharnar jih je zavoil z učiteljsko Torkar razdelil otrokom v svoji hiši na Šentviški gori zraven pa je bila postaja karabinerjev. Skrivaj so učili otroke slovenskega branja, ker jih je fašizem oropal slovenske šole. Za to delo so urili dekleta po vaseh. Fašisti so S. Tuta 1. 1928 zaradi tega odgnali v konfinacijo za tri leta na kameniti otok Lipari. Srečko Logar iz Idrije je bil v začetku leta 1926 za isto delovno izločen iz vseh srednjih šol krajevine Italije in v 24 urah izgnan iz Tolmina. Člani krožka so organizirali uspešne sabotaže fašističnih proslav in parad, da so klavno izpadli. Besni fašisti so zaradi tega začasno izključili iz šole Slavico Lenar. Dragico Bastiutti in T. Laharnar, ki je večkrat (in tudi drugi) dobil tako kazen. Prisilni vpis v avangardo in nošnja črne srajce sta dijake podžigala k upor. Laharnar, Valentinčič, Gruntar in Fon so se odprto uprli vpisu. Zagrozili so jim z izključitvijo iz šole v 10 dneh. Po izključitvi s šole in Jelincem v Gorici so se odločili za vpis. Fašistične znake so nosili v žepu in jih pripeli pred vrati šole, da jih niso naslali domov. Našle fašistične diake so zmerjali z «Pilastru della patria».

Fašistične prizanke so izkoristili za nošnji knjig v Benečijo. Oddajali so jih slovenskim duhovnikom, ki so s priznane javljali delitev slovenskih knjig, dijake pa povabili na prigrizek v župnišče. Neshi so jih celo v Spter Slovenov in tam prenočili. Drzno so šli po vaseh od hiše do hiše, pobirali italijanske in izročali slovenske molitvenike. Največ nošen so »pravi« Laharnar, Valentinčič, Tuta, Gruntar in Fon. Dijaki krožek je dal pobude za mnoge izlete. Vseh jih je bilo mnogo družine v Tolmini. Vse primerke je dobivala družina Sorlijevih - Strojčevih, ki so veliko pomagali in sta Ljubka in Vera so delovali v ilegalnem krožku. Podobno kot v Tolmini je bilo v Volčah, Kozarščah, Ušniku, Čadruju itd. Proti voline letake so dan pred fašističnimi volitvami 24. 3. 1929, ko so morali Slovenci glasovati za «SI» ali «NO» za edino listo - fašistično stranko, podtaknili vsem družinam pod vhodna vrata v Tolmini in po vaseh. V Lenarjevo hišo je po ovinkih dospelo več zavojev letakov. S. Sorli jih je s pomočjo dijakov krožka, drugih in sam delil po vaseh, nesel jih je v Gorico. Dva paketa je Laharnar izročil Kati Lenar, ki je šla z vlakom in jih oddala pri Franciskinovi v Gorici. Valentinčič jih je prenašal skrite v ograjdu koleasa. Ivan Fon jih je nosil na Volarij in na Kamnem v Zatoimino so jih dijaki dan pregledali natrosili. Avantardisti so bili v svoji kasarni v pripravljenosti, imeli alarm in ponoči lovili razmašale letakov. V Zatoimino so šli Laharnar, Tone Suler in policist s psom. Ker sta glasno govorila in ju policist ni uspel brzdati, je sam s psom obhvalil vas. Izsledili niso niti enega razmašala letakov, čeprav je v vsaki vasi akcijo izvrši-

Prispevajo za
DIJAŠKO MATICO

Izlet tigrovcev nad Levpo na Banjski planoti v letu 1927. Vodil ga je Srečko Logar iz Idrije

PRISPEVEK K POZNAVANJU NAŠIH KRAJEV

Leta 1794 so v Sovodnjah morale črne koze - umrlo je sedem otrok

Tako izhaja iz matičnih knjig, ki so se ohranile v domačem župnišču Najstarejše segajo v leto 1784, ko je kraj postal cerkveno samostojen

Kmalu, čez štiri leta, bo poteklo dvesto let, odkar so Sovodnje, ki so prej v cerkvenih zadevah spadale pod Šempeter, dosegle cerkveno samostojnost. Leto 1784 je torej prelomnica pri preučevanju zgodovine kraja. Do tistega leta so cerkvene matične knjige, knjige rojstev, smrti in porok, vodili v Šempetru. Ti dokumenti pa so se med prvo svetovno vojno, ko je bilo župnišče skupaj s cerkvijo porušeno, porazgubili, oziroma uničili, kakor vrsta drugih starinskih listin. Matične knjige, ki so jih začeli pisati v Sovodnjah, čenši z januarjem leta 1784 so se ohranile, varno spravljene v domačem župnišču in pomenijo danes bogat vir informacij o načinu življenja sovodenjske skupnosti na prelomu 18. stoletja. Drugi še popolnejši, čeprav po nastanku za nekaj desetletij mlajši vir, pa so tako imenovane napoleonske mape, natančni po-

pisi obsega katastrske občine Sovodnje, popisi parcel in njihovih lastnikov, hiš, itd. Dokumentaciji, ki je spravljena v državnem arhivu v Gorici, so priložene tudi katastrske mape.

Iz omenjenega gradiva, ki sem ga pregledal v prejšnjih mesecih, sem skušal izluščiti nekaj zanimivosti, ki jih bodo prav gotovo s pozornostjo prebrali današnji prebivalci Sovodnje, potomci v petem, šestem ali sedmem kolenu tiste generacije, katere odločilni življenjski trenutki so skrbno zapisani v prvih župnijskih matičnih knjigah. Pa še marsikaj drugega je mogoče razbrati iz teh listin, ki so jih z vestnostjo in natančnostjo kasnejših občinskih uradnikov pisali preprosti kaplani in župniki. Veliko nasreč je bilo v tistih časih, bolezni, za današnje dajne skoraj nerazumljive stopnje o- troške umrljivosti itd.

Iz omenjenih listin izhaja, da je kaplanijo v Sovodnjah v letu 1784 upravljal Antonio Ragusa, ki so ga menda semkaj poslali iz Šempetra. Deset let kasneje je dolžnost dušnega pastirja in matičarja sprejel Mihael Devetak ter jih nepretrgoma vestno opravljal do svoje smrti, 7. decembra 1831, ko je umrl star 88 let. Po primku sodč je bil po vsej verjetnosti domačin.

Na prvi pogled dokaj enolične i suhoparne listine, pisane v obliki registra, vsebujejo tudi druge zanimive podatke. Tako izvem, da so novo sovodenjsko pokopališče, prejšnje je bilo poleg cerkve, blagoslovili 4. septembra 1825. leta. Verski obred je opravil mirenški župnik, pod čigar višjo pristojnost je sodila kaplanija v Sovodnjah, ob sodelovanju sovodenjskega in mirenškega kaplana.

Julija in avgusta leta 1797 so v kraju imeli opravka z nalezljivo boleznijo. Za tifusom ali drugo črvesno boleznijo — v knjigi, ki je pisana v italijanski se navaja kot vzrok smrti «febre gastrica», je umrlo šest vojakov, ki so bili po vsej verjetnosti nastanjeni kje v bližini vasi, če ne v kraju samem in ki so bili najbrž za stražo mesta v Rubijah. Pripadali so regimentu Alvinczev, doma pa so bili iz nemških in madžarskih krajev.

Pri pregledovanju rojstnih knjig za prvo obdobje (1784-1831) sem po-

stal pozoren na razmeroma veliko število dvojčkov. V nekaj manj kakor petdesetih letih so v vasi, ki je takrat štela nekaj nad 65 hiš in okrog 450 ljudi zabeležili kar osem takih primerov, od tega tri v družini Peteanovih.

Kako je bilo s številom rojstev v tem prvem obdobju? Če izznamemo nekatere posebne primere, tako se je leta 1792 rodilo samo 6 otrok, leta 1831 pa kar 22 otrok, se je število rojstev v glavnem gibalo med 12 in 19, z manjšimi odkloni.

Precej drugače pa je bilo s številom smrtnih primerov, ki so bili od leta do leta zelo različni, posebnoma velika je bila umrljivost otrok. O tem zgornjo pričajo naslednji podatki, iz knjige umrlih. Leta 1784 je bilo v kaplaniji 9 smrtnih primerov, od tega štiri je bilo kar sedem otrok v starosti do 15 let. Deset let kasneje so zabeležili sedem smrtnih primerov. Vsi so bili otroci in kot vzrok smrti se navaja «Vajola», najbrž črne koke. Leta 1872 je bilo 13 smrti, od tega 9 otrok, leta 1831 15 smrti, od tega 8 otrok v starosti do 10 let. Veliko otrok je umrlo zaradi opeklin, padli so na ognjišče ali se polili z vrelo vodo in zaradi utopitve.

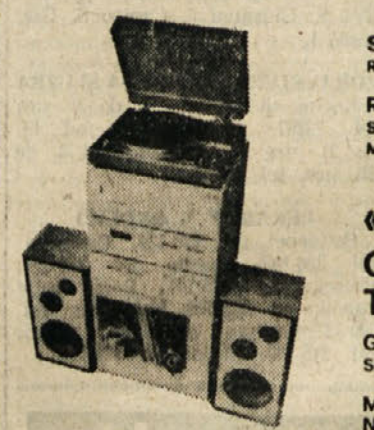
Ze celo vrsto let traja mejni spor med gorisko in sovodenjsko občino, zato ne bo napak, če opišemo še meje nekdanje katastrske občine Sovodnje, kakor izhajajo iz protokola, ki so ga sestavili 14. in 15. aprila leta 1820 in kjer piše, da meji občina na severu na štandžer, na vzhodu na Peč in na jugu predstavlja mejo Vipava, preko katere je občina Rubije. Na zahodu predstavlja mejo reka Soča. Meja s škardreško in pečansko občino je bila označena z dvanajstimi mejniki, od katerih je bil prvi postavljen v kraju imeli opravka z nalezljivo boleznijo. Za tifusom ali drugo črvesno boleznijo — v knjigi, ki je pisana v italijanski se navaja kot vzrok smrti «febre gastrica», je umrlo šest vojakov, ki so bili po vsej verjetnosti nastanjeni kje v bližini vasi, če ne v kraju samem in ki so bili najbrž za stražo mesta v Rubijah. Pripadali so regimentu Alvinczev, doma pa so bili iz nemških in madžarskih krajev.

Kaj pa nekdanji prebivalci, oziroma njihovi priimki? Zgoraj smo zapisali, da so današnji Sovodenjci v glavnem njihovi potomci v petem ali šestem kolenu. V matičnih knjigah zasledimo sledeče priimke, seveda napisane po italijanski: Zottig, Pogaunch, Visintin, Butcavig, Vinci, Tonsig, Peteani, Bertulin, Devetak, Pelizon, Lutman, Vicencig, Nemiz. Nekateri so v Sovodnjah že izumrli, drugi so postali bolj redki, večina pa se je le ohranila.

VLADO KLEMŠE

LESTAN NICOLO
GORICA - UL. GARZAROLLI 105 - TEL. 81801

STEREOFONJA HI-FI: Marantz A.R. Grundig
Ram Indiana Line Celestium Akai Yamaha - Sanyo

RADIO TV COLOR: Nord Mende Blaupunkt
Schub Lorenz ITT-Grundig Loewe Opta - Radio
Marceli Zoppas

«Espobianco»
GORICA - Ul. Cossar 23
Tel. 83823

GOSPODINJSKI STROJ: Bosch Miele Argo
Sneg-Arison-Sital - NAJBOLJŠI ZNAMKI

MATERIAL ZA OJAČEVALNE
NAPELJAVE

KMEČKA BANKA

USTANOVljena LETA 1909

GORICA - KORZO VERDI 51

TELEFON: 84206 - 84207 - 85383

TELEFON MENJALNICE: 83909

TELEX 460412 AGRBAN

VSE BANČNE USLUGE - MENJALNICA

Inter Centro Sport

S. N. C.

♦ SMUCI
LAMBORGHINI, ROSSIGNOL, ELAN, FISCHER, DYNASTAR,
VIITOR TVA, SPALDING, MAXEL

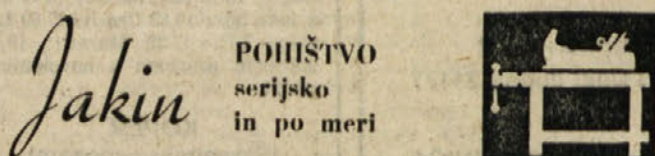
♦ OKOVJE ZA SMUCI
MARKER, SALOMON, LOOK, NEVADA, TYROLIA, GEZE

♦ KONFEKCIJA
ELLESSE, COLMAR, GIGI RIZZI, LA FONT, SAMAS, LA
COSTE, TACCHINI, PUMA, MAGGIA, E. ZEGNA, SKIP-
PER'S, ICEWOOL

♦ CEVLJI ZA SMUCANJE IN PO SMUCANJU
CABER, NORDICA, LANGE, GARMONT, ORTLES, MERI-
BELL, ORMA

TUTTO SPORT

GORICA
CORSO ITALIA 21
Tel. 83476 - 23733

POHIŠTVO
serijsko
in po meri

Sedež: ŠTEVERJAN, Bukovlje 15 - Tel. 31143
Skladišče: GORICA, Ul. Foscato 24 - Tel. 31087

Stilno in moderno pohištvo — spalne sobe — otroške in
mladinske sobe — dnevne sobe — sedežne garniture —
kuhinje — opreme za kopalnice — pohištvo za urade —
vrtno garniture

SERVIS — PRAVA KAKOVOST — UGODNE CENE

MLADINSKI KROŽEK — GORICA
priredi v slovo staremu letu

SILVESTROVANJE

tradicionalni praznik v dveh dejanjih.

PROGRAM:
KABARET — MODNA REVUJA
FILM — LOV NA ŠAMPANJEC
in druga presenečenja...

Začetek ob 20.30, konec ob 10. uri zjutraj
— SLOVESNOST BO V DOLJŠKEM DOMU —

MLADINSKI KROŽEK — ŠTEVERJAN
in SLOVENSKI MLADINSKI REKREATIVNI KLUB
vabita prijatelje na

SILVESTROVANJE

ki bo v Sedejevem domu v Števerjanu s pričetkom ob 20.30.

Vstop z vabil, ki so na razpolago pri članih.

Srečno novo leto 1981 želijo

Vsem občanom,
sodelavcem in prijateljem na obeh straneh meje,
želi obilo uspeha v novem letu 1981

OBČINSKA UPRAVA V DOBERDOBU

PROSVETNO IN ŠPORTNO DRUŠTVO

SOVODNJE

vsem svojim članom in prijateljem
želi uspeha polno novo leto 1981

PROSVETNO IN ŠPORTNO DRUŠTVO

VIPAVA

voščili vsem sodelavcem in športnikom
ter simpatizem
obilo uspeha v letu 1981

SPORTNO DRUŠTVO

JUVENTINA

STANDREZ

želi obilo uspeha vsem športnikom v novem letu!

Za razvedrilo rekreacijo in oddih obiščite

BAZEN IN SAVNO

hotelu Argonovi v NOVI GORICI
ZASEBNI LASTNIK PODOBNIK JOŽE
skrbi za dobro oskrbo objekta

Odprto vsak dan od 8. do 13 ure
in od 15 do 21 ure

Sprejemamo naročila za skupinske obiske in t.d.

ZENSKI INICIATIVNI ODBOR NA GORIŠKEM

MESNICA

LEBAN - FAGANEL FAGANEL

želi vsem članicam in sodelavkam uspeha polno novo leto 1981

GOSTILNA

BAR

PRI VIKTORIJI

DOBERDOB 24

TRGOVINA JESTVIN in PEKARNA

TOMŠIČ

SOVODNJE 30

TRGOVINA JESTVIN KRUH

TEODOR VELIŠČEK

GORICA — Svetogorska 123

Srečno novo leto

RAZMIŠLJANJA OB PREHODU IZ STAREGA V NOVO LETO

Gospodarska kriza nas je pestila v letu 1980 želimo bolj konkretne uspehe v novem letu

Več postojank za naše narodnostno delo v letu 1981 - Upanja v gospodarsko stabilizacijo na Goriškem - Želje goriškega župana

V navado je prišlo, da delamo ob koncu vsakega leta obračune o tem, kar smo napravili, oziroma o tem, kar se je zgodilo v naši neposredni okolici v letu, ki se pravkar izteka. Zadovoljni smo rad uspehi, ugotovljamo neuspehe, beležimo napake. Zapišemo staro leto z običajnim ugotavljanjem o tem, kar je bilo in s precejšnjo dozo upanja in prepričanja, da bo v prihodnjem letu boljše. Bo zares tako? Bomo zmogli delati tako, da se bodo stvari zares zasule nam in vsemu človeštvu v prid? Je izboljšanje pogojev, v katerih živimo odvisno samo od nas samih ali pa botrujejo tudi našemu življenju višje sile?

S takimi in podobnimi mislimi se soočamo vsako leto. Leto, ki se pravkar izteka, ni bilo med najboljšimi. Gospodarska kriza je za naša ves svet, brezposelnost narašča, veseleli rožljata z orožjem in si na vseh petih celinah lastita pravico vmešavanja v notranje življenje malih držav in imata seveda običajno pri tem podporo raznih kvizlingov. Naših manjšinskih vprašanj niso še rešili. Za vsakogar izmed nas pa pomeni vsako poslabšanje splošnega gospodarskega položaja tudi poslabšanje našega osebnega položaja.

Skozi je ni bilo tovarne na Goriškem, ki je ne bi bila prizadela v tem letu. Kriza. Nova ali nadaljevalna. Prav ob koncu leta so prišli vesti, da je za nekatere tovarne kriza mimo, v težavah pa so še številna druga industrijska podjetja. In z njimi vred seveda tudi stotine in tisoči ljudi.

Težave so nastale tudi s trgovino, kajti preveč se je goriška trgovina razširila in upala na vsakdanji prihod tisočev in tisočev, jugoslovanskih kupcev. V težavah so se znašli avtoprevozniki. V težavah so se znašle nekatere servisne službe.

Podražitve so bile skoro vsak dan na dnevnem redu v tem iztekačem se letu 1980. Podražili so se enkrat ali večkrat vozovnice na vlakih, avtobusih, letalih; podražili so se metan, telefon, elektrika, časopisi, posta, obleka, stanovanje, avtomobili, televizija, naročnina, hrana. Da, tudi hrana. Vse tri mesece smo dobili povisek plače v večji draginski doklado, a vse to je bila lažna morgana, saj so se vzporedno z dvigom dohodkov večali tudi davčni odtegljaji.

Kdor bo čez deset ali dvajset let preučeval letošnje časopise bo najbrž ugotovil, da je bilo leto 1980

OBRAČUNI IN NAPOVEDI NAŠIH BRALCEV

V predvidevanjih za novo leto 1981 prevladujeta negotovost in previdnost

Čprav vsakdo upa, da bo novo leto boljše od starega, so predvidevanja za leto, ki se pričinja, na splošno precej črnogleda

Zaključek starega leta je tradicionalno čas obračunov in predvidevanj ter upanj za novo leto. Pred letom dni smo prav tako delali predvidevanja in izražali želje, od katerih so se nekatere uresničile druge pa ne. Želili smo izvedeti, če so bili nekateri med našimi ljudmi zadovoljni z letom 1980 in kaj si vsak od njih prikašuje v novem letu. Zato smo zavreli telefonske številke nekaterih bralcev Primorskega dnevnika in jih vprašali kako ocenjujejo komaj preteklo leto in kaj predvidevajo za prihodnje.

Prva nam je odgovorila gospa Cvetka Čevrek iz Gorice, po poklicu učiteljica: »Sprasujete me, kaj pričakujem v novem letu? Hm, ne vem, ne delam rada programov. Veste, večkrat mi pravijo da sem pesimist, zato raje mislim na danes, da se mi ne bi zgodilo, da ostanem dolgo želje neizpolnjene. Ko sem kaj pričakovala, se je še skoraj vedno zgodilo prav na sprotno.

Sicer pa se tudi ne pritožujem nad preteklim letom. V družini in na delu je bilo v letu kar pozitivno. Drugeje je, če pomislim na dogajanje v svetu: vendar, čeprav sočustvujem z ljudmi in trpim zaradi tujih nesreč, ostane vseeno to doživetje oddaljeno od mene. Mislim, da dogodki svetovne razsežnosti ne odvisijo od nas, težječ od pomembnejših osebnosti, zato bi tudi ne delala predvidevanj za novo leto.

V tandruje je na naša vprašanja rade volje odgovoril Vojko Cijan: »Zadovoljen sem z življenjem v komaj minulem letu. Imel sem precej zadoščen na delu, in pri delovanju v domačem prosvetnem društvu, kateremu posvečam precej prostega časa. Če mi dovolite kritiko, bi dejal, da je bila goriška stran Primorskega dnevnika v pre-

teklem letu nekoliko pomanjkljiva. Upam, da jo boste v novem letu, kljub vsem težavam, uspešno obogatili. Drugeče sem za novo leto precej pesimist. Prvi problem, tako na Goriškem, kot v Italiji je gospodarska kriza, ki pa ji ne vidim izhoda v kratkem času. Podobno velja za našo manjšino: veliko se govori o Osimu in o globalni zaščiti, a doslej smo videli le malo konkretnosti. Pa še nekaj bi dejal o odnosih med političnimi strankami, v katerih smo zastopani Slovenci. Je že prav, da sodelujemo in v nekaterih prirožnostih nastopamo enotno, vendar ne smemo pozabiti na preteklost in si zakrivati oči, v čemer se razlikujemo. V novem letu si zato obojem tudi več jasnosti v naših stališčih.

Gospa Stefanija Lakovič, gospodinja iz Doberdoba je takole ocenila leto 1980: »No, kar se tiče osebnega življenja sem se kar zadovoljna. Kot vse gospodinjice pa imam problem, zaradi katerega ne morem biti zadovoljna: vse je vsak dan dražje, cene stalno rastejo.

Podobno so bile tudi ugotovitve gospe Jožice Pintar iz Števerjana: »Leto, ki je komaj minilo je bilo precej slabo v svetu, saj so razstajale same vojne in potresi. Pri nas je glavni problem draginja, ki narašča iz dneva v dan. Bolj zadovoljna sem s svojim osebnim življenjem, saj nisem imela hudih problemov v družini in tudi zdravje je bilo kar dobro. Upam, da se bo tako nadaljevalo tudi v novem letu.

Kar se tiče ostalega pa moja predvidevanja niso rožnata. Če imam kako posebno željo? No, vem da se bodo vsi smejali, vendar bi upala, da se bodo cene znižale.

Mirko Rogelja iz Gorice je bil s starim letom kar zadovoljen. »Nimam se kaj pritoževati. Nekaj manjših sitnosti sem imel z zdravjem, drugače pa je bilo v redu. Tudi glede slovenske manjšine mislim, da pri nas v Gorici še ni prav tako slabo. Mislim, da je v Trstu veliko slabše, ker je slovenska manjšina prav žrtve precej ostrih napadov s strani določenih političnih sil, medtem ko je pri nas opaziti večjo pripravljenost na so-

delovanje in uresničitev naših zahtev.

Zaradi tega, če je bilo to leto dobro, upam, da bo prihodnje vsaj tako. Kakih posebnih upanj nimam. Pri nas upam, da se bo povečalo sodelovanje ob meji, kar se tiče svetovnega položaja, pa mislim, da je ta precej zapleten, vendar si obojem, da ne bo prišlo do hušjih pretresov.

V Sovodnjih je o željah in predvidevanjih za novo leto spregovoril z nami Rafko Butkovič: »Leto 1980 ni bilo preveč zadovoljivo: za me osebno, ker sem moral obišči vojaško suknjo, za delovanje v vaši, kjer smo imeli precej težav pri mladinskih odseku in veliko dela pri razširitev kulturnega doma. Prav z otvoritvijo prenovljenega kulturnega doma pa upam, da bo v novem letu zabeležili večje uspehe v delovanju in da bomo pomladili naše društvo.

V širši perspektivi pa mislim, da ne more biti nihče preveč optimist. V Italiji bo gotovo šlo vse po starem, precej pa je odvisno tudi od morebitnih sprememb v politiki ZDA, ki bodo pogojevale tudi nas. Kar se osebnih upanj tiče, so moji načrti osredotočeni predvsem na službo, kjer upam, da ne bom imel prevelikih težav.

Deželni odbor za krajevne uprave in gospodarstvo Tripani se je v Dolenjeh sestel s skupino gozdnih čuvajev dežele Furlanije-Juljske krajine, ki so v Vietriju v Bazilikati sodelovali pri reševalni akciji prebivalstva, ki ga je prizadel požar, drugače pa je bilo v redu. Tudi glede slovenske manjšine mislim, da pri nas v Gorici še ni prav tako slabo. Mislim, da je v Trstu veliko slabše, ker je slovenska manjšina prav žrtve precej ostrih napadov s strani določenih političnih sil, medtem ko je pri nas opaziti večjo pripravljenost na so-

delovanje in uresničitev naših zahtev.

Zaradi tega, če je bilo to leto dobro, upam, da bo prihodnje vsaj tako. Kakih posebnih upanj nimam. Pri nas upam, da se bo povečalo sodelovanje ob meji, kar se tiče svetovnega položaja, pa mislim, da je ta precej zapleten, vendar si obojem, da ne bo prišlo do hušjih pretresov.

V Sovodnjih je o željah in predvidevanjih za novo leto spregovoril z nami Rafko Butkovič: »Leto 1980 ni bilo preveč zadovoljivo: za me osebno, ker sem moral obišči vojaško suknjo, za delovanje v vaši, kjer smo imeli precej težav pri mladinskih odseku in veliko dela pri razširitev kulturnega doma. Prav z otvoritvijo prenovljenega kulturnega doma pa upam, da bo v novem letu zabeležili večje uspehe v delovanju in da bomo pomladili naše društvo.

V širši perspektivi pa mislim, da ne more biti nihče preveč optimist. V Italiji bo gotovo šlo vse po starem, precej pa je odvisno tudi od morebitnih sprememb v politiki ZDA, ki bodo pogojevale tudi nas. Kar se osebnih upanj tiče, so moji načrti osredotočeni predvsem na službo, kjer upam, da ne bom imel prevelikih težav.

Deželni odbor za krajevne uprave in gospodarstvo Tripani se je v Dolenjeh sestel s skupino gozdnih čuvajev dežele Furlanije-Juljske krajine, ki so v Vietriju v Bazilikati sodelovali pri reševalni akciji prebivalstva, ki ga je prizadel požar, drugače pa je bilo v redu. Tudi glede slovenske manjšine mislim, da pri nas v Gorici še ni prav tako slabo. Mislim, da je v Trstu veliko slabše, ker je slovenska manjšina prav žrtve precej ostrih napadov s strani določenih političnih sil, medtem ko je pri nas opaziti večjo pripravljenost na so-

ZA DEŽELO PRISOTEN ODBORNIK TRIPANI

ZAHVALA GOZDNIM ČUVAJEM ZA REŠEVALNO DELO NA JUGU

Skupina čuvajev iz naše dežele je uspešno delala v Vietriju v Bazilikati - V nedeljo gre na pot druga skupina reševalcev

Deželni odbor za krajevne uprave in gospodarstvo Tripani se je v Dolenjeh sestel s skupino gozdnih čuvajev dežele Furlanije-Juljske krajine, ki so v Vietriju v Bazilikati sodelovali pri reševalni akciji prebivalstva, ki ga je prizadel požar, drugače pa je bilo v redu. Tudi glede slovenske manjšine mislim, da pri nas v Gorici še ni prav tako slabo. Mislim, da je v Trstu veliko slabše, ker je slovenska manjšina prav žrtve precej ostrih napadov s strani določenih političnih sil, medtem ko je pri nas opaziti večjo pripravljenost na so-

delovanje in uresničitev naših zahtev.

Danes tradicionalno srečanje med upravitelji Krmine in KS Dobrovo

V Krmiru bo danes dopoldne tradicionalno prijateljsko srečanje med upravitelji te krajevne ustanove ter predstavniki pobratene krajevnega skupnosti Dobrovo. Krajsa slovesnost bo na županstvu v Krmiru, ob 11. uri pa tradicionalno srečanje ob vstopu v novo leto na mejnem prehodu Plešivo.

Dr. Raffaele Milizia novi prefekt v Gorici

Na včerajšnji seji ministrskega sveta v Rimu so imenovali več novih prefektov, nekatere pa so preselili iz enega v drugi kraj. V Gorico pride za prefekta dr. Raffaele Milizia, ki je bil doslej prefekt v Iserni. Nasledil bo dr. Antonina Barrassa, ki je bil pri nas za prefekta pet let.

Zaskrbljujoč položaj tudi v podjetju Detroit

Na tržiščem županstvu je bil včeraj sestanek med delegacijo tovarniškega sveta podjetja Detroit, sindikata kovinarjev FLM ter občinske uprave v zvezi z negotovostjo glede obratne zaposlitvene ravni v tem podjetju, ki se je v zadnjem času, tako kakor vrsta drugih podjetij na Goriškem, znašlo v kočljivem položaju.

NEPRIJETNO NOVOLETNO DARILO

Dražje avtobusne vozovnice na medkrajevni progah

V poprečju bo treba za prevoz plačati 25 odstotkov več - Dražje tudi abonmajske vozovnice

Po sklepu pristojnih deželnih oblasti se bodo cene avtobusnih vozovnic po novem letu, pravzaprav že z novim letom, občutno podražile. Podražile se bodo tudi abonmajske vozovnice.

Dežela je sklep o podražitvi opravila s skokovitim naraščanjem inflacije v začetnem letu ter z nepredvidenim porastom upravnih stroškov v javnih in zasebnih podjetjih, ki skrbijo za prevoz oseb. Samo inflacija naj bi v letu dni poražila kar 22 odstotkov vrednosti, če pri tem upoštevamo še porast drugih stroškov, bi bil razkorak med prihodkom avtobusnih podjetij v letu 1981 ter skupnimi stroški obratovanja prevelik. Zato je odločitev o povzvišanju cen vozovnic tako rekoč nujna, sicer bi morala veljati primanjkljaj, oziroma izgubo, kriti dežela. Včeraj smo se o novih cenah pogovarjali na pokrajinskem prevoznem podjetju (APT), ki vzdržuje večino medkrajevnih prog na Goriškem. Objavljamo nove cene vozovnic na nekaterih najbolj prometnih progah. Cene veljajo že od 1. oziroma 2. januarja dalje. Na novo leto avtobusi podjetja APT namreč ne bodo vozili. Na progi Gorica - Trst se cena vozovnic podražila za 200 lir in znaša zdaj 1500 lir. Oglejmo si še ceno vozovnic za vmesne postaje.

Miren 500 (400), Rupa 500 (400), Gaborje 500 (400), Devetaki 600 (500), Palkišče 600 (500), Boneti 800 (600), Jamlje 900 (700), Medja vas 900 (700), Devin 1000 (800), Sesljan 1000 (800). Cene vozovnic na progi Gorica - Videm se zviša od 1200 na 1400 lir. Vozovnica med Gorico in Gradstvom po novem veljala 1500 lir, namesto dosedanjih 1300. Od 800 na 1000 lir se povisa cena vozovnic na progi Gorica - Trzin. Isti povisek velja za obe progi (preko Gradščice in preko Doberdoba).

DEŽURNA LEKARNA V TRZICU
Danes ves dan in ponoči je v Trzinu dežurna lekarna bolnišnice, Ul. Terenziana 26, tel. 44.387.

PRINČICEVE IN ZAVADLAVOVE FOTOGRAFIJE

Razstava «Kamen na kamnu» bo januarja v Foljanu

Prireditelj je večnamensko kulturno središče za tržiški okraj

Goričani se prav dobro spominjamo fotografske razstave «Kamen na kamnu», ki jo je Zveza slovenskih kulturnih društev (SPZ) v sodelovanju s fotokrožem »Skupina 75« priredila pred letom dni v goriški avditorij in ki je takrat doživela izreden uspeh. Fotografije za razstavo sta prispevala naša znana fotografka Jožka Princič in Viljem Zavadlav, ki sta s svojo aparata ujela vrsto kraških motivov.

Čez nekaj dni, 11. januarja, bo do razstavo odprli v občinski fotografski galeriji v Foljanu. Za to razstavo je poskrbelo javno pečnamsko središče s sedežem v Ronkah v sodelovanju s posvetovalno komisijo za slovenske vprašanja v tem središču, občino Foljan-Redipulja in ZSKD. Razstava bo v tem kraju odprta do 25. januarja. Za to priliko so tiskali lični katalogi, ki se nekoliko v kompoziciji razlikuje od onega, ki ga je SPZ izdala ob priliki goriške razstave, je omenjenim ustanovam se je pri prireditvi razstave pridružil tudi Kraška goriška skupnost. Uvodne besede v katalogu sta napisala predsednik omenjenega središča Sergio Bozzi in predsednik slovenske komisije v tem središču prof. Karlo Černic. Uvodno besedo k razstavi pa je napisal prof. Milko Renar. Vsi teksti v katalogu so pisani v slovenskem in italijanskem jeziku.

Fotografska galerija v Foljanu je razstavni namenu služila dolgo let, v zadnjem času pa je bila zaradi prenovitvenih del zaprta. S to razstavo jo ponovno odpirajo javnosti.

DANILO JEJČIČ V GALERIJ AVDITORIJA

Z ovirivne razstave. Slikar Danilo Jejčić med prof. Renarjem in goriškim županom Scaranom

Goriška občina je Danilu Jejčiću izkazala vsekakor lepo priznanje, s tem da mu je v razstavnih prostorih deželne avditorije priredila samostojno razstavo. S tem pa je tudi nas prijetno presenetila. Morda je pri izbiri avtorja igralo tudi dejstvo, da je Jejčić kustos Pilonove galerije v Ajdovščini (Pilon pa je bil v polpretekli dobi pravi bežni člen med goriškimi umetniki obseh narodnostnih poretel), vsekakor je izbira zelo zanimiva in pomembna, saj izstopa Jejčić že po svoji orientaciji kot eden najboljših svojih ustvarjalcev med primorskimi umetniki.

Jejčić je v splošnem razstavnem prostoru razobesil nekaj svojih najbolj značilnih plastinskih kompozicij. Pri tem je že izbira materiala kot taka precej zgornja: ne gre namreč za tradicionalno ali kakor koli že žlahtno prino, pač pa za precej prozaično, da ne rečemo vulgarno, kakršna je pač plastična masa. Sestavi sami nas na prvi pogled nekako odbojajo: zdijo se namreč lažno bleščajo in serijsko izdelani, in celo barva je nekak »tupja«. Kakor vsaka premišljena zasnova terja pač tudi od obiskovalca globljo pozornost. V resnici je Jejčić to maso tako oplemenitil, da popolnoma ustreza svojemu namenu. Na odmerjenih poljih se zvrščajo zaporedja do potankosti dodelanih in uglednih form. Pri tem pa ne prevlada težnja po »geometrizaciji in statičnosti, pač pa neka skladnost, kjer ima tudi »fižičnost« forme kot aktivni element svoj delež, še posebno kar zadeva ritmično modulacijo. Izbira barvnih tonov in samo barvno kontrastiranje se posebno presenečata, saj postajata že emblematična.

Večji delež je na pričujoči razstavi Jejčić odmeril sitotiskom. Te je razviral v zgornjem obsežnem razstavnem prostoru. Predljudsko trije motivi, vsak od teh je utemeljen z drugačno barvno osnovo. Nekateri se neposredno navezujejo na plastične izdelke, drugi pa so oblikovno manj avtonomni, nekateri izvirajo iz metalnih plošč, kjer razoseda čista in kompaktna prina svojo magično »notranjost«. Sicer se to le izloči, dejansko so se to izločili preliči že v čisti kontrastu s posebnostjo novega poetičnega vsebino. Izbor razstavljanih del je v splošnem pogledu izredno homogen in izklic: to nam omogoča, da pobliže spoznamo Jejčićev slikarski alazor, predvsem pa njegovo globoko zavzetost pri raziskovanju likovnih problemov. Zraven tega je Jejčićeva razstava razsejalno potrdila o likovni pestrosti v primorskem prostoru.

Razstavo uaja eden katalog z dvojezičnim besedilom. Avtorja predstavljajo v topih besedah goriški župan Antonio Scaran, strokovno besedo pa je napisal Jure Mikuz m.r.

Izleti

Slovensko planinsko društvo priredi v nedeljo, 11. januarja 1981, smučarski avtobusni izlet v Cima Sappardo. Prijave, samo osebno, na sedežu društva do 6. januarja.

Kino

Gorica
VERDI 17.30-19.45 »Il viziello II.« U. Tognazzi, M. Serraut. V četrtek: 16.00-22.00.

CORSO 16.45-20.30 »Flash Gordon«. S. Jones, O. Muti. Barvni film. V četrtek: 15.00-22.00 »Biancaneve e i 7 nani«. Barvna Walt Disneyeva risanka.

VITTORIA Danes zaprto. V četrtek: 15.30-22.00 »Ragazine di buona famiglia«. Barvni film. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Tržič

PRINCIPE Danes 16.30-22.00 »I cavalieri delle lunghe ombre«. V četrtek: 15.00-22.00.

EXCELSIOR Danes 17.30-22.00 »Count down - dimensione zero«. V četrtek: 15.00-22.00.

Nova Gorica

in okolica

SOGA Danes zaprto. V četrtek: 18.00-20.00 »ABC od ljubezni do seksa«. Avstralski film.

DESKLE Danes in v četrtek zaprto.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI

Danes ves dan in ponoči je v Gorici dežurna lekarna bolnišnice, Koroška 244, tel. 835.38.

Prispevki

V spomin na mamno Frido in očeta Jožeta Gravmerja darujejo hčere in sin 100.000 lir za Onkološki institut v Ljubljani.

Minili sta dve leti od dneva, ko nas je zapustil naš dragi

Savo Vogrič

Ob tej obletnici se ga spominjajo sošolci in sošolke 2. razreda zavoda »Ivan Cankar«.

Gorica, 31. decembra 1980

29. NOVOLETA SKAKALNA TURNEJA

Zmaga Avstrijca Neuperja
Jugoslovani so razočaraliDobro je skakal samo mladi Benedik, medtem
ko je bil Norčić celo zadnji - Uspeh Fincev

OBERSTDORF — V uglednem zahtovnem skakalstvu je včerajšnji dan na svetovni ravni zaznamoval zmago avstrijskega mladega skakalca Neuperja. V drugi seriji je z 100,5 m, kar je bilo sedemdeset odstotkov manj od njegovega najboljšega rezultata, zmagal tudi v drugi seriji. V prvi seriji je z 100,5 m, kar je bilo sedemdeset odstotkov manj od njegovega najboljšega rezultata, zmagal tudi v drugi seriji. V prvi seriji je z 100,5 m, kar je bilo sedemdeset odstotkov manj od njegovega najboljšega rezultata, zmagal tudi v drugi seriji.

21. Benedik (Jug.)	222,3
27. Tomasi (It.)	219,6
29. Rignoni (It.)	217,8
45. Ullaga (Jug.)	204,2
51. Norčić (Jug.)	(96+84)

HOKEJ NA LEDU

Na turnirju za «Pokal Poldusa»

Jugoslavija tokrat tretja

Nasloj Avstrijci zelo dobro skakajo in so odlično pripravljeni, na kar kažejo tudi včerajšnji rezultati. Zmagal je namreč Neuper, ki je bil v obeh serijah najdaljši. V prvi je pobel 100,5 m, v drugi pa 110 m, kar je bilo sedemdeset odstotkov manj od njegovega najboljšega rezultata, zmagal tudi v drugi seriji. V prvi seriji je z 100,5 m, kar je bilo sedemdeset odstotkov manj od njegovega najboljšega rezultata, zmagal tudi v drugi seriji.

HERNING — Na mednarodnem hokejskem turnirju za «Pokal Poldusa» je jugoslovanska reprezentacija zasedla končno tretje mesto za Dansko in Avstrijo. Potem ko je Danska odpravila Avstrijo, so pla-vi imeli zvezo priročno, da so v vseh dveh serijah zmagali proti Madžarski in sami Danski se tretjič posežejo po prvem mestu.

Madžarsko so sicer premagali s 7:1, proti Danski pa so klonili s 4:1 (1:0, 2:0, 1:1).

NAMIZNI TENIS

NA TURNIRJU V GORICI

Kras najboljši na društveni lestvici

Nastopila sta tudi Dom in Mladina - Najboljši rezultati v mladinski konkurenci

Svetovni pokal za skakalce je torej stekel, vendar vse ni tako kot bi bilo pričakovati in se sedaj ni jasno, če se bo regularno odvijal. Tekma v Cortini je že odpadla, zdaj pa so svoja tekmovalna odposlali še Američani in Poljaki. Po dveh letih v Zakopanem in Iron Mountainu ne bo zaradi gospodarskih težav organizatorjev. O novem, nepredvidnem finančnem bremenu pa poročajo tudi iz Innsbrucka.

VRSTNI RED V OBERSTDORFU	
1. Neuper (Av.)	256,8
2. Puikonen (Fin.)	252,3
3. Raud (Nor.)	151,1
4. Kogler (Av.)	248,3
5. Kokkonen (Fin.)	240,3
6. Meisinger (NDR)	239,5
7. Toernänen (Fin.)	237,1
8. Bergerud (Nor.)	235,3
9. Buse (NDR)	234,2
10. Viljanila (Fin.)	234,1

ZADNJA VEST

Na «Mundialit» prva zmaga za Urugvaj
MONTEVIDEO — V prvem srečanju na «Mundialit», ki se je včeraj pričel v Urugvaju, je domača enajsterica zaslužen z 2:0 premagala nizozemsko. Gola sta dosegla Ramos v 31. min. ter Victorino v zadnji minuti prvega polčasa.

KOSARKA

1. ITALIJANSKA LIGA

Tržačani zopet uspešni
Goričani tesno izgubiliHurlingham premagal doma moštvo Antoninija, Tai Ginseng
je v Pesaru izgubil za štiri točke proti Scavoliniu

Hurlingham — Antonini 84:63 (45:31)
HURLINGHAM: Laurel 27 (9:9), Lawrence 7 (1:3), Mina 11 (3:6), Rittosa 18 (2:2), Baiguera 10 (2:2), Meneghel 4 (3:1), Jacuzzo 4 (2:3), Cuk, Pecchi 3 (1:1).
ANTONINI: Quercia 9 (5:5), Franceschini 2 (0:2), Neri, Tassi 6 (2:2), Bacci 3 (3:4), Ceccherini, Kramer 10, Davidi 3 (1:2), Giustarini 4, Botton 26 (2:3).
SODNIKA: Marchis iz Turina in Maurizi iz Bologne.
PON: Meneghel
Hurlingham je dosegel svojo četrto zaporedno zmago ter se tako povzpel na sedmo mesto lestvice. Če bodo Tržačani zmagali še v eni naslednji dveh tekah na tujem proti ekipama I&B in Recoaro, potem si bodo verjetno zagotovili obstanek v A-1 ligi.
Antonini pa je s tem, ponovnim porazom praktično že obsojen, da bi Tai Ginsengom zapusti skrinjo najboljših.
Včerajšnja tekma ni bila na izredni ravni, gledalci pa so se lep del štirikdesetih minut dolgočasnili, saj so s ceste upirali domaćinom le v prvem delu drugega polčasa. Proti koncu tekme pa je Lombardi o-sal na igrišče celo vse razpoložljive igralce, med katerimi se je še posebno izkazal mladi Pecchi.
Marko
IZIDI 20. KOLA
Grimaldi - Bancoroma 79:74
Recoaro - I&B Bologna 79:70

Hurlingham - Antonini	84:63
Squibb - Turisanda	106:71
Billy - Pintinox	77:65
Sinudyne - Ferrarelle	99:98
Scavolini - Tai Ginseng	86:82
LESTVICA	
Turisanda 34; Billy 32; Sinudyne, Grimaldi in Squibb 26; Scavolini 24; Ferrarelle in Hurlingham 18; Recoaro in Pintinox 16; I&B Bologna in Bancoroma 14; Antonini 10; Tai Ginseng 6.	

NEKAJ UGOTOVITEV OB IZREDNO USPELEM TRNOVSKEM MARATONU

Smučarski teki - zvrst, kateri Slovenci
v zamejstvu posvečajo premalo pozornostiDosedanje pobude, zlasti pri goriških Slovencih, niso obrodile zaželenega sadu
Težave v pomanjkanju strokovnega kadra in oddaljenosti prog

Točno ob 9.30, ko je eksplodirala rudarska mina, se je več kot 3.500 tekačev, ki so sodelovali na 6. trnovskem maratonu, največji tovrstni manifestaciji v Sloveniji, spustilo po zasneženih progah ob obronkih Trnovskega gozda.

Pretekli so v bistvu iste proge, ki so jih v času narodnoosvobodilne borbe pretekli partizani IX. korpusa. Nedeljska manifestacija, ki je bila pod pokroviteljstvom narodnega heroja Staleta Potocarja - La-zarja, je izvenela kot veličastna športno-rekreativna prireditev, organizirana v najboljšem redu. K temu je seveda veliko prispevalo zares odlično nedeljsko vreme ter sneg, ki je bil primeren za tako prireditve.

«Od vseh maratonov, je bil ta gotovo najboljši, nam je povedal Gorizan Boris Baša, ki se je udeležil 30-kilometrskih prog. «Poleg odličnih vremenskih razmer, so organizatorji imeli precej sreče, kar zdeva sneg, saj ga je bilo več, kot je to v navadi ob tem času. Še temu naj dodamo zares dobro organizacijo, ki se je izkazala prav med progo: vsaki 10 km je bila postaja prve pomoči, okrepčevalnice so bile številne, tako da so zadostile potrebam take množice tekačev. Po cilju pa so bile informacije o uvrstitvah takojšnje in popolne. Skratka, enkratno doživetje!»

Mnenje Borisa Baše je bilo brez dvoma slično vtisom vseh udeležencev maratona. Teh, kakor smo za pisali, je bilo veliko. Največ je bilo seveda ljubiteljev tovrstne rekreacije iz Slovenije, več pa je bilo tudi Koroscev ter Slovencev in Italijanov, ki živijo v naših krajih. Goriški Slovenci, ki so odšli v nedeljo na Trni vrh, je bilo okoli ducat, več, okoli 25, pa je bilo Italijanov.

Aida Rupla, veteranka, če lahko tako rečemo, Trnovskega maratona, smo vprašali, kako je s to obliko športne rekreacije med zamejskimi Slovenci na Goriškem. Iz pogovora smo izvedeli, da je položaj precej slab, saj se tej obliki razvedrila na snegu posveča premalo ljudi, še zlasti mladih. Očitno so vabe tradicionalnih alpskih panog privlačnejše in bolj «po modu». Res je, da sredstva množičnega obveščanja kot tudi reklama, usmerjajo ljudi v take smučarske kanale, ki so tudi bolj donosni za številna gospodarstvenikiška podjetja, ki so v zadnjih letih, potem ko smo bili priča pravemu razcvetu alpskega smučarstva, na ta račun zaslužila nešteto milijard. Tudi s tega zornega kota je namreč treba gledati na nezamajne velike večine ljudi za teke - smučarji. Reklama in lagodnost namreč prevladujeta nad dejstvom, da so smučarski teki stvarno bolj cenena rekreacija in tudi bolj zdrava.

O smučarskih tekih, kot organizirani obliki rekreacije pri goriških Slovencih, lahko govorimo po letu 1976, ko so na pobudo Zdrženja slovenskih športnih društev v Italiji, kupili tri pare tekaških smučev. Propagiranje smučarskih tekov, nam je dejal Aldo Rupel, pa ni rodilo zaželenih sadov tudi zaradi pomanjkanja strokovnega kadra.

Da bi smučarskim tekom dali novega zaleta, so se pri Slovenskem planinskem društvu odločili, da bodo na Posoških igrah (to je bilo namreč leta 1977, ko je igre pripravilo prav SPDG) vključili tudi tovrstno panogo. Goriških tekačev, je bilo tedaj šest, od katerih trije d-iki. Nadaljnji korak je bil storjen že istega leta, ko so med ZSSDI in organizatorji trnovskega maratona podpisali Listino o pobratenstvu. S tem v zvezi je begunjska tovarna Elan podarila goriškemu planinskemu društvu 10 parov tekaških smučev.

Kljub tem hvalevrednim pobudam, pa je število ljubiteljev bele opojnosti na ožjih smučeh ostalo še vedno skromno, tako da je bila na prejšnjih izvedbah trnovskega maratona udeležba goriških Slovencev vedno nizka. Nekoliko boljše pa je na Trškem, kjer se s to smučarsko zvrstjo ukvarja večje število ljudi.

Kot nam je povedal Aldo Rupel, pa se smučarski teki ne razvijajo tudi zato, ker v naših krajih ni najboljših pogojev za ta šport. V naši bližini nimamo le progi na Lokvah in Črnom vrhu. V obeh krajih, še posebej pa v prvem, pa večkrat ni dovolj snega, čeprav ga je za teke potrebno manj kot za smuko. Na italijanski strani je najbližja tekaška proga na Neveškem sedlu. Le ta pa je slabo izpeljana, tako da se le maloštevilni usmerjajo tja gor. Lepše, daljše in lepo urejene pa so proge v Kanalski dolini, vendar marsikateri Goričan ali Tržačan meni, da so nekoliko predaled.

Skratka, več je razlogov, upravičenih in ne, da se v naših krajih premalo ljudi posveča temu športu. Upajamo, da bo izreden uspehi, ki so ga prav v nedeljo zabeležili na trnovskem maratonu, spodbudil marsikoga, da si prvič natakne tekaške smuči.

Rudi Pavšič

Danes pogreb
G. Peronaceja

RIM — Pogreb priljubljenega italijanskega nogometaša delavca Gigija Peronaceja, ki je v ponedeljek umrl za srčno kapjo, bo danes v Rimu.

OB SKLEPNEM VEČERU ŠD PRIMORJE NA PROSEKU

Kljub nazadovanju prve ekipe
nekateri uspehi niso izostali

Zlasti spodbudni so rezultati pri mladinskem odseku - Cilj ostane povratek v 2. amatersko ligo - Pozdravi predstavnik NZZ

Odborniki in nogometaši Primorja so se zbrali v ponedeljek, 29. 1. m., v društveni gostilni na Proseku na zaključnem družabnem večeru, katerega se je v imenu nogometne zveze Slovenije udeležil tudi Rajko Stola. Prisotne je pozdravil predsednik Marjan Nabergoj, ki je med drugim dejal: «Z današnjim družabnim večerom se poslavljamo od leta 1980, ki bo gotovo ostalo v analizi našega društva kot negativno leto, v katerem smo okusili grenko nazadovanja naše klanske ekipe v 3. amatersko ligo, potem ko je bilo naše društvo več let zgled vsem zamejskim društvom. Kljub vsem tem nevednostim smo zadnje čase le dosegli nekaj pozitivnih rezultatov, kot so prvo mesto na lestvici naše klanske ekipe v 3. amaterski ligi in povsem nepričakovano dobri nastopi naših mladinskih ekip, ki so naše upanje, v katerem polaganje naše upe glede bodočega športnega udejstvovanja in njegove narodnoobrambene vloge. Upam, da se bo novo leto začelo v znamenju dobrih rezultatov in tako zaželenega napredovanja v 2. amatersko ligo. Zato prosim vse prisotne, da bi na katerikoli način pripomogli k uresničevanju začrtanih programov, tako da bi postalo leto 1981 res temeljno leto.»

Rajko Stola je nato v imenu nogometne zveze Slovenije prinesel bratske pozdrave in zaželel društvu takojšnje napredovanje. Izrekel je tudi prepričanje, da si bodo z izkušnjami, ki so si jih pridobili, od-

pravili storjene napake s skupnim delom in trdo voljo.

Za mladinski odsek je spregovoril trener Lucio Brčić, ki se je dotikal začrtanega programa, ki bo v določenem obdobju vedno obrodil sadove. Po prvih petih mesecih se že pozna vidni napredek, za kar gre seveda zasluža vsem trenerjem mladinskih ekip, ki med seboj sodelujejo in si pomagajo.

Ob koncu je predsednik odbora vse prisotne in voščil vsem uspešno in plodno leto 1981.

B. R.

TENIS

NA PRVENSTVU AVSTRALIJ

McNamara izločil

Americana Gottfrieda

MELBOURNE — Na mednarodnem teniskem prvenstvu Avstralije je včeraj prišlo do presenečenja, saj je domačin McNamara izločil nosilca pete skupine Americana Gottfrieda po samih treh setih igre (7:5, 6:2, 6:4). Tudi American Pat Dupre je bil izločen, in sicer po zaslugi malo znanega igralca Rennera.

OSTALI IZIDI

McNamee (Avstral.) — Edmondson (Avstral.) 3:0 (6:4, 6:3, 6:3)

Teacher (ZDA) — Austin (ZDA) 3:0 (6:4, 6:1, 7:6)

Renner (ZDA) — Dupre (ZDA) 3:1 (4:6, 7:6, 7:6, 6:4)

Obračun slovenskih zamejskih
športnih društev v letu 1980

Leto 1980. Leto olimpijskih iger v Lake Placidu in v Moskvi. Leto velikih športnih podvigov in športnih asov: Heiden, Sahnkov, Kozakiewicz, Memea, Simeoni, Stenmark, Krizaj, Kazankina, Borg, Jones, Hinaut, Maradona itd. Leto tudi žalostnih športnih dogodkov: bojkot OI, nogometna afera v Italiji, kri na cestisih f 1 itd. Kljub vsemu pa je bila športna dejavnost dokaj razvejana. In vedno živahna je bila tudi naša, zamejska športna dejavnost.

Zasluga, da je naš šport tudi v tem, pravkar minulemu letu 1980 ostal ena pomembnejših dejavnosti in orožij v borbi za naše pravice, pa gre vedno v prvi vrsti skromnim, toda nadvse poštovanim športnim delavcem, ki jim je delo z mladino del lastnega življenja.

Naj gre torej najprej naša zahvala prav tem, neustrašnim športnim delavcem, o katerih (gre priznati) smo tako malo pisali, in zahvala za dokaj uspešno športno leto 1980 naj gre vsem trenerjem, odbornikom, športnicam in športnikom ter ljubiteljem našega športa z željo, da bi leta v novem letu končno dobili priložnost veljavno v naši stvarnosti.

Sicer pa oglejmo si na kratko obračun zamejskega športa v letu 1980.

JANUAR

Mesec januar je potekal v značilnih številnih občinah zborov. Na-

koškarskemu moštvu Jadrana je uspel velik podvig: uvrstil se je v C-2 ligo in v višjo, B ligo je napredovala tudi ženska odbojkarška ekipa nabrežinskega Sokola.

SZ Bor je imelo občni zbor, to društvo pa je v tem mesecu pridilo tudi sklepni del atletskega tekmovalnega zbiranja za leto 1980. Pričela se je druga nogometna amaterska liga, na Proseku pa se je z zmago Vesne Končali nogometni turnir za «Memorial Raceta».

Občni zbor sta imela tudi trenerski Primorje in SD Kontovel. Več kot 300 udeležencev se je udeležilo uspešnega tekmovalnega «Krona 80» v organizaciji SPD Gorica. Izreden podvig pa je dosegla namiznoteniška igralca SK Kras, ki na državnem prvenstvu v Neaplju osvojila drugo mesto. Na mladinskih igrah v odbojki sta Prešeren in Zois osvojila deželni naslov.

MAJ

Krasove namiznoteniške igralce so bile zopet v ospredju na državnem mladinskem prvenstvu v Livornu so osvojile po eno zlato, eno srebrno in eno bronasto kolajno.

Kras je slavil tudi v nogometu: moštvo je namreč napredovalo v 2. amatersko ligo, iz 2. AL pa sta v nižjo ligo izpadla Primorje in Primorac.

Borov atlet Gorazd Pučnik je osvojil četrtil naslov, borovka Irena Tavčar pa je nastopila v državni reprezentanci v Vidmu proti Jugoslaviji. Na državnem prvenstvu v Parmi je Sonja Milčič (SK Kras) osvojila italijanski naslov v dvojicah.

Krstni nastop Borovih teloradk.

JUNIJ

Primorje je imelo 15. redni občni zbor. Poletov kotalkar Kosmač je osvojil prvo mesto in se

Naši malčki so uspešno sklenili zimovanje v Gorah pri Bledu, za slovenske enajsterice v drugi amaterski nogometni ligi se je končal prvi del.

FEBRUAR

V tem mesecu je naš smučarska dejavnost razvejana. SD Mladina je pridilo zelo uspešno tekmovalanje za «Pokal Skdam», SPDT je organiziralo tečaj turnega smučanja na Zoncolanu, na 5. tekmovalju za pokal «Lepi vrh» v smučanju je tokrat sodelovalo kar 17 društev (zmagal je SK Devin).

Člana Adri David Gregori in Lara Milano sta osvojila pokrajinski naslov v krosu, David Gregori pa se je pozneje celo uvrstil v državni finale.

MAREC

KK Adria iz Lonjerja je zopet uspešno izpeljal tradicionalno mednarodno kolesarsko dirko za «Trofej ZSSDI».

V organizaciji SPDT so bile na Zoncolanu zimske športne igre z rekordno udeležbo (362 smučarjev), na mladinskih igrah v Sappadi pa je članica liceja Prešeren Sando Škerk osvojila odlično peto mesto in odlična je bila članica.

JULIJ

Velika politična zmaga TPJ Si-rana, ki je bil uradno sprejet v italijansko jadralno zvezo.

Polet je privedel tradicionalno kotalkarsko revijo, poletovec Samo Kokorovec pa je na naraščajočem državnem prvenstvu osvojil tretje mesto.

Na občnem zboru so se zbrali tudi športniki iz Sovodenj in SK Devin. Krasova namiznoteniška igralca Sonja Doljak pa je bila polkrična v državno reprezentanco.

AVGUST

Kot vedno je bila v tem mesecu «športna suša».

Proseški Primorje je uspešno pridilo nogometni turnir za «Memorial Z. Raceta». SZ Bor pa je v Trstu organiziralo mednarodni atletskega miting, na katerem je borovka Irena Tavčar drugim tudi postavila nov deželni rekord v metu diska.

SEPTEMBER

Ob proslavi bazoviških junakov je bila tudi vrsta športnih dogodkov. Pri Banih se je pričel tečaj za naše najmlajše od-

Trener bazoviške Zarije
Vojko Krizmančič

bojkarice (bilo jih je kar 110). Krasovka Sonja Doljak je prvič odstopila z italijansko namiznoteniško reprezentanco v tujino. Pričela se je druga nogometna amaterska liga, na Proseku pa se je z zmago Vesne Končali nogometni turnir za «Memorial Raceta».

Adria je v sodelovanju s KK Kokrica iz Kranja priredila maraton prijateljstva. Članici SK De-

Vsem športnicam, športnikom, športnim delavcem in ljubiteljem športa želi veliko uspeha v novem letu

Sportna redakcija
Primorskega dnevnika

vin Kristina Gabrovce v Roberta Sardoča sta osvojili na državnem prvenstvu v Enegu prvo mesto.

Na državnem kotalkarskem prvenstvu v Bologni sta Samo Kokorovec (Polet) in Nadija Maraz (Zupanc) osvojila odlični uvrstitvi.

OKTOBER

Sportna delegacija iz Slovenije, ki je imela Rajko Sugman, je bila pri nas na obisku.

V finalnem delu MI v odbojki je liceja Prešeren osvojili odlično drugo mesto. Jadran je zelo uspešno startoval v C-2 ligi, SZ Bor pa je imelo drugo srečanje s Slovanom.

SK Devin je nadvse uspešno sklenil sezono v tekmovalni na skirokah: osvojili je dva državna nagljava, dve drugi ter dve tretji mesti.

Gorazd Pučnik (Bor) je postal državni proak v mnogoboju v naraščajoški kategoriji.

NOVEMBER

SZ Bor je odlično priredilo mednarodni ženski odbojkarški turnir, ki je imel v tekmovalni na skirokah: osvojili je dva državna nagljava, dve drugi ter dve tretji mesti.

Na državnem namiznoteniškem turnirju v Cini je krasovka Damjana Sedmak osvojila odlično drugo mesto.

Na občnem zboru deželne atletske zveze so v odbor izvolili tudi slovenskega predstavnika Bruna Krizmanca.

DECEMBER

Start v C-2 (Breg, Sloga, Kontovel) in v D odbojkarški ligi (Bor, Jurčičina, Kontovel in Sloga). Borovke mladinke so deželne prvakinja.

Na stadionu «Prvi maj» so uradno odprli novo športno dvorano SZ Bor.

Mladi košarkar Kontovela Stefan Gulič je na pripravah deželne selekcije. SZ Bor je pridilo mladinski mednarodni košarkarski

Sonja Milčič, več let naša najboljša športnica, se je letos uspešno posvetila trenerstvu pri SK Kras turnirja (zmagala je Bosna iz Sarajeva).

Na občnem zboru deželne kolesarske zveze so v odbor izvolili tudi slovenskega predstavnika, Radija Pecarja.

Naša krovna športna organizacija Zdrženje slovenskih športnih društev je imela občni zbor, na katerem so za predsednika potrdili Igorja Komela.

Jadranovci so v letu 1980 dosegli vrsto izrednih uspehov

Naša stvarnost v letu 1980 in pričakovanja za leto 1981 skozi mnenja ljudi

Rast naše šole skrb vseh družbenih komponent

Pozitivni in negativni premiki v gospodarstvu

Vsak kulturni narod se zaveda vloge in pomena, ki jo ima vzgoja mladine. Lahko bi rekli, da se kulturna stopnja meri po skrb, ki jo posveča vzgoji mladine in razvoju ter napredku solstva. Tega se je bolj zaveda narodna manjšina, ki se mora boriti in si krepko prizadevati, da ohrani svojo samobitnost, svoj jezik, svojo kulturo. Res je, da so med glavnimi pogoji za ohranitev manjšinske skupnosti trdni gospodarski temelji, ekonomska moč in dejavnost. Toda šola je mogoč, je sok naroda. Tako je pred 11 leti zapisal pokojni Albin Bubnič in še danes veljajo te besede. Morda se ni več toliko bati za obstoj naše šole, ampak jo kaže čim bolj razviti, predvsem v kakovostnem smislu.

Če pogledamo problematiko solstva v lanskem letu, lahko ugotovimo, da smo končno dosegli nekaj ciljev, za katere smo se dolgo in vztrajno borili. Ustanovili so namreč 4. in 5. razred Poklicnega zavoda za strokovno usposabljanje in za Zavod za geometre, ki je v preteklem letu začel delovati na Trgovskem tehničnem zavodu. Še vedno pa nima slovenska šola avtonomije in to zavira razvoj po kriterijih, ki so za manjšino potrebni in koristni. Tako obstajajo številni nereseni problemi, kot so ustanovitve slovenske šole v videmski pokrajini, usposabljanje šolnikov, problemi enorazrednih, prostorskih in obsevnih. Ob tem pa velja še enkrat poudariti, da se morajo za rast in razvoj naše šole zavzeti vse družbene komponente, ne samo šolniki in starši, se posebno če pomislimo, da je to ustanova, ki posredno ali neposredno veže in povezuje polovico slovenskega prebivalstva.

MARICA MAHNIČ

Predsednica Združenja staršev iz Krizna

Staro leto je mimo, nastajajo vedno novi problemi, starih pa žal ni lahko reševati. Šolsko leto 1980/1981 se je v krizi osnovni šoli začelo s 5 samostojnimi razredi. Starši so bili veseli in uverjeni, da bo steklo v najboljših pogojih. Toda 30. oktobra je prišel kot stre la z jasnega naloga tržaškega šolskega skrbnika, da se v Krizu združijo v drugi razred. Na opaski osnovni šoli pa da se dve paraleli združijo v en sam razred. Med starši je nastala zapre-

pačenost, med otroci žalost, ker so se zavedali, da njihovo učiteljico, med učiteljstvom o zmedeni. Ni bilo pomoči, tudi če so se predstavniki staršev nemudoma zglasili na šolskem skrbništvu. Starši se ob tem sprašujejo, ali je pravično, da se morajo naši o-

troci, ki se že v prvem razredu spoprijemajo z dvema jezika, učiti pod tako neugodnimi pogoji. Za pouk slovenskih otrok, ki se učijo dveh jezikov, so potrebni novi, ustrezni kriteriji za sestavo razredov, z razliko od italijanskih, ki se učijo samo v materinem jeziku. Kot starši smo se začeli zanimati za ta problem, pred kratkim smo organizirali okroglo mizo, pričakujemo pa tudi pomoč družbenih in političnih sil.

Vsem, ki se ukvarjajo s slovensko šolo, želim čim več sreče in zadovoljstva v novem letu, predvsem pa uspehe pri reševanju šolskih problemov.

VERA POLJŠAK

Učiteljica na osn. šoli v Barkovljah

Lansko šolsko leto je bilo za našo šolo zelo plodno, ker smo raziskovali domači kraj. Otroci so se tako poglobno seznanili z Barkovljami. Zbirali smo najrazličnejše gradivo, stare fotografije, vzorce vezit iz starih noš, slikali smo klanec, štirne, kaluze, barkovljansko jezero, ki ga malokdo pozna, pokopališče, avtobus štev. 6, ki nadomestuje nekdanji tramvaj itd. Otroci so posneli na trak urke povedovanje starejših Barkovljanov, ki so obujali spomine na stare čase. Sešli smo štiri značilne barkovljanske noše, dve dekliški, dve deški. Z istimi so naši otroci prvič stopili k obhajalni mizi. Raziskovanje domačega kraja je bilo delo učitelja, otrok in tudi staršev in je sodilo v okvir priprav za poimenovanje šole. Ob tem delu so se otroci marsikaj naučili, saj so neposredno spoznali razvoj Barkovlj. Zanimati nas smo še dobili dekleta za poimenovanje šole po Finžgarku, naše delo pa se še vedno nadaljuje. Naš cilj je skušati podati celovit prikaz domačega vira, običajev in sedanje življenja. Če bomo sodelovali delali kot lani, ga bomo gotovo dosegli.

NADA PRETNAR

Profesorica višje srednje šole

Ni mi do ocenjevanja preteklega leta in izražanja želja za naslednje, saj je vse precej relativno in odvisno od volje večjega števila posameznikov. Rada pa bi opozorila na probleme, ki so po mojem prisotni na višjih srednjih šolah in za katere bi želela, da bi bili čimprej rešeni.

Prvi problem je načrtovanje v (Nadaljevanje na 12. strani)

V letu, ki se pravkar izteka, smo bili priča številnim novim dogajanjem in premikom tudi na gospodarskem področju. V ožjem krajevnem merilu imajo nekateri izmed teh premikov pozitiven znak, številni drugi pa negativnega. Pozitivno je na primer dejstvo, da je vrednost blagovne menjave med obmejnimi kraji prvič dosegla 100 milijard lir, dalje, da se je začel praktično izvajati novi sporazum o gospodarskem sodelovanju med Jugoslavijo in EGS, od katerega si tudi Trst obeta določene koristi. Pozitiven je tudi premik, ki ga predstavlja delno izvajanje nekaterih delov osimskega sporazuma, katerega smo pravkar »praznovali« petletnico.

Med negativne premike pa sodijo nadaljnje slabšanje splošnega gospodarskega položaja, zlasti kar zadeva industrijo, popuščanje v pristaniskem prometu, nezadržno naraščanje dražjine in še bi lahko naštevali. Še posebej pa bi nas moralo vznemirjati dejstvo, da življenjska sila našega mesta še naprej polagoma popušča. Bilanca, ki jo lahko na tej podlagi zahtevamo ob koncu leta, ni torej posebno razveseljiva. Tudi za novo 1981. leto ni pričakovati, da bi se položaj znatno izboljšal. Ne smemo pa pozabiti, da so nekatere dolgoročne pobude na našem območju vendarle uresničevati in da zato lahko upravičeno pričakujemo, da se bo čez dve leti, vendar v bližnji prihodnosti splošen gospodarski položaj na Trškem delno izboljšal. V krizi z današnjim gospodarsko problematiko smo želeli zvedeti tudi za mnenje treh naših bralcev, ki se aktivno udeležujejo na specifičnih ekonomskih področjih.

ANDREJ RENAR

Obtinski

Kar zadeva obrtniške dejavnosti, moram reči, da tudi v preteklem letu nismo bili brez težav. Težave predstavljajo predvsem vajenci, ki jih po eni strani ni najti, po drugi pa se tudi nekateri izmed njih,

ko opravijo predpisano triletno dobo vajeništva, tej stroki izjemno izmerjajo in tisoje v druge službe. Prav zaradi tega v naših dejavnostih poleg vajencev primanjkuje tudi usposobljeni delavci.

Nadaljnje težave nam predstavlja davkarja, in sicer tako kar zadeva poravnava ustreznih obveznosti, pa tudi kar se tiče vodenja raznih knjig. K sreči imamo slovenski obrtniki na razpolago službo knjigovodstva, ki jo za nas vodi SDGZ in reči moram, da so se davčni funkcijonari pri raznih pregledih dokumentacije laskavo izrekli o delu, ki ga nam v korist opravljajo uradi našega združenja. In končno so tu še težave, ki izvirajo iz sprotnega naraščanja cen za nabavo surovin (pomislimo samo na les) in razne polizdelke ter stroškov za plače in socialne dajatve.

Glede nadaljnjega razvoja naših dejavnosti bi imel razumljivo več želja. Vendar naj mi bo dovoljeno, da izrečem le željo, naj bi se čim več naših obrtnikov v novem letu vpisalo v našo organizacijo in se tako bodisi operativno, bodisi iz narodnostnega vidika globlje vključili v naše vrste, kar bo imelo nedvomno težo v trenutku, ko bomo stopili na volišča za obnovitev obrtniške komisije pri trgovinski zbornici. Pa še eno željo imam, in sicer to, da bi čim bolj uspešno razstavili obrtniški izdelki, ki jih bo sekcija za obrtništvo pri SDGZ pripravila sredi poletja na Opčinah.

KAREL GUSTIN

Gostinski operater

Kot gostinec ne morem mimo ugotovitve, da je bila v preteklem letu naša kategorija najbolj od vseh izpostavljena »represilijam« dav-

nih oblasti. V zadnjem času je sicer stroža kontrola zajela tudi avtohtone, frizerje in nekatere druge kategorije gospodarskih operaterjev, najbolj pa je bilo oskudno prav gostinstvo. V tej zvezi lahko mirno trdim, da se v kategoriji gostincev že opazijo znaki določene malodušja. Kar zadeva posebej gostinske obrate v tržaški okolici, je treba upoštevati tudi dejstvo, da je pri nas tuji turizem skoraj povsem odsoten, kar se otežuje položaj turističnih in gostinskih operaterjev. Naši obrati so doslej lahko računali v glavnem le na tržaške izletnike ob sobotah in nedeljah, zdaj pa se sploh postavlja vprašanje, ali bomo lahko še najemali pomožno delovno silo ob koncu tedna, saj se je dobilek skrajšal že do take mere, da bo lahko vesel tisti gostinec, ki bo ob koncu leta zaključil svoje poslovanje v ravnovesju.

Ob prehodu v novo leto bi zato izrazil željo, naj bi v prihodnje v Italiji in tudi v naših krajih zavladala večja davčna enakopravnost in da bi turistični dejavniki znali primerno ovrednotiti privlačnost in zanimivost mesta in njegove okolice. Predvsem pa je želeli, naj bi bila v vsedravnem in krajevnem merilu primerno ovrednotena tako imenovana zasebna pobuda, ki predstavlja hodečo noč glavni oporni stebler vsega italijanskega gospodarstva, k čemur v nemajhnih merih prispevajo tudi turistični in gostinski operaterji.

GERMANO SVARA

Pristaniški delavec

Ob prehodu v novo leto bi rad neka spregovoril o tržaškem pristaniku. Predvsem naj ugotovim, da bi moralo biti pristanišče glavno dihalo gospodarskega razvoja celotne tržaške pokrajine. Za to pa potrebuje določeno tehnično usposobljenost, zlasti pa dobre cestne in železniške ter pomorske zveze z zaledjem oziroma z zunanjim svetom. Na tem področju je treba rešiti še celo vrsto odprtih vprašanj, kakor je še vedno odprto tudi vprašanje racionalizacije luške delovne sile.

Pristaniški delavci so že pokazali svojo dobro voljo v tem, da so združili v eno samo samoupravno pristaniško združenje vse pristaniške delavce, ki so pripadali trem pristaniškim združenjem ali tako imenovanim »kompanijam«.

V letu 1981 si želimo, naj bi bila tržaška javnost obcasno seznanjena z dejansko stvarnostjo pristanišča. Naj se Trst in tržaški pristanišče odpre celemu svetu, zahodu in vzhodu, severu in jugu, visoko razviti državam in državam v razvoju.

Pristanišču naj se združijo vse sile, ki so neposredno povezane s pristaniščem, od pristaniških delavcev do trgovskih operaterjev, industrije in političnih sil, naj skupno iščejo pozitivnih rešitev v interesu pristanišča, v interesu tržaške pokrajine in vseh, ki se s pristaniščem bavijo.

Nazadnje voščim vsem demokratičnim silam in napredno mislečim ljudem, da bi v letu 1981 zavladali njih ideali, ideali mirnega sožitja med narodi, ideali strpnosti, svobode, razvoja in enakopravnosti.

V tem duhu kot demokrat in Slovenec želim in voščim vsem nam, pripadnikom slovenske narodnostne skupnosti, živčev v Italiji, da bi se končno v letu 1981 izglasoval zaščitni zakon.

«Brez zemlje ni kruha»

Kaj je leto 1980 pomenilo tržaškemu kmetijstvu? Odgovorili so nam Alojz Debellis, Simon Kralj, Mirko Radović, Drago Starc ter Aljona Gustini in Edi Bukavec. Njihove misli smo zaradi preglednosti strnili v enotno podobo, ki pa ni nič kaj obetavna. Takšna bi lahko bila le, ko bi vedeli, da pristojne oblasti nameravajo prislusniti sporočila iz gospodarskega dela osimskih dogovorov in staremu reku: »Brez zemlje ni kruha«.

»Aprila, 21. maja, ko smo se v Zdravništvu mlekarstva Repenbarkem« Deset let je bilo treba čakati, saj je bilo združenje ustanovljeno že decembra 1970. Zamuda pomeni hudo finančno obremenitev in veliko izgubljenih priložnosti. V mlekarstvu — edinem tovrstnem o-

bratu Tržaškega — bomo pridobivali sir in maslo ter ju neposredno prodajali, ne da bi komur koli konkurenčno škodovali. V sodelovanju s čezmejnimi predeli bi lahko izpeljali proces o tipizaciji kraskega sira.

Tudi združba rejcev, ki so omogočili uresničitev Kraskega hleva v Praprotni, je bila ustanovljena pred dobrih 10 leti, hlev pa je začel obratovati šele pred nekaj več kot letom dni. Tudi v tem primeru, torej, potrata časa in denarja zaradi domnevnih birokratskih zapletov na delu. V hlevu je bilo mlekarje in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Treba je svežeža kislica, tega pa utegne priti le posluh deželne uprave za nove koristne pobude, kakršna je npr. »Dolga korona« tam pod Mačkolia in nad najtirnimi hranilniki v dolinski občini, ki pa jo je zopet zaviral prav obdobje. Sedem let je minilo, odkar so člani žirnoarjske združbe sklenili tam zgraditi hlev, pa ga še ni. Odkupili so občinsko zemljišče, ogradiли pašnik, ki je po kakostnosti in sprico izvirno vode kot narocen, ter postavili manjši hlev v pričakovanih 50 metrih in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Treba je svežeža kislica, tega pa utegne priti le posluh deželne uprave za nove koristne pobude, kakršna je npr. »Dolga korona« tam pod Mačkolia in nad najtirnimi hranilniki v dolinski občini, ki pa jo je zopet zaviral prav obdobje. Sedem let je minilo, odkar so člani žirnoarjske združbe sklenili tam zgraditi hlev, pa ga še ni. Odkupili so občinsko zemljišče, ogradiли pašnik, ki je po kakostnosti in sprico izvirno vode kot narocen, ter postavili manjši hlev v pričakovanih 50 metrih in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Treba je svežeža kislica, tega pa utegne priti le posluh deželne uprave za nove koristne pobude, kakršna je npr. »Dolga korona« tam pod Mačkolia in nad najtirnimi hranilniki v dolinski občini, ki pa jo je zopet zaviral prav obdobje. Sedem let je minilo, odkar so člani žirnoarjske združbe sklenili tam zgraditi hlev, pa ga še ni. Odkupili so občinsko zemljišče, ogradiли pašnik, ki je po kakostnosti in sprico izvirno vode kot narocen, ter postavili manjši hlev v pričakovanih 50 metrih in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Treba je svežeža kislica, tega pa utegne priti le posluh deželne uprave za nove koristne pobude, kakršna je npr. »Dolga korona« tam pod Mačkolia in nad najtirnimi hranilniki v dolinski občini, ki pa jo je zopet zaviral prav obdobje. Sedem let je minilo, odkar so člani žirnoarjske združbe sklenili tam zgraditi hlev, pa ga še ni. Odkupili so občinsko zemljišče, ogradiли pašnik, ki je po kakostnosti in sprico izvirno vode kot narocen, ter postavili manjši hlev v pričakovanih 50 metrih in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Treba je svežeža kislica, tega pa utegne priti le posluh deželne uprave za nove koristne pobude, kakršna je npr. »Dolga korona« tam pod Mačkolia in nad najtirnimi hranilniki v dolinski občini, ki pa jo je zopet zaviral prav obdobje. Sedem let je minilo, odkar so člani žirnoarjske združbe sklenili tam zgraditi hlev, pa ga še ni. Odkupili so občinsko zemljišče, ogradiли pašnik, ki je po kakostnosti in sprico izvirno vode kot narocen, ter postavili manjši hlev v pričakovanih 50 metrih in pravo toliko tlele in telet. Članovi je iz in so polni do bre volje, toda kaj, ko so v desetletju kmetijske razmere spremenile: cena za kilogram močnega krmliva je danes enaka ceni za liter mleka, odkupna cena za kravo ali tele je smešno nizka, a mesni trg je pod pritiskom tuje konkurence. Pomoč iz javnih sredstev je zdaleč nezadostna in mladina zapušča živino.

Politično življenje med plimo in oseko

Leto, ki se je pravkar končalo, je bilo tudi na političnem prizorišču zelo živahno. Začelo se je z odstopom enobarvne deželne vlade, ki jo je po dvomesečnih pekapjanjih zamenjala koalicijska KD-PSI-PRI. Meseca marca so KD, SSK in PSI na pokrajinskih kongresih pregledale opravljeno delo in zatrdile smernice za dobo dejavnost. Konec aprila so demokratične sile v tržaškem občinskem svetu zavrnile proračun odbora Liste za Trst, medtem pa so se že bližale upravne volitve. Antonio Coslovich je bil izvoljen za pokrajinskega tajnika KD, Arnaldo Pittini pa je prevzel tajništvo socialistične stranke. Junjske volitve so v veliki meri spremenile sestavo pokrajinskega sveta: Lista za Trst si je zagotovila 11 svetovalcev in postala stranka relativne večine; KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil proračun, ki je bil tokrat z odličnim vzdržanjem KD edobren. Socialisti Gianfranco Carbone je bil na začetku julija izvoljen za predsednika pokrajine, v tržaškem občinskem svetu pa so stranke ustanovile lokalne volitve: KPI in KD sta si zagotovili po 7 svetovalcev, misivci 2, PSI, SSK in PSDI pa po enega. Kljub osiri volilni kampanji LPT so vse okoliške občine ostale v rokah levicarskih uprav, na celu katerih so bili porjeni vsi deserdanti župani. Pred koncem meseca je občinski odbor LPT ponovno predložil prora

RAZGOVOR S PSIHOLOGOM DANILOM SEDMAKOM

V primerjavi z razvojem družbe so naše šole pravi samostani

Celodnevni pouk vezan na strukturo šolske zgradbe - Mladi postanejo predmet potrošniških «vrednot», ko izgubijo stik z okoljem - V šoli naj bi se odvijale tudi dejavnosti za odrasle

«Psiholog je kot petišilj: pri vsaki diskusiji je zraven, vedno ima kaj povedati». Ta trditve, ki jo večkrat slišimo, je sicer hudo-mišna, v bistvu pa tudi resnična. saj je zornik kot psiholog zelo privlačen, ker odkriva občutke in emocije posameznika, to je - vseh nas. Tokrat smo z Danilom Sedmakom pogledali vprašanje šole kot določene strukture, ki s svojo zgradbo hote ali nehoti vpliva na učenca - otroka. Psiholog ima v tem okviru torej nalogo, da ponazori otrokove občutke v šoli, občutke, ki jih je v stiku z njo spoznal.

«Torej, kaj bi vi rekli o naših šolah?» - Odgovor je zelo neposreden: «Mislim, da so naše šole v primerjavi s sodobnim razvojem družbe res srednjeveške. Primerjajmo jih z britanskimi «collegii», ki so med drugim normalne šole za vse dijake in torej ne nekaj izrednega. Če pa gledamo na šole, ki jih obkrožajo narava in travniki, kjer imajo študenti vse možnosti za raznovrstno dejavnost na prostem. Poleg tega pa so notranje strukture opremljene z glasbenimi, laboratorijskimi, avlami za gledališke predstave in projekcije filmov, s klubskimi prostori, rekreacijskimi sobami itd. Te šole res nudijo mladim možnost, da lahko izbirajo, spreminjajo, vključujejo dejavnost s svojimi potrebami in priručjem. V takih prostorih lahko živijo ves dan, ne da bi čutili preobremenjenost, ki jo ustvarja več-

urno delo pri isti klopi, isti luči, isti družbi. V tem okviru postane celodnevna šola sprejemljiva, kar pa ne velja za večino naših šol, kjer je le nekaj učilnic, vse drugo pa manjka, še posebno telovadnica. Prav tisti objekt, ki ga otroci najbolj potrebujejo, saj je telovadba velikega pomena za fizično in psihično sprostitvev otrok, kot tudi odraslih. Pedagoško pravilo o celodnevni šoli pa je vedno aktualnejše, saj prehajamo z leti v model družbe, v kateri bomo odhajali zdaj jutraj, vračali pa se bomo zvečer. Zato bo nujno, da ustrezno poskrbimo za vzgojno-izobraževalne strukture otrok, ki pa naj bodo take, da mladim ne bodo le utrjujele, kot se danes v glavnem dogaja. Otok mo- ra imeti na šol prostor za vse: za učenje, za prehrano, za glasbeno rekreacijo itd. Seveda pa morajo prostori ustrezati tem potrebam, nuditi morajo primerno počitje, sploh pa ne smejo omejevat in u- tesnjevati. Seveda zvenijo te trditve danes zelo utopično, dejstvo pa je, da opek pas cementa in ne- kaj učilnic niso osnova za načrtova- vanje celodnevne pouka. Res, re- kel bi, da so današnje šole pravi samostani.»

«Zadnja leta stopa v ospredje tu- di vloga šole v okviru širših druž- benih storitev in okolja, v katere- ga naj bi bila vključena.»

«Da šola je last vseh, je last skupnosti. Zato jo je treba izkori- stiti v splošno korist. To se poseb- no velja za vaske šole, pa tudi za periferne. Konkretno: na Pesku in v Gročani, ali pa v Rojani. Šola bi lahko bila, če bi jo drugače na- črtovali in zgradili, tisto središče, v katerega zahajajo zvečer ali po- poldne tudi odrasli, starejši mla- dinci, člani krajevnih organizacij. Dobro pa vemo, da je težko prir- ehati na šoli že en sam sestanek staršev. Nastane problem ključev, itd. Res, mislim, da moramo pre- živet tisto sliko, kjer je šola nari- sana kot tega zgradba, v katero hodijo v vrsti učence, zgoraj pa piše ŠOLA. In tega se otroci nauči- ji mimogrede, ko se učijo črke S. Ob teh dveh vprašanjih bi pa se rad poudaril tretje. Gre specifično za arhitektonsko strukturo. Zakaj so šole brez zelenja, tako toge, tako neelastične, tako skromne in neprivlačne? Predvsem zato, ker je danes gradnja v korist določe- nih krogov in določenega profita, ne pa v splošno človeške namene. Arhitekt, ki je vezan na stroške gradnje, mora seveda upoštevati, pri tem pa se zgodi, da postane njegova šola nekaj babilonski tem- pelj, ki je daleč od stvarnih potreb uporabnikov tega objekta. To lah- ko vidiš tudi pri novih ljudskih gradnjah; kot so «Vatikan» pri Sv. Jakobu ali pa naselje Rocol - Me- lara. Tam nimaš sonca, nimaš ze-

lenja, nimaš zraka, utesnjen si v cement in asfalt, nikakršnega stika nimaš ne z naravo, ne s pristnim okoljem, ki je prej tam bilo, saj je naselje povsem izmislilo prvotno krajinsko in družbeno podobo. Če primerjamo, je potem le bolj ži- veti v starem mestu, kjer so ostali sledovi in korenine prejšnjih lju- di, kjer imaš možnost, da navežeš sti- ke z družbo. Kje naj se zbira mla- dina v takih četrtih, ki so zgraje- ne le zato, da hodijo ljudje tja spat? Konkretno je nekdo rekel, da se bo mladina iz Rocola - Me- lare najverjetneje zbirala pod tem groznilim mraviščem, pod njegovi- mi stebri. Mene se zdi logično, da se v takih nečloveških razmerah sproščeno in razigrano mladih razvije v najbolj negativnih izrazih. Če mladi nimajo korenin, nimajo skupnih prostorov, ki jih resnično vzljubijo in so del njih, nimajo po- litično-kulturnih-prosvetnih-sport- nih dejavnosti na področju, kjer ži- vijo, potem je logično, da postanejo predmet potrošniških «vrednot», ki jih sredstva množičnega obvešča- nja tako vsiljujejo, da mladi dejan- sko nimajo obrambe pred njimi. Pogled, ko vidim moderna motorna kolesa, Kawasaki, Suzuki, Moto Guzzi, ki so pravi dragulji, si jih zaželim. Obstaja pa problem de- narja, dejanske kornosti itd., zato lahko grem tudi mimo in rečem: Če bi ga resnično hotel, bi ga lah- ko kupil. Za sedaj pa raje ne! Mla- di pa nimajo teh pogojev, ki jih je v odraslem vpeljala izkušnja. Tako se zgodi, da sedijo na mo- torni kolo in se odpravijo z njim, nato pa ga v bližini pustijo. Zanje je to bil le hec, za policijo pa kraja. Od prve kraje do druge pot ni dolga, nato pa postane vse že stvar «sodne kariere».

Pri vsem tem naj še poudarim, da je problem posebno pereč, ko otroci nimajo niti na svojem domu ustreznih površin in prostorov za izživljanje. Prav pred kratkim sem obiskal v Trstu neko slovensko ma- ter, ki mi je pokazala zadnjo pri- dobitvev svojega otroka: v zidu, ki je bil precej debel, so pridobili šir- so «luknjo», kjer naj bi se otrok lahko igral. Ko govorimo o teh pri- merih, se zdi, da posplošujemo, da je «naša družina» izven vsega tega. Na žalost pa ni tako. V marsika- teri vasi in tudi v mestu živijo o- troci - in seveda starejši - v skrajno pomanjkljivem okolju.»

«Bi lahko navedel kak primer?» - «Recimo v Križu, v Zgoniku. Kje so parki, kje igrišča, kje družab- ni prostori za najmlajše? Včasih se mi celo zdi, da imajo ti otroci, kljub temu, da živijo na Krasu, manj kot otroci v mestu. Bolj so prepriščeni samim sebi, televiziji, okolje jim postaja tuje. V Trstu je na primer Bor organiziral športno šolo, ki je odprta otrokom od 2. le- ta dalje. Na vasi tega ni. To je jasno tudi, če se zamislimo ob ve- likem številu otrok, ki obiskuje ko- talkarski tečaj pri športnem krožku Polet. Veliko je otrok iz okoljskih vasi, kjer nimajo nobene strukture zanje. To je absurdno: okolje na- mreč nudi ogromno naravnih mož- nosti, ni pa strukture in določenega usmerjanja. Pogledajmo še Križ: vas ob morju, s staro tradicijo ribolo- va. Zakaj ne bi teh otrok naučili plavati, zakaj ne bi ohranili to tradicijo? Zakaj na vsem Krasu ni niti ene šole, ki bi imela bazen, katerega bi lahko obiskovali v so- botah in nedeljah tudi drugi? Če govorimo o boljši kvaliteti pouka, potem moramo govoriti tudi o šol- skih strukturah, ki naj imajo na- logo, da združujejo vse komponente neke skupnosti. To je toliko po- pomembnejše v času obveznega šola- nja, se pravi tam, kjer so naše strukture še najbolj pomanjkljive.»

Kar zanima posebno nas, Sloven- ce, pa bi bilo vredno o tem še posebej razpravljati.

DARIJ JAGODIC

Šola ne sme biti ločena struktura, biti mora del okolja, ki jo obkroža

V OKVIRU ZDRAVSTVENE VZGOJE NA ŠOLAH

Mladinsko prestopništvo in odtujenost spremljajo tudi nerešeni problemi okolja

Geografska izoliranost in pomanjkanje struktur igrajo veliko vlogo pri oblikovanju osebnosti mladih - Šola naj bo aktiven dejavnik pri vključevanju mladih v teritorij

Pred tedni je bil na neki italijanski nižji sred- nji šoli v Trstu zanimiv posvet, izobraževalni te- čaj, ki je obravnaval vprašanje zdravstvene vzgo- je na šoli in pomen interdisciplinarnosti pri nje- nem didaktičnem načrtovanju v trenutku, ko se šola odpira teritoriju. Med različni temami, ki so jih šolniki obravnavali s strokovnjaki z vseh področij, je bilo tudi vprašanje urbanističnih in arhitektonskih struktur v povezavi z mladinsko emigracijo in prestopništvom ter z namen- iz vzgojno-izobraževalnega sistema.

Razne izkušnje in analize so namreč dokazale, da je mladinsko prestopništvo povezano z ur- banističnim okoljem, kjer mladi živijo. Kjer ni šola povezana s teritorijem, kjer manjkajo družbene storitve, prostori za rekreacijo, zadovoljiva po- vezava z ostalimi predeli, se mladi izolirajo in umikajo v svet, ki odvrča odrasle in njihove institucije. S tem začne svet emigracije, ki ne koristi ne mladim, ne družbi.

Cepprav veljajo te ugotovitve predvsem za več- ja mesta, kjer obstajajo izredno «mrzle» četrti, je tudi res, da naša stvarnost tako v mestu kot na vasi ni popolnoma tuja tem razkrajajočim procesom. Kot so nekateri poudarili, je večina šol odmaknjenih od centralnih dejavnosti določe-

ne krajevne skupnosti. Geografska izoliranost in pomanjkanje struktur pa igrajo pomembno vlogo pri osebnosti izgradnji določenega kroga mladine, še posebno, če se ob teh značilnostih pojavljajo še negativne družbene komponente, ki zavirajo socializacijo otrok.

Kot so ravnatelji in šolniki poudarili, ne sme šola mimo tega vprašanja, ampak se mora ak- tivno vključiti v problem okolja in postati pri tem nekaj katalizatorja za izboljšanje razmer. Zdravstvena vzgoja na šoli torej pomeni v tem primeru aktivno spoznanje značilnosti okolja in teritorija ter vse dogajanje, ki je z njima v zvezi. Tržaška arhitektka Gigetta Semerani je vzbudi- la precejšnje zanimanje s strani šolnikov, ko je načela vprašanje notranje porazdelitve in struk- turalne ureditve šolskih prostorov. To vprašanje je vedno prisotno na šolah, posebno v primeru, da se šolniki odločajo za eksperimentalno dejav- nost. Dogaja pa se, da (mimo vzgojnih smernic) učilnice in hodniki le ločujejo in izolirajo učence med sabo, tako kot tudi od preostale stvarnosti, katere sestavni del pa mora šola biti. Za ustrezno rešitev teh vprašanj pa je nujno, da razpravljajo vse družbene komponente, ki jim je šola in bolj- ša kvaliteta življenja pri srcu.

Kako se v 20 letih zaselek spremeni v periferijo industrializiranega mesta

O spreminjanju okolja veliko pišemo in govorimo, a v vsakdanjem življenju se rado zgodi, da zadobiva pokrajina okrog nas nov videz tako počasi in postopoma, da tega sploh ne opazimo. Včeraj je še raslo drevo, danes pa nas pritegne reklamna deska, ki

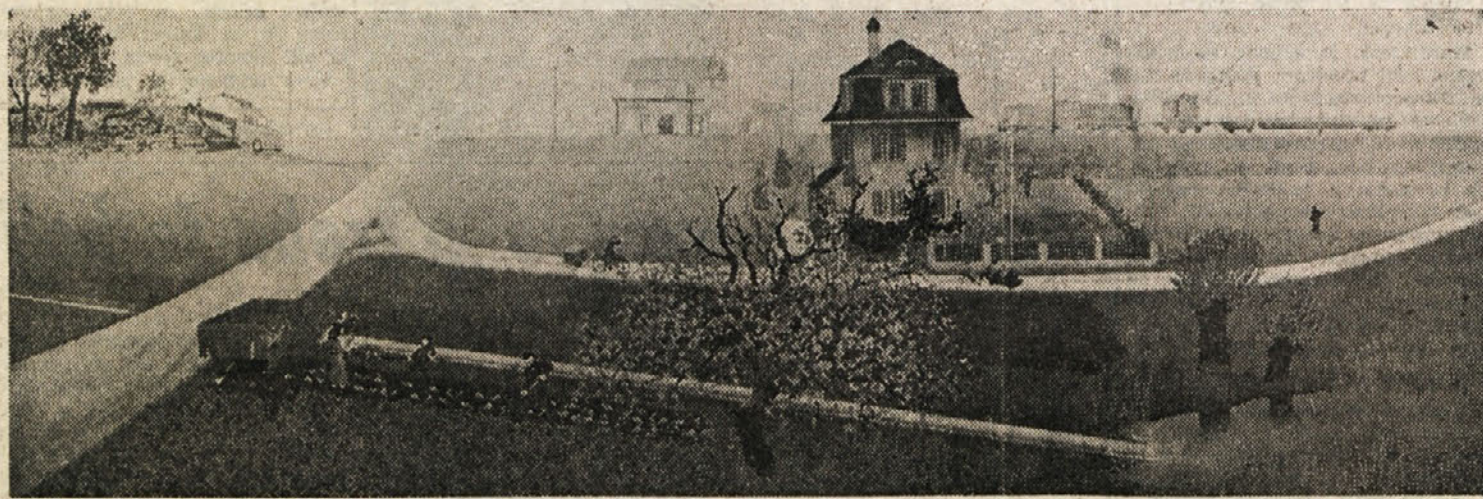
je na njegovem mestu. Še najbolj zgovorni so v tem smislu fotografski posnetki.

Slike, ki jih objavljamo, je avtor izdelal na podlagi fotografskih posnetkov kmečkega predela v Zvezni republiki Nemčiji, ki se je

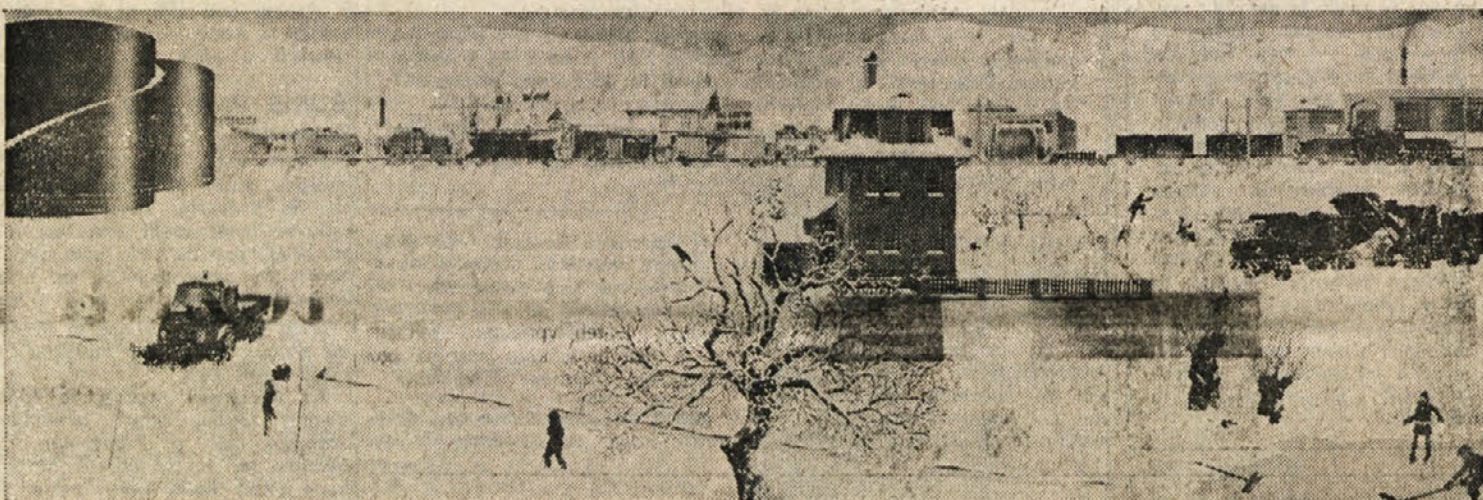
pod pritiskom industrijskega in urbanističnega razvoja popolnoma spremenil v obdobju med leti 1953 in 1972. Slike so torej popolno- ma verodostojne in še posebno poučne, saj prikazujejo spremembe tudi v najmanjših po- drobnostih.

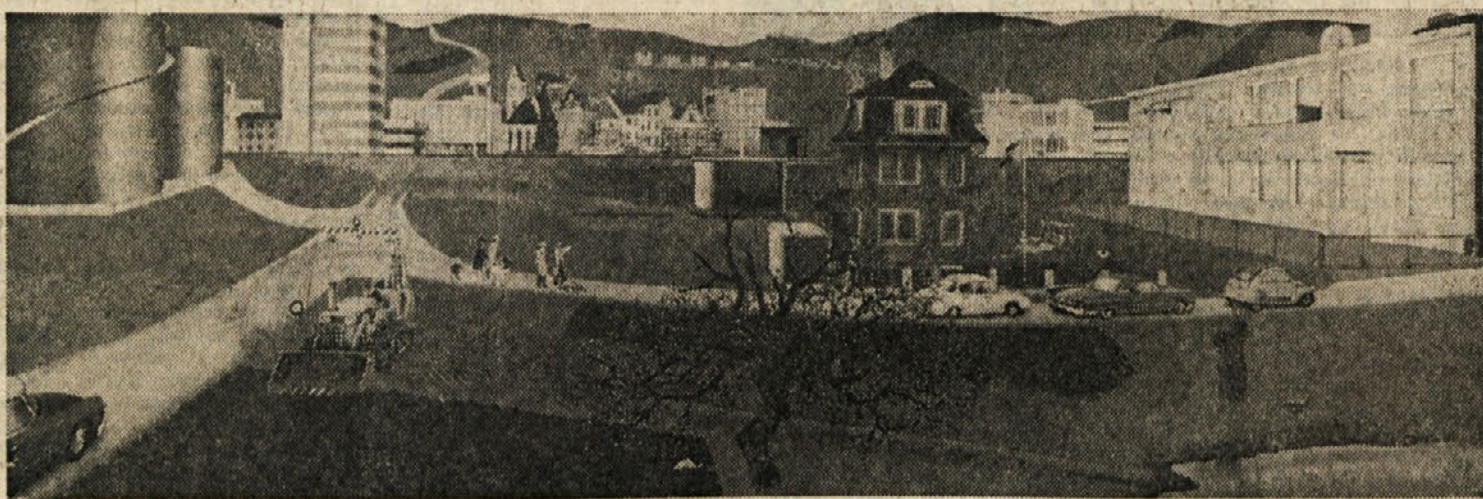
Sreda, 6. maja 1953: Idilna podeželska pokrajina, kjer je kmetijstvo pravzaprav edina gospodarska dejavnost. Na vsakem koraku opaziš pravo spomladansko vzdušje; po dolgi zimi se življenje ponovno začneja

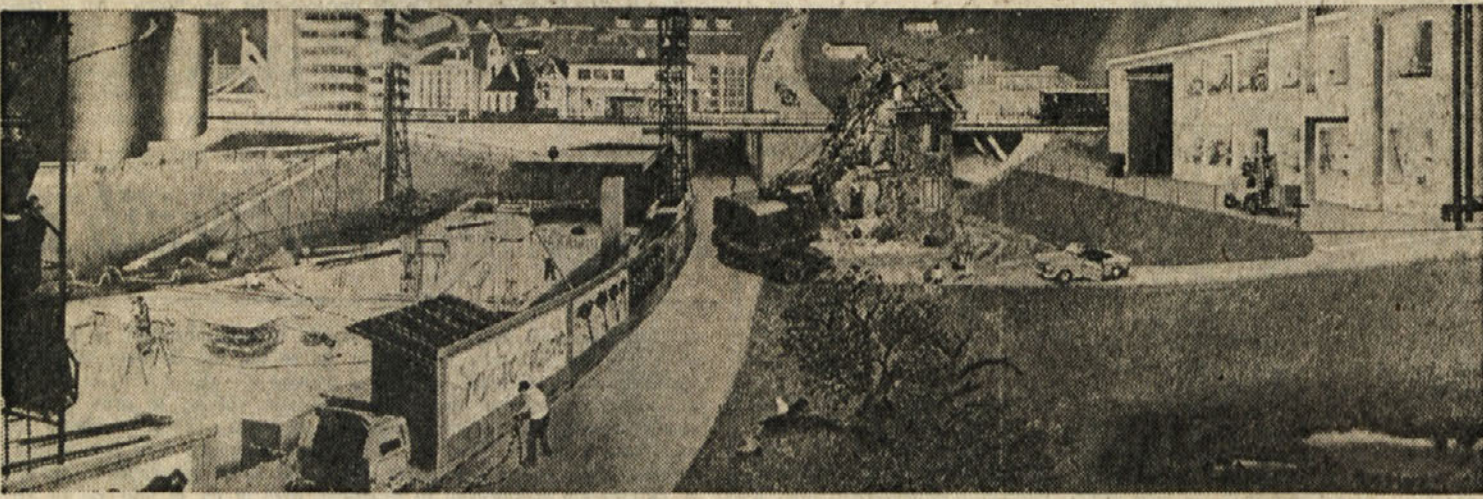
Petek, 20. novembra 1959: Okolje se počasi spreminja. Z naraščanjem prometa so zgradili nove ceste in posodobili železnico. Porušili so brv in odpravili podvoz pod železnico; tako sta izginili značilni strukturi podeželske pokrajine

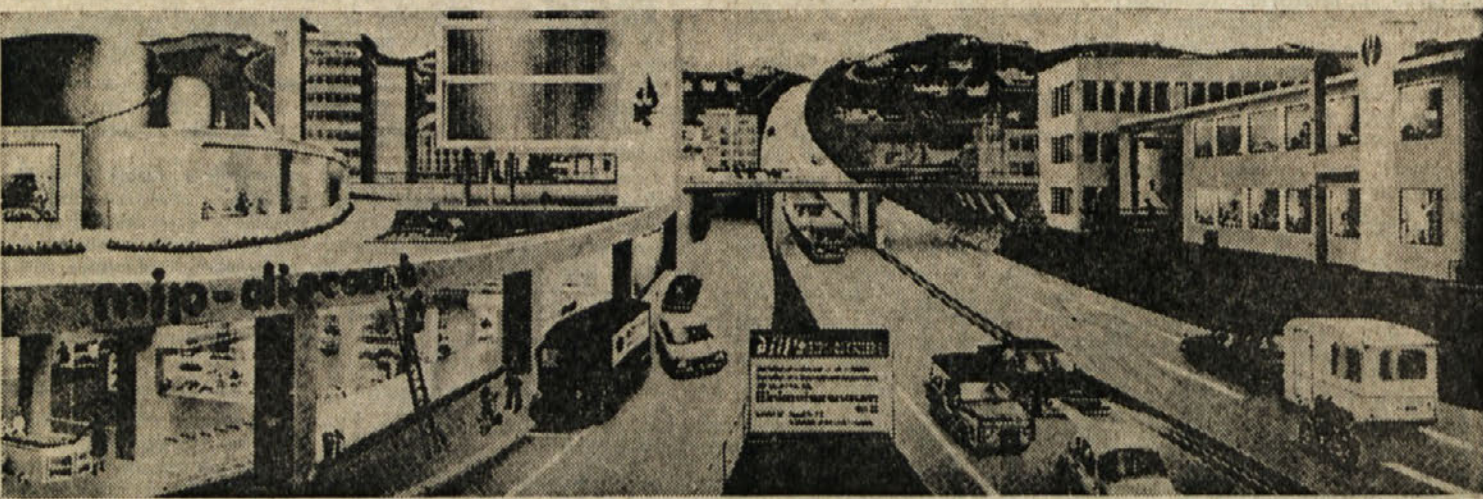
Sobota, 19. januarja 1963: Bliznje in daljno obzorje se je popolnoma spremenilo. Iz zasnežene pokrajine izstopajo predvsem naftni rezervoarji, ki so popolnoma izmislili podobo pokrajine in vzpostavili nove dimenzije, ki že kažejo na radikalnejše spremembe. Konja je zamenjal tovornjak

Nedelja, 17. aprila 1966: Hišica z drevesom je sedaj le še tujek v modernističnem okolju z visokimi poslopji in togimi geometričnimi oblikami. Pomlad se spet prebujajo, toda ne bo več tako naravno razigrana kot pred 13 leti

Ponedeljek, 14. julija 1969: «Civilizacija» požira okolje. Drevo so posekali in hišico bodo porušili, drugega pa itak ni ostalo. Tudi mlako, ki je bila še pred nekaj leti najlepše naravno otroško zabavišče, bodo kmali izsušili, esaj nikomur ne koristi. Pokrajina se je spremenila v eno samo gradbišče

Torek, 3. oktobra 1972: Na kraju, kjer je raslo drevo, stoji reklamna tabla ob predmestni avtocesti. Iz tihe in mirne podeželske pokrajine smo presli v neznosno hrupno in neprijetno življenjsko okolje, ki se jim vedno mudi. Izginilo je družabno življenje majhne vasi in človek komajda ve, kaj je njegova sosedba. Bliza se zima, vendar tega ni opaziti, saj se tako okolje z letnimi časi ne spreminja več

OBISK V KRAJU, KI GA JE MARSIKDO HOTEL SPREMENITI V «BRANIK ITALIJANSTVA NADIŠKIH DOLIN»

Prizadevanja špeterske občine za čim širši družbeni, gospodarski in kulturni razvoj

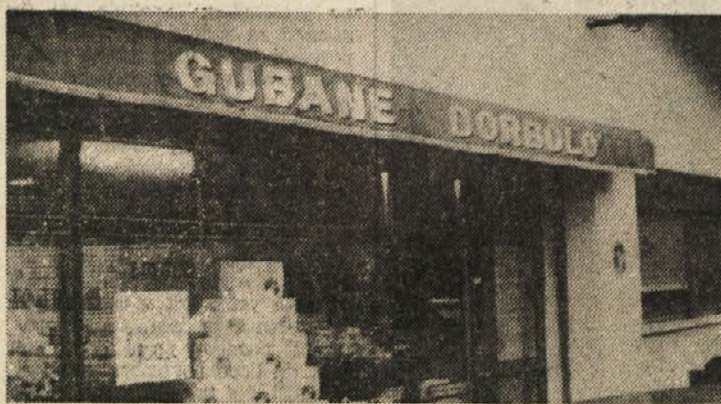
Industrijske dejavnosti, ljudske gradnje in zaščita reke Nadiže osrednje programske točke nove občinske uprave - Bogata kulturna dejavnost v občini - «Preroki» svarijo pred nevarnostjo industrializacije - Preprečiti nadaljnje izseljevanje prebivalstva

Občina Špeter je že od nekdaj «slovela» kot branik italijanstva v Nadiških dolinah. V največjem kraju Beneške Slovenije so se usidrali vsi tisti, ki so pridigali zgodovinsko pripadnost teh krajev italijanski kulturi in ki so, s posebnim poudarkom v mračnem fašističnem obdobju, netili sovražstvo do vsega, kar je bilo slovenskega in slovanskega. Institucije, ki so nastale v tej občini, so tako osvojile nacionalistično politiko in Špeter se je dolga leta razvijal na osnovi stroge protislovenske in protislovenske narodnostne mrznje. Občina, učiteljice, druge krajevne institucije so bile v vseh predvojnih in tudi dolga povojna leta središče raznarodovalne dejavnosti, ki je s svojimi rokami segla v gorske zasele špeterske in drugih sosednjih občin.

Danes se je stanje spremenilo. Občina Špeter je po letosnjih volitvah tudi formalno zadobila novo podobo: vendar gre predvsem za formalnost, saj je v tej občini že vrsto let razvita izredno živahna kulturna in družbena dejavnost, za katero skrbijo izključno domačini in ki je odraz splošne težnje po smotnem razvoju te občine in po uveljavljanju nacionalne identitete, ki je leta fašističnega terorja in vsestranskih političnih pritiskov niso zatirale. Izid letosnjih volitev je jasen dokaz, da prebivalstvo želi nekaj drugega, predvsem pa želi, da se občina v bodočnosti čim smotrnejše razvija in da bo ta razvoj tak, da prebivalstvo ne bo več prisiljeno s trebohom za kruhom v tujino ali v druge italijanske dežele, kar se v zadnjih desetletjih prepogosto ponavlja. Prav gospodarski preporod občine

cone v neposredni bližini Špetera. Nove tovarne bi omogočile zaposlitev večjega števila domačinov, obenem pa tudi splošen razvoj občine, saj bi zajele izseljenstvo. Doslej je bilo mnogo obljub, vendar nobene pobude. Kljub sredstvom, ki so bila na razpolago v okviru pobud za obnovo potresnega območja nista doslej ne občinska uprava, ne gorska skupnost sprejeli potrebnih ukrepov, da bi se začela špeterska občina industrijsko razvijati. Sedaj so se pojavile nekatere pobude in med temi naj omenimo predvsem gradnjo tovarne Veplast z mešanim italijansko-jugoslovanskim kapitalom v okviru izvajanja osimskega sporazuma. Ta tovarna naj bi zaposlila že čez približno leto dni večje število domačinov, predvidoma vsaj 100. Vendar pa so se takoj pojavili «preroki», ki napovedujejo, da bo tovarna onesnaževala okolje in da je zato v Špeteru ne smejo graditi. Isti «preroki» obžujejo občinsko upravo, da ima «ljudi za norca» in pravijo, da ne bodo dovolili, da bi takl industrijski obrati «ogrozili zdravje prebivalstva».

Tem «prerokom» bi ob drugačnih okoliščinah morda lahko zaupali. V tem primeru pa ni nobenega dvoma, da gre za politično izkoriščanje sedanega stanja in za poskus, da se prepreči gradnja obrata, ki bi nastal na osnovi sodelovanja z Jugoslavijo. V potrdilo je dejstvo, da je prišlo «prerokovanje» iz vrst dobro znanih pripadnikov nacionalističnih organizacij in iz tistih, ki so se pred kakim letom dni «proslavili» z zbiranjem podpisov pod peticojo s protislovensko vsebino in ki so se že od nekdaj zavzemali, da ohrani špeterski

Gubane niso le značilna slaščica ampak predstavljajo tudi pomemben gospodarski dejavnost v Beneški Sloveniji

ške uprave in da so nacionalistične in protislovenske težnje v dobri meri vodene od zunaj.

Skupno s problemom industrijskega razvoja se mora občinska uprava ukvarjati s številnimi vprašanji. Eno od teh je vprašanje ljudskih gradenj, kajti delavcem do troba priskrbiti primerne domove. Teh zaenkrat ni in obstajajo le majhne možnosti, da bi jih ustanova za ljudske gradnje IACP v kratkem zgradila. Občina je sicer že predvidela gradnjo 24 stanovanj in do locila zemljišče, vendar doslej ušteviano IACP ni pripravila ustreznih načrtov, da o začetku del niti ne govorimo. Prav tako težka so vprašanja drugih javnih struktur. Pri manjkajočo telovadnico, nekatera šolska poslopja so zastarela, v Špeteru pa z denarjem, ki so ga posredovali ZDA v okviru pomoči potresnemu območju, gradijo že tretji dijaški dom. V kratkem bo dograjen, upravljati pa ga bo morala občina z lastnimi sredstvi in se sedaj ni znano, kako bo to zmogla; prav tako ni znano, komu bo tretji dijaški dom koristil, saj je trenutno v Špeteru poleg krajevne nižje srednje šole, v katero prevaža občina vsak dan dijakke s šolskim avtomobusom, le še učiteljskega približno 80 dijakinjami, za kar zadostuje že sedanji občinski dijaški dom. Obstajajo seveda nove pobude, predvsem za strokovno in poklicno usposabljanje, vendar gre za enkrat le za predloge, ki jih bo treba še uresničiti.

Ob vseh teh vprašanjih rednega upravnega dela, ki izvirajo iz zgodovinskega razvoja, pa se pojavljajo še nova. Med temi je na prvem mestu vprašanje reke Nadiže, ozroma njenega pritoka Arpita, ki je eden največjih pritokov Nadiže v občini Podbenedec. To je severno od špeterske občine. Konorec vodovoda Pojana, ki ga sestavljajo številne ravinske občine v Furlaniji je namreč sklenil, da bo črpal vodo iz Arpita. To pa bi pomenilo znatno znižanje gladine Nadiže, ki bi se tako spremenila v potok in bi v mesecih suše ostala struga skoraj popolnoma brez vode. Za občino Podbenedec in Špeter bi to predstavljalo veliko škodo, saj bi morali poskrbeti za nove, dodatne čistilne naprave; v Nadižo se namreč izliva številne odpadke, predvsem vasko kanalizacije. Ob sedanji količini vode to ne povzroča večjih nevšečnosti, do katerih bi pa prišlo če bi se količina vode v Nadiži bistveno zmanjšala. Od tod protest prebivalstva, pa tudi občinske uprave, ki je pripravila študij

dijsko zasedanje o Nadiži. V programu so seveda nove čistilne naprave, vendar pa to še ne daje konzorciju vodovoda Pojana pravice, da črpa vodo iz Arpita, saj ne gre le za vprašanje onesnaženja okolja, ampak je Nadiža tudi bogat vir turistične dejavnosti in špeterski občini. O teh vprašanjih je torej treba razpravljati, nikakor pa niso dopustne enostranske odločitve, pravijo v Špeteru.

Pri vsem tem delu so občini v veliko oporo krajevne kulturne organizacije. Gre predvsem za liste skupine, ki so nastale kot oblika združevanja predstavnikov manjšine in kot volja slovenskega prebivalstva, da ohrani svojo narodnostno in kulturno identiteto in da s kulturno in družbeno dejavnostjo pripomore k vsestranskemu razvoju občinski skupnosti.

Tako so nastale organizacije, med katerimi je treba po pomenu dela in po dolgoletni dejavnosti navesti

predvsem študijski center Nediža. Ta dejavnost je tako obsejna, da jo je težko strniti v nekaj vrstic: od beneških kulturnih dnevoj, ki so letos namenjeni jeziku in narečju, do pobud za otroke, z natečajem Moja vas in z Mlado briezo na čelu, od aktivnega udejstvovanja pri vseh družbenih pobudah v občini do številnih prireditelj, filmskih večerov, predavanj in razstav. Poleg tega deluje v Petjagu pošolski pouk z glasbeno šolo in drugimi obrobniimi dejavnostmi ter poukom slovenščine. Ta pošolski pouk je zelo dobro obiskan, saj mu sledi več kot 30 otrok, od katerih obiskuje več kot 20 tečaj slovenščine. Otroci se zbirajo v šoli v Petjagu vsak popoldan od ponedeljka do petka. V špeterski občini deluje tudi društvo umetnikov Beneške Slovenije, ki imajo lastno galerijo, v tej občini ima sedež Zveza beneških žen, tam deluje pevski zbor Pod lipo, ki ga vodi Nino Specogna, prav tako ima v špeterski občini sedež krožek Studenci.

Vsa ta razvejana dejavnost jasno odraža sedanjo stvarnost špeterske občine. V tej stvarnosti ima manjšina prvenstveno vlogo, saj so prav predstavniki slovenske manjšine tisti, ki si z največjo zavzetostjo prizadevajo za vsestranski družbeni in kulturni razvoj občine. Pri tem so slovenske kulturne organizacije v oporo občinski upravi, saj so cilji obojih isti: lahko jih strnemo v željo, da bi špeterska občina in z njo vsa Beneška Slovenija končno zapustila pot postopnega in počasnega umiranja ter bi stopila v korak s časom po poti napredka in enakopravnosti.

B. Br.

Pogled na stari del Špetera Slovenov

Posolski pouk v prostorih osnovne šole v Petjagu

OBČINA PO VELIKOSTI NA DRUGEM, PO GOSTOTI PREBIVALSTVA PA NA ZADNJEM MESTU

Vsestranski boj za preporod Tipane težka naloga nove občinske uprave

Obnova po potresu ostaja prvi problem - Izumiranje kmetijstva in živinoreje - Le malo konkretnih pobud za popestritev gospodarskih dejavnosti - V otroškem vrtcu le dva otroka na sto prebivalcev

Beneska galerija, razstaveni prostor društva umetnikov Beneške Slovenije

ne je osnovna programska točka, ki si jo je zastavila nova občinska uprava takoj po letosnjih junjskih volitvah. Na volitvah je namreč zmagala krajevna lista, ki jo sestavljajo predstavniki levčarskih strank, krajevnih naprednih organizacij in tistih skupin, ki jim je preporod špeterske občine pri srcu. Krešanska demokracija je tako prvič po vojni prešla v opozicijo, kljub temu, da je za te volitve kandidirala na svoji listi deželnega svetovalec Specogna, ki je bil baje celo kandidat za župana.

Krajevna lista je bila torej vezana predvsem na reševanje vprašanj, ki sodijo v vsakdanjo stvarnost te občine. Splošen družbeno-gospodarski preporod špeterske občine, ki je označeval življenje zadnjih desetletij, je pustil globoke sledove v družbenem tkivu. Zamoril je vse pobude, zapustile so domačine ni bilo, tudi primernih domov ni bilo, izseljenstvo je postalo glavna gospodarska dejavnost, vsak poskus kulturnega razvoja je bil zatrt. Mnogo je bilo obljub, ki pa se niso uresničevale. Namesto industrijskih obratov so se širile vojaške služnosti, namesto kulturnega razvoja je izumiralo še, tiso malo kulturnih dejavnosti, ki jih je občina premogla pred fašizmom.

Program, ki si ga je zastavila krajevna lista, je torej zelo zahteven. Osnovna točka tega programa je v zahtevi, da bi Špeter ponovno postal kulturno in družbeno središče Nadiških dolin. «S tem nočemo nikomur odrekati pravice do avtonomnega razvoja», pravi občinski odbornik Pino Blasteg. Skratka, Špeter noče postati nekakšna vodilna občina v Beneški Sloveniji, vendar pa ne more mimo dejstva, da je naravno središče, kjer je sedež vseh večjih skupnih organizacij, začenši z gorsko skupnostjo in kjer imajo prebivalci špeterske in drugih občin na razpolago domala vse družbene storitve. Poleg tega je za špetersko občino po številu prebivalstva največja in je vedno igrala prvenstveno vlogo, ko je šlo za vprašanje družbenega razvoja celotne Beneške Slovenije.

V tem okviru je treba torej upoštevati namene in cilje sedanje občinske uprave. Pobude občinskega odbora gredo v več smeri, prva pa je seveda gospodarski razvoj občine. Že leta obljubljajo predstavniki raznih oblasti gradnjo industrijske

ška občina ter z njo Beneška Slovenija svojo italijansko identiteto. Že pri tem je prišlo do prvega spopada med naprednimi in reakcionarnimi silami. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da je prebivalstvo dokaj strnjeno okoli sedanje občinske uprave, ki je pripravila študij

Prosnid, eden zaselskov tipanske občine

Med beneškimi občinami, ki so jim letošnje upravne volitve prinesle novo politično podobo je tudi Tipana, reyna hribovska občina pod Matajurjem, tik ob italijansko-jugoslovanski meji. Dobila je novo, napredno upravo, katere nosilka je Neodvisna občinska lista za obnovo in razvoj. Sestavljajo jo svetovalci iz vrst komunistične in socialistične stranke, medtem ko so dosedanja demokršćanski upravitelji stopili v opozicijo. Po načelu večinskega sistema je tako napredni listi pripadalo dvanajst svetovalskih mest v občinskem svetu, opoziciji pa so ostali trije svetovalci.

Zemljepisno je tipanska občina vse do danes ohranila skoraj izključno stik s Furlansko nižino, ka-

mor se stekajo tudi glavne komunikacijske vzvi. Na 65 kvadratnih kilometrih živi okrog 900 ljudi, izredno redko naseljenih, saj je tipanska med 28 občinami Juljskih Predalp po velikosti na drugem, po gostoti naseljenosti pa s 14 prebivalci na kvadratni kilometer, na zadnjem mestu. V preteklih petindvajsetih letih se je število prebivalcev zmanjšalo za 60 odstotkov, žalosten rekord pa prav gotovo nosi nad Tipano vmezena vas Brezje, ki je v petdesetih letih izgubila kar 90 odstotkov vaščanov. Med propadajočimi hišami ni več slisati otroškega smeha, ob rodnem ognjišču se iztekajo dnevi le še redkim starcem.

V občini premorejo osnovne šole in otroške vrtce, za nadaljnje šolanje je treba v dolino. V skladu s starostno sestavo prebivalstva je obisk v teh ustanovah primerno nizek; dovolj bo podatke, da vrtce obiskujeta le dva otroka na sto prebivalcev.

Kmetijstvo, nekdanja glavna dejavnost v občini, posebno pa živinoreja, za katero so tudi ugodni pogoji, je praktično opuščen. Hlevi so prazni, po dvoriščih stopajo le še redke kokoši. Eden od dveh združnih hlevov, ki ju v občini premore, je že pet let zapuščen, drugi pa je v rokah priselcev, ki skrbijo zgolj za lasten dobiček. Slaba četrtna prebivalstva, ki je zaposlena v industriji, hodi na delo v druge občine, pretežno v nižinske Neme. Zaradi izredno pomanjkljivih javnih prevoznih zvez so ljudje prisiljeni uporabljati skoraj izključno lastna vozila. Nekaj prebivalcev se ukvarja še z obrtjo, predvsem z gradbeništvo. Preostala velika večina pa živi od starostnih ali invalidskih pokojnin in različnih podpor.

Nova občinska uprava si je v svojem programu naložila nekaj prvenstvenih nalog, ki naj bi jo revno občino premaknile z mrtve točke. Najvažnejša je rekonstrukcija po potresu, ki tuja sicer ni, terjal človeških življenj, je pa povzročil precejšnjo materialno škodo. Skladi, ki so bili namenjeni javnim delom, bodo kmalu izpraznjeni, pri spevki za obnovo domov pa zadostajo le za montažno gradnjo: Sle-

dovi potresa so vidni še na vsakem koraku, mnogo denarja pa je bilo nesmotno porabljenega. Tak primer je socialni center za ostarele, darilo kanadskih oblasti, ki je prav gotovo namenitnejše poslopje v Tipani. Za z njegovo trato obdanimi zidovi, ki spominjajo na gorski hotel, živatari dvanajst starcev, od rojstva vaenih trdega dela in stika z zemljo. Drugačen je primer revnega, a slikovitega Brezja, katerega skladno podoba poleg zaslonih bivašč in v plčevnast zaboj stlačene cerkve, rusijo tudi sive špeterske hiše, po večini nenasteljene, ki začnajo propadati, čeprav se niso niti popolnoma dokončane.

Naslednja življenjsko pomembna naloga, ki stoji pred novo upravo, je poiskati poti za ustrvarjanje novih delovnih mest. V ta namen se za letošnji december razpisali za tečaj za gradnjo treh proizvodnih obratov in dali na voljo prostor v nižinski vasi Debeliš. Tip dejavnosti, ki naj bi po tej pobudi začele, bi moral ustrezati razpoložljivi delovni sili, ki je nekvalficirana in pretežno ženska spola. Tespo povezana s prvima dvema je tudi tretja naloga nove uprave: obuditi ljudi iz mrtvila in jim viliti pogum za nov odnos do skupnih roblemov. Seveda je ta psihološki smoter odvisen od uresničevanja prvih dveh, pri vseh pa je bistvena: pomena vprašanje finansiranja, ki mu občinska uprava sama ne more biti kos. Nujni so torej posegi od zunaj, predvsem s strani gorske skupnosti in dežele. Slednja je sicer izdelala načrt proleznih posegov, vendar je doslej ostalo le pri njem.

Tipana je beneška občina, v njej živijo pretežno prebivalci slovenskega porekla, ki kot drugod po Beniciji uporabljajo svoje narečje za domač pogovor. Letošnjo pomlad pa so napravili korak naprej: kulturno društvo Naše vasi, ki, mimogrede, ne premore svojega prostora, je namreč organiziralo izredno uspel tečaj slovenščine za otroke in odrasle. Slednji so se štadežili kar 90-odstotno. Občinska uprava se je zato odločila, da bo s pobudo nadaljevala pod lastnim okriljem. Sicer pa jih ob tem opogumljajo tudi stiki z drugimi kulturnimi društvi, predvsem iz Nadiške doline in z društvom Ivan Trnko iz Cedad.

Dobra volja, nov odnos do problemov in načrten pristop, posebno pa za vest o dejanskem položaju občine in njenih prebivalcev, so obetajoče izhodiščne točke za prihodnje delo. Prisluke se kljub siviini, ki veje iz tega prelepega koščka slovenske Benicije vendarle zdi, da življenje ni docela ugasnilo in da so se našle nove sile, pripravljene spoprijeti se z neizbežnim in s človeško voljo premagati tok, ki objektivno vodi v propad.

V. B.

POMEMBEN DOKUMENT TIPANSKEGA OBČINSKEGA SVETA O NARODNOSTNIH Vprašanjih

Postati hočemo stičišče med kulturama

Tipanski občinski svet je odobril dokument o rabi slovenskega jezika na območju občine. Tipanska predna lista, ki si je zagotovila večino na zadnjih občinskih volitvah, je tako uresničila eno od svojih programskih nalog. Pred dvema letoma je namreč posebnega mešana komisija pri predsedstvu vlade za pripravo predlogov za globalni zaščitni zakon za Slovence v Italiji, ki jo je imenoval takratni ministri predsednik Andreotti, organizirala raziskavo v 21 občinah v videmski pokrajini o prisotnosti neitalijanskih jezikovnih skupin. Kot je že znano so to raziskavo usmerjali videmski Slovincem nenaklonjeni krogi. Kljub temu pa je potrdila dejstvo, da se na tem območju prebivalstvo izraža v slovenščini, seveda v narečju. Številne občine so poskušale čim bolj čimeti prisotnost Slovencev: tipanska občina je tako na primer odposlala skoraj enak odgovor kot Podbenedec in Sent Lenart, kar dokazuje prisotnost zunanjih vplivov.

Sedaj ima Tipana enotno demokratično upravo, ki ne namerava slepomiti: obnova, gospodarski razvoj, kultura so le trije obrabi istega problema in krajevna napredna lista jih namerava tudi tako obravnavati. Občinska uprava je zato tudi navezala stike za izdelavo načrtov za razvoj in to predvsem z uresničevanjem o-simskih sporazumov, še posebno pozornost pa posvečava gospodarstvu in zaposlovanju. Nova občinska uprava je zato tudi predstavila 19. decembra v občinskem svetu nov dokument o jezikovnem in kulturnem položaju v občini, ki so ga soglasno sprejeli vsi občinski svetovalci, tudi predstavniki demokratične stranke. Občina bo sprejeti dokument odposlala vsem predstavnikom oblasti. Občinski svetovalci so tudi sklenili, da bodo problematiko dokumenta še poglobili, da ne bo ostala le dogovor na vrhu, v vsebino dokumenta naj bi seznaili tudi javnost. Prav zato je že sam dokument tako zanimiv, da ga v celoti objavimo. Enoten nastop tipanskega občinskega sveta lahko služi namreč za zgled vsem tistim, ki so poskušali in poskušajo ponarejati etnične in kulturne posebnosti Slovencev v vi demski pokrajini, kot če bi bile te značilnosti negativne, ne pa odraz bogastva, ki nam ga številni za vidajo.

Razprava in odobritev dokumenta o etnični in kulturni stvarnosti v občini Tipana

Čutili smo dolžnost, da vključimo točko v dnevi red zaradi potrebe, da osvetlimo problematiko, ki je

bila zaradi že preživelih pojmovanj in političnih ciljev sistematično zapostavljena. Obenem kot smo že večkrat poudarili, naše prebivalstvo, ki ga je leta 1976 prizadel potres in sta ga desetletja ovirala repščina in izseljevanje, geografsko in kulturno emarginirano, potrebuje novega zagona za obnovo. Te energije naj bi črpalo iz svoje identitete in iz zgodovinske zavesti. Pred dvema letoma je občinski svet že razpravljal o teh problemih, ko je odgovarjal na vprašalno polo, ki jo je poslalo predsedstvo vlade. Nekateri ugotovitve v takratnem dokumentu ustrežajo resnici in jih mi potrjuje, druge so namerno nedoločene, nekatere pa so celo neresnične in iz njih sta razvidna strankarska impozicija in atavični strah. Zaradi vsega tega se po novno vračamo na ta vprašalnik.

1. Na območju te občine skoraj vse prebivalstvo uporablja v domačem krogu govorico različno od italijanske.

2. Po naših vaseh se prebivalci običajno pogovarjajo v narečju, ki ga jezikoslovci uvrščajo med slovenska narečja Terske doline. Značilnost tega narečja je prvi zabeleži poljski fonetik in dialektolog Jan Baudouin de Courtenay med letom 1873 in 1901. O tem narečju je leta 1935 pisal tudi slovenski dialektolog Fran Ramovš, njegove ugotovitve so kasneje potrdili tudi drugi raziskovalci. Območje, kjer govorijo to narečje, je najzahodnejši del ozemlja, na katerem so se naselila slovenska ljudstva. Profesor Pavle Merku, je v svoji knjigi «Analiza nekoga narečja» napisal, da je zaradi geografskega položaja in zgodovinskih pogojev to narečje ohranilo veliko število prvotnih slovenskih izrazov, v kasnejših obdobjih je sprejelo tudi romanske izraze, kljub temu pa skoraj v celoti ohranja slovensko morfološko in v veliki meri tudi slovnično.

3. To niso izolirane skupine, ampak se vse prebivalstvo občine drugače izraža kot italijanska narodna skupnost. Laž je namreč, da se narečje razlikuje po posameznih vaseh. Prebivalci celotne občine se od vedno dobro razumejo. Nekaj težav dela le narečje, ki ga govorijo v Prosnidu, na katerega je vplivalo narečje Nadiških dolin.

4. Stare naravde ne prihajajo do izraza samo v govorici, ampak tudi v petju in ob družinskih slavlji, ki so povezana z življenjskimi dogodki in z ritmom dela v družbi, ki še ohranja značilnosti kmečkega življenja.

Kljub stoletni politiki asimilacije, mogoče zaradi v teh letih dosežene stopnje razkroja, lahko ugotovljamo presenetljivo iskanje lastne identitete. Pred kratkim so ustanovili tudi kulturni krožek, ki namerava varovati etnične in kulturne značilnosti prebivalstva. Letos so že drugič priredili tečaj slovenskega jezika za najmlajše. Tečaj se še vedno nadaljuje pod pokroviteljstvom občinske uprave. Narasča tudi število otrok, ki obiskujejo slovenske šole v Gorici. Kljub temu pa ni mogoče zanikati, da je težko odpraviti vse posledice dosedanje raznarodovalne politike, niti ni mogoče sprejeti rezultate dosedanje protislovenske politike, ki so jo vodili v škodo naše skupnosti in proti vsakim demografskim načelom. Poravnati bo treba storjene krivice in omogočiti temu ljudstvu, da si bo postopoma in nepriljubeno zopet pridobilo izgubljene vrednote. Poleg tega je treba tudi upoštevati, da sama kultura ne zadostuje; narodna manjšina ne more preživeti brez lastne gospodarske osnove.

5. Glede na prejšnjo točko bo treba posredovati na različnih področjih. Prav gotovo si ni mogoče zamisliti, da bi šola ostala izven te problematike, ampak je zaželeno, da bi aktivno sodelovala v tem procesu s spoznavanjem, da ni mogoče ohraniti narečja brez poznavanja materinskega. Nekot je za poznavanje domačega jezika skrbela cerkev, sedaj pa je nujno, da posreduje to znanje šola. Kljub naši pripadnosti slovenski etnični in kulturni skupnosti, pa jasno in brez vsakega dvoma potrjujemo, da se naše ljudstvo zaveda, da pripada italijanski državi. Nedvomno obstaja veliko primerov vdanosti naše ljudstva Italiji, njenim institucijam in zakonom, kljub temu pa moramo ugotoviti, da spomeniki naših žrtv niso bili deležni potrebnega spoštovanja, italijanska država ni upoštevala niti lastnih zakonov za zaščito manjšin kot je naša. Zato ta občinski svet želi, da pristojni organi začnejo čimprej spoštovati italijansko ustavo, izražamo tudi željo po uresničevanju osimskih sporazumov. Hrabrijo nas izjave predsednika republike. V pričakovanju stvarnih rezultatov s strani italijanske države vemo, da lahko prikažemo pomoč slovenskih organizacij v naši deželi in Slovencev iz sosednje republike Slovenije. Ni neč sprejemljivo, da to območje ob meji ostaja le reševini in kraj, kjer se uresničujejo najbolj negativne izkušnje. Prav zaradi našega jezika in kulture lahko postanemo stičišče med slovenskim in latinskim svetom in to hočemo postati v miru in z zahtevu po spoštovanju našega dostojanstva.

BERITE

REVIJO

DAN

V NOTRANJNOSTI IN ZUNANJI POLITIKI

TITOVO OBDOBJE
TUDI PO TITU

Temelji v Titovem testamentu, ki so vir moči in trdnosti Jugoslavije

Kronist, ko bo opisoval dogodke, ki so izpolnili leto 1980, se bo nujno zaustavil ob 4. maju 1980 in bo zapisal, da so jugoslovanski narodi tega dne izgubili svojega največjega voditelja vseh časov, svet pa enega najodličnejših državnikov stoletja. Dan Titovega pogreba, osmi maj, je izpričal, kako visoko so Jugoslovanci in s njimi velikašina sveta cenili in ocenili Titovo vlogo in pomen. Redko so posejani v zgodovinski primeri, da je voditelj neke majhne države za časa svojega življenja storil toliko za svojo domovino in za svet, da se mu je prišel ob njegovi zadnji poti pokloniti po najvišjih predstavnikih takorekoc ves svet.

Zgodovina je Tita zastopala na visoko mesto kot nedvomno enega najuglednejših državnikov sodobnega sveta ter redko priznanega graditelja miru in družbenega napredka. Opisovale njegove življenjske poti bo prav gotovo poudarili, kako so se v njegovi osebnosti in življenjski izkušnji prelomljali vsi najpomembnejši dogodki, od prve svetovne vojne in oktobrske socialistične revolucije, prek orjaškega spopada naprednih sil človeštva s fašizmom do današnje protikolonialne revolucije in boja za spremembo mednarodnih odnosov sploh.

Se v času, ko je bil Tito živel, se posebej pa po njegovi smrti, so se po svetu pojavljali domovi in obzornosti in trdnosti Jugoslavije brez Tita. Samo Titovo ime, njegova državniška sposobnost in velika avtoriteta so mogli držati pri življenju tak pisani mozaik kot je Jugoslavija v narodnostnem, kulturnem, gospodarskem, verskem in mnogih drugih pogledih, so govorili. Oglaskali so se dvomi v sposobnost in možnost kolektivnega vodenja Jugoslavije po Titu. Skratka, začeli so zgodovino Jugoslavije umetno deliti na dve posvečeni različni ločeni obdobji: na Jugoslavijo pod Titom in Jugoslavijo po Titu. Iz Jugoslavije pa so prihajala odločena, vendar posvečena mirna zagotovila. Nikakršnega političnega obdobja ni, ga ne bo in ga tudi ne more biti, kajti Titovo obdobje teče po njegovi smrti naprej tako, kot je teklo v času, ko je stal na vodstvu Jugoslavije. Vsa praksa Jugoslavije, pa naj gre za njen notranji razvoj ali za njeno mednarodno usmeritev, je že danes potrdila ugotovitve o neomahljivem nadaljevanju Titove dobe v razvoju Jugoslavije tudi v prihodnje.

Tito sam je že dve leti pred svojo smrtjo, v sklepni besedah na enajstem kongresu svoje komunistične Jugoslavije, ob besedah, ki pomenijo njegov testament, jasno in nedvoumno izpovedal, kje so korenine moči in trdnosti Jugoslavije. Tito testament je globoko prodrl v zavest vseh delovnih ljudi Jugoslavije:

«Socializma, samoupravna in nevrščena Jugoslavija ima trdne in trajne temelje, zanesljive opore za svojo prihodnost.

Moč Jugoslavije je v enotnosti in trdnosti njenih narodov in narodnosti, ki so se kalili skozi zgodovino in vzdržali največje preizkušnje velike osvobodilne vojne.

Moč je v njihovi enotnosti in zavesti, da je ta enotnost v današnjem svetu — v katerem se sila še ni umaknila razumu — pogoj ne le za napredek, temveč tudi za goli obstoj.

Moč je v idejah, ki nas navdihujejo, in v ciljih, za katere se borimo.

Moč je v delavskem razredu in njegovi odločilni vlogi v družbi, v naših delovnih ljudeh, ki imajo vsak dan v življenju čedalje bolj, čeprav še niso rešeni mnogih težav in odrekanih.

Moč je v našem mladem rodu, ki je pridobitve revolucije rade volje sprejel za svoje in ki ve, da ima za seboj daljše obdobje dela in življenja v svobodi in miru kot katerikoli prejšnji rod na teh tleh.

Moč je v socialističnem samoupravnem sistemu, ki našemu človeku zagotavlja, da svobodno in suvereno odloča o svojem delu in njegovih rezultatih in ki ga varuje pred slehernim obliko izkoriščanja in nasilja, pred vsem, kar ovira vsestranski razvoj človekove osebnosti.

Moč je v široki fronti organiziranih socialističnih sil na čelu z Zvezo komunistov, v avantgardi ne le po idejni opredelitvi, temveč tudi po sposobnosti, da razsvetljujejo pot in perspektive nadaljnjega razvoja.

Moč je v splošni ljudski obrambi, katere udarna sila je jugoslovanska ljudska armada, v kateri se enotno prejemajo idejno-moralna trdnost, borbena usposobljenost in sodobna opremljenost.

Moč je v naši neodvisni in nevrščeni politiki, v tem, da se tudi v največjih pogovornih kot enak z enakimi, da enakovredno sodelujemo s skoraj vsemi državami sveta.

Moč je v visokem ugledu socialistične in nevrščene Jugoslavije, v številnih prijateljih po vsem svetu, v položaju, kakršnega je v mednarodnih odnosih zagotavljala le redkokatera država.

Jugoslavija je vse mesece od Titove smrti dalje z vsem svojim dejanjem in nehanjem ne le v besedah pač pa v praksi, z dejanji potrdila, da ohranja in še naprej utrjuje vse tiste temelje, ki jih je Tito v svojem testamentu označil kot vir njene moči in trdnosti.

Tri mesece so zadosti prepričljivi, potrdili, da se je sistem kolektivnega vodenja in odgovornosti, ki ga je izdelal in izoblikoval Tito sam še za časa svojega življenja, dejansko utekel brez kakršnih koli pretresov in zastojev.

Jugoslavija je izvrščala polno sposobnost nadaljevali aktivno nevrščeno smer mednarodnega delovanja, o čemer pričajo njene številne pobude tako znotraj nevrščene gibanja kot v združenih narodih in v mnogoterih državnih stikih in pogovorih z državami iz vseh delov sveta. Posebej je odlična konstituenta zunanje-politične dejavnosti Jugoslavije v vseh mesecih po Titovi smrti s ciljem izboljševati in poglobljati stike in sodelovanje s sosednimi narodi.

Jugoslovanska notranja stvarnost daje obilo dokazov o tem, kako vidno je navzoča Titova misel o velikem pomenu enotnosti in enakovrednosti vseh narodov in narodnosti Jugoslavije kot o enem izmed dragocenih jamstev trdnosti Jugoslavije. Tisto, kar mnogi po svetu ob spremljanju notranjih dogajanj v Jugoslaviji tolmačijo kot slabost, je v resnici izraz moči in hkrati demokratičnosti. Mnogim so na primer padli v oči dolgotrajni in pogosto zelo naporni tedni in celo meseci dogovarjanja med republikami in pokrajinami, denimo o zveznem proračunu in še o marsikaterem drugem. Toda prav v tem je bistvo enakovrednih odnosov v jugoslovanski družbi, ki ne zakriva, pač pa priznava obstoj razlik in tudi možnih

konfliktov med posameznimi deli jugoslovanske pluralistične samoupravne družbe, kot je to značilnost socializma v Jugoslaviji označil Edvard Kardelj. V Jugoslaviji ne obstaja parlamentarizem take vrste, kjer bi večina lahko preglasovala manjšino, narobe, vse rešitve so in morajo biti sad edine ustrezne demokratične metode, dogovarjanja in sporazumevanja. Vsaka rešitev, ki naj bi ustrezala, ne more biti izraz kakšnih posebnih interesov posameznih delov družbe, pač pa izraz interesov celote. In po tej poti jugoslovanska družba ureja in rešuje svoja notranja protislovja. Sistem socialističnega samoupravljanja pa je in ostaja tisti edini možni okvir, v katerem je metoda dogovarjanja in sporazumevanja možna in učinkovita.

Jugoslavija je še naprej ostala taka, kot je bila pod Titom — odprta knjiga za ves svet, družba, ki se ne zapira v svojo lupino, pač pa je njena meja odprta vsem tokomom, materialnim, duhovnim, kulturnim in človeškim. Svet lahko tako vsakodnevno opazuje skozi odprta jugoslovanska okna vrata vse, kar se v tej Jugoslaviji dogaja, s čim se ukvarja, kako diha, kaj jo teži in kaj jo veseli, vsi njeni napori, dosežki in tudi težave, pa tudi napake in slabosti so na očeh vsega dobromiselnega sveta pa tudi tistega, ki je skušal iz jugoslovanske stvarnosti vedno izbrskati kakršnokoli potrdilo za vnaprejšnje sode o krhkosti Jugoslavije in vprašljivosti njene neodvisnosti.

To pot naj bi bile gospodarske težave, s katerimi se ubada Jugoslavija v naporih za doseg svoje gospodarske stabilizacije, povod za »perokovnanje« o negotovi usodi Jugoslavije.

Vendar je vsa zgodovina Titove Jugoslavije od njene najtežje preizkušnje, ki jo pomenijo težka leta osvobodilne boja pa vse do današnjih dni, v praksi vrgla vse take in podobne skrbi nad njegovo usodo Jugoslavije. Ko je jugoslovanska partija pod Titovim vodstvom pozvala jugoslovanske narode in vse delovne ljudi v osvobodilni boj proti fašističnim okupatorjem, jih je bilo malo po svetu, ki bi bili trdno prepričani v uspeh take odločitve, ki se ni upal v taki meri in s takimi cilji lotiti noben drug narod sredi Hitlerjeve trdnjave. Titovo veliko zgodovinsko delo, ki je za trajno pomenilo v svet slavo njegovega imena in herojstva njegovega ljudstva, ni bila samo popolna zmaga nad okupatorjem. Narodnoosvobodilni boj je hkrati pomenil — in v tem je vsa veličina Titovega dela — enega največjih ustvarjalnih naporov jugoslovanskega ljudstva. Posebnost jugoslovanskega boja, ki se razlikuje od vseh drugih, je bila ta, da se je ta boj začel na razsulu stare vojske, da nova vojska ni imela ne lastnega ozemlja, ki ga je morala šele izbojevati, ne lastnega orožja, ki ga je morala trgati iz rok sovražnika. Pa ni šlo samo za boj proti neizmerno nadmočnemu sovražniku, ki je sam po sebi terjal zadnjo srčno upornost in telesni napori, ampak je tudi — in v tem je posebnost boja jugoslovanskih narodov pod Titom — za hkratno globoko družbeno preobrazbo, za katero je bilo treba sredi boja iskati, izbrati in uveljaviti pot po vseh sredstvih, ki jih je imel v rokah. Vse svetovne vojne storil noben narod, samo narodi Jugoslavije pod vodstvom Tita so opravili to veliko zgodovinsko delo, ki je omogočilo, da se je skupaj z zmago nad fašizmom pojavila Jugoslavija kot socialistična država.

Ves povojni razvoj Jugoslavije kaže, da je ta razvoj še naprej terjal nove, nič manj ustvarjalne napore vseh ljudi Jugoslavije kot v času osvobodilne boja. Jugoslavija je bila prisiljena hkrati z obnovo do tal porušene gospodarske zgradbe sprejeti hkrati tudi težak, dolgotrajen in odločen boj s stalizmom za pravico do lastne poti družbene preobrazbe in boj za obrambo lastne neodvisnosti. Jugoslavija je pod Titom — tudi v tem se kaže vsa njena neoglasljiva veličina — izpolnila oba tedaj hkrati nalogi, ki ju je postavila zgodovina. Izšla je zmagovalna v boju s posledicami vojne in proti zaostalosti, hkrati pa je zagotovila sebi samostojno pot v socializem v izvršni obliki socialističnega samoupravljanja. Ob tem pa je kot edina socialistična država z mednarodnim dokumentom, beograjsko deklaracijo, izbojevala — prvič v zgodovini socializma — zmago naprednih načel v odnosih med socialističnimi državami, načel, ki jamčijo neodvisnost, enakopravnost in nevrščanje, kot temelj za urejanje odnosov med socialističnimi državami. Jugoslavija je bila edina evropska država, ki se je po vojni izirila iz klesč blokovske delitve in obvarovala po vsem samostojen, neodvisen položaj nasproti obojem takrat nadmočno prevladujočima blokovskima vele-silama.

Titova zgodovinska zasluga in dokaz njegove državniške daljnovidnosti je vsekakor bila usmeritev Jugoslavije k gibanju nevrščnosti kot novi, napredni politični sili, ki so jo priklicale k življenju vse spremembe povišnega razvoja sveta. Malo jih je bilo, ki niso v prvih povojnih letih dvomili v to, da boš Tito in Jugoslavija zmagača »boju s Stalinom«, malo jih je bilo tudi takrat, ko je Tito začel svojo zgodovinsko potovanja v dežele, ki so se izražala izpod kolonializma, ki so verjeli, da bodo te njegove poti spodbudile nastanek tako močnega in samostojnega gibanja, ki ga danes pomenijo nevrščene države. Ni pretirano reči, da je izoblikovanje nevrščene gibanja zlasti pa izdelava njegovih zaslug jugoslovanskega predsednika.

Tito je videl moč in perspektivo nevrščene gibanja v njegovih zgodovinskih ciljih, pojmoval pa je kot tisto silo, ki je s svojimi načeli in politiko miru edino sposobno rešiti svet pred katastrofo nove vojne in tudi sposobno preobraziti, spremeniti sedanji krivični svet, ki drži v temi in revščini dve tretjini človeštva.

Tista rešila nit, ki se vleče skozi vse Titovo zgodovinsko delo, je nemehla težnja po svobodi, neodvisnosti in enakopravnosti vseh narodov. Nagloblji smisel vsega Titovega dela in nauka je v tem, da ni možen napredek sveta, če ne bo po vsem svetu uresničeno načelo o neodvisnosti vseh narodov in pravica vseh, da sami odločajo o svojem življenju. Svoboda narodov in svoboda človeka, to je bil življenjski cilj vsega Titovega dela. Na takih težnjah je tudi gradil svojo deželo kot družbo enakopravnih narodov in narodnosti in kot družbo, v kateri bo človek osvobodil vse oblike izkoriščanja in podrejanja.

Iz prav takih izhodišč je Tito — in z njim Jugoslavija — videl pomen boja za pravice narodnosti in deželah kjer žive. Odtod njegova neumorna skrb za pravice jugoslovanskih manjšin zunaj meja njihove domovine.

DRAGO KOŠMRLJ

SMRT ČLOVEKA-BORCA ZA SVOBODO SVOJEGA IN VSEH NARODOV

Španski borec Borivoj Leontić prijatelj primorskih Slovencev

Globoko nas je presenetilo sporočilo iz Dalmacije, da je v Zadrugu 12. decembra 1980 umrl Borivoj Leontić, predvojni član KP Jugoslavije, španski borec — eden najzaslužnejših organizatorjev prekomorskih brigad in drugih prekomorskih enot NOV. Bil je veliki prijatelj primorskih Slovencev in istih Hrvatov, s katerimi je delil usodo v partizanskem taboru »La rocca« v Menrealu pri Palermu.

Borivoj Leontić je bil rojen 12. julija v Dubrovniku. Njegov oče je bil državni uslužbenec in je pripadal socialistični stranki. V družini je bil pet bratov in dve sestre. Njegov brat Ljubomir je doktoriral na pravni fakulteti univerze v Pragi in je tam urejal mesečnik »Jugoslavija«. V prvi svetovni vojni pa je v Ameriki sodeloval pri organiziranju jugoslovanske legije, ki se je nato udeležila bojev na solunski fronti. Dr. Ljubomir Leontić je bil pred ambasador nove Jugoslavije v Londonu v letih 1944-1948.

Borivoj Leontić je bil najmlajši brat v družini. Kot študent je obiskoval Belgijo in Francijo, leta 1925-1926 pa je bil tudi v Čilu, kjer sta živel njegova brata. Kot študent je že leta 1930 prišel na položje KP Jugoslavije. Po aretaciji 1936 je l. 1937 kot kurir prenesel poročilo pokrajinskega komiteja KPH za Dalmacijo za CK PKJ, ki je bil takrat v Parizu. Poročilo je obravnavalo neuspeh prevoza španskih prostovoljcev z ladjo »La Corse«. Ob tej priložnosti se je tudi sam odločil in odšel kot prostovoljec v Spanijo.

Po prihodu v Spanijo je odklonil delo v zaledju in odšel na fronto, v bataljon »Dimitrov« 15. internacionalne brigade, se udeležil bojev pri Madridu (ofenziva Brunete) in nato v bataljonu »Djokovic« bojev 129. brigade na sarranskim fronti. Toda konec leta 1937 je težko zbolel za tifusom. Po okrevanju je bil kot oficir določen za delo v komunistični internacionalni brigadi (delal je pri Luigi Longu) in urejal časopis »Dimitrov«.

Ob koncu španske državljanske vojne je bil iz zdravstvenih razlogov evakuiran s transportom »Rede-blo« v Pariz, kjer je bil do vojne okrog 5. rekonvalescentov. Tu je živel v ilegalni, se izognil aretaciji francoske policije in nadaljeval z revolucionarnim delom vse do pričetka druge svetovne vojne (1939).

Ker sta njegova brata živel v Čilu, mu je uspelo dobiti potni list in dovoljeno za odhod v Čile.

Toda v sporazumu z Borisom Kidričem se je Borivoj Leontić odločil odkoditi v Južno Ameriko in je poslej delal za organizirano vrnitev naših »špancev« v domovino. Sam je kmalu odšel v Pariz in se prebnil na Rakek, kjer pa ga je jugoslovanska policija aretirala in odpeljala v ljubljanski zapored. Nato je bil premeščen v petrinjske zapore v Zagrebu. Ker mu niso mogli ničesar dokazati in tudi ni česar ni priznal, je bil puščen v izločenosti pri Splitu. V obdobju 1939-1941 je intenzivno delal v razgibanem političnem življenju Dalmacije.

Po sklepu svoje komisije pri PK KPH za Dalmacijo je bil Borivoj Leontić kot preizkušen borec določen za komandanta prvih dalmatinskih partizanskih odredov. Ker pa ni bil pravčasno obveščen o tem sklepu, da bi zadolžitev na pripravah za vstop v mesto Split lahko pustil drugim, so ga karabinerji in domači agenti presenetili in aretirali. Po zaporu v Splitu so ga odgnali v zapore v Ancono, še preden ga je udarni partizanski skupini uspelo rešiti iz zaporov v Splitu. Ker na zaslišanju ni priznal ničesar in je izjavljal, da je pripravljen umreti za zmago socialistične revolucije, so ga brez obsojbe zadržali tri mesece v zaporu, kjer je 17 dni gladovno stavkal. Potem so ga vsega izpraznjenega odpeljali v taborišče Corropoli. Nato so ga premeštili v taborišče Chieti, kjer je prav tako organiziral gladovno stavko. Zaradi tega

je bil mesec dni v samici, potem pa so ga odpeljali na otok Lipari. Sledila je premešitev iz zapora v zapor (Lipari, Milazzo, Rometta, itd.) končno, 16. avgusta 1943, pa so ga osvobodili Američani.

V sanatoriju La Rocca pri Palermu, kjer je bilo okrog 70 jugoslovancev, je bil Borivoj Leontić imenovan za komandanta partizanskega tabora in je poslej s sodelavci vodil celotno akcijo za vključitev primorskih Slovencev in istih Hrvatov v NOV ter za njihovo pošiljanje v bazo NOVJ v Barju.

Kot preizkušeni predvojni komunist in španski borec je Borivoj Leontić veliko prispeval za organi-

Borivoj Leontić v Barceleni leta 1938 kot pripadnik internacionalnih brigad španske republikanske vojske

ALBERT KLUN

PRESENETLJIVA GIBANJA V JUGOSLOVANSKEM GOSPODARSTVU

Namesto napovedanega upada
rast industrijske proizvodnje

V oktobru za 9,5 in v novembru za najmanj 5 odstotkov več proizvodnje kot v istih mesecih lani

Gospodarska gibanja v letošnjem oktobru in novembru so gospodarstvenike v Jugoslaviji močno presenetila. Skorajda vsi so namreč za zadnje trimesečje napovedali upad industrijske proizvodnje ali vsaj stagnacijo, toda zgodilo se je obratno. Oktobra je jugoslovanska industrija naredila toliko, da bi bila celoletna rast industrijske proizvodnje, če bi se povečala v vseh mesecih tako kot oktobra, za 9,3 odstotka večja kot lani. Ker je bila proizvodnja v prejšnjih mesecih nižja, je v letošnjih desetih mesecih za 4,5 odstotka večja kot v enakem obdobju lanskega leta. Čeprav natančnih podatkov še ni, ocene kažejo, da bodo novembra rezultati še boljši. Na tak sklep navezavajo opozorjajo že izračunani po-

datki za Slovenijo, ki kažejo, da je slovenska industrija novembra izdelala za 5 odstotkov več kot novembra lani, kar pomeni, da je letošnja enajstmesečna raven proizvodnje slovenske industrije za 2,5 odstotka nad lansko. Ker pa je bil trend rasti v minulih mesecih v Sloveniji vseskozi nižji kot v Jugoslaviji, lahko sklepamo, da bodo rezultati zadnjih dveh mesecev izjemno ugodni in da bo jugoslovansko gospodarstvo v letu, ko predvsem v državah razvitega Zahoda beležijo komajda za kakšen odstotek večji rast proizvodnje glede na leto 1979, doseglo vsaj po tej strani izjemne rezultate.

Kaj se je pravzaprav dogajalo v teh zadnjih mesecih letošnjega leta? Ekonomisti so bili pri napovedovanju obsega industrijske proizvodnje za zadnji kvartal črno-gledi. Rast bo blizu ničle, so napovedovali. Tako tudi ugledni ekonomski inštitut ljubljanske pravne fakultete, kjer so dokazovali, da se bo zaradi tega proizvodnja v letošnjem letu povečala kvečjemu za 3 odstotke. Zdajšnje ocene kažejo, da se bo skoraj za 4,5 odstotka. (Treba pa je biti pravičen in dodati, da je prav ta isti inštitut v prvem polletju napovedoval, da se bo proizvodnja v zadnjem letošnjem kvartalu lahko opomogla).

Ekonomisti so svoje napovedi utemeljevali z več ugotovitvami. Jugoslovansko gospodarstvo je močno odvisno od uvoza. Ker zaradi velikih dolgov v tujini ne bo dopustno povečevati uvoza, bo morala proizvodnja pelagoma zadovoliti vse gospodarske politike dovolila večji uvoz zato, da bi pospešila industrijsko proizvodnjo, bo primanjkljaj v trgovstvu s tujino krepko presegel dve milijardi dolarjev, ki je načrtovano za letošnje leto. Izvoz pa ne bo mogel biti tako močan, da bi lahko zaradi večjega izvoza povečevali uvoz, so napovedovali ekonomisti.

Ekonomiska politika je res ravnala tako kot so napovedovali, toda zmanjšani uvoz ni povsem zavrl proizvodnjo, res pa je, da so zaloge uvoženega blaga — tudi reprodukcijskega — hudo skopnele. Čeprav je zaradi zmanjšane uvoza prihajalo do zastojav v tovarnah, je gospodarska politika — uvoz je povsem v rokah državne (ali republiške) gospodarske politike — vendarle ravnala dokaj gibčno in skušala preprečiti zastoj. Istočasno pa se je izredno povečal izvoz. Najbolj optimistični gospodarski strokovnjaki se niso upali napovedati takih izvoznih uspehov. Novembra je Jugoslavija izvozila za skoraj 22 milijard dinarjev (mesec pred tem za dobrih 20 milijard), kar je na primer za 46 odstotkov več kot novembra lani. Istočasno je Jugoslavija uvozila za 30 milijard dinarjev blaga, kar pa je le za

4 odstotke več kot lani. Slovenski izvojni rezultati so se boljši. Slovenija je novembra izvozila za 449 milijard dinarjev, kar je za 66 odstotkov več kot novembra lani, uvozila pa je za 3,81 milijarde din (ali za 30 odstotkov manj kot novembra lani) in tako je po dolgi letih spet več izvoza kot uvoza. Izvoz je bil oktobra celo za 9 odstotkov večji, zato govorijo o rekordnem mesečnem izvozu, vendar je bil za 14 odstotkov večji tudi uvoz.

Vse to kaže, da je izvoz vendarle tisti, ki je v jugoslovanskem obsegu močno pospeševal industrijsko proizvodnjo, pa čeprav se je delo, da do tega ne bo moglo priti. Ker je restriktivna gospodarska politika vseskozi zahtevala zmanjšanje plač, da bi s tem zavrla pretirano porabo, so ekonomisti sklepali, da bo manjše povpraševanje zavrla tudi proizvodno rast. Povpraševanje se sicer zaradi manjših plač zmanjšuje, toda še vedno ni tako nizko, da bi zaviralo rast tovrstne proizvodnje. Tudi druga poraba, na primer naložbe, se zmanjšuje, ne povzroča pa že zastojev, zato je obseg industrijske izdelave še naprej veliki.

K povečanju proizvodnje je prispevala svoje tudi letina, ki se zdalec ni bila rekordna, vendar tudi ne tako slaba, kot so napovedovali; predvsem pa so pridelali s polj letos pobirali celo mesec dni in vse kasneje kot sicer, zaradi česar se je predelava teh pridelkov zavlekla prav v zadnje mesece. Zato je povečanje proizvodnje najmočnejše prav v republikah, z močnim kmetištvo. Močnejše kot so računali, se je povečeval tudi blagovni promet. Ugodno je deloval tudi sklep o sprostitvi cen za nekatere izdelke, katerim je ceno določala država, saj se je prav v teh industrijskih dejavnostih proizvodnja močno povečala. Manj težav kot so predvidevali, je bilo tudi z oskrbo z domačimi surovinami. Ker je istočasno tudi stopnja rasti zaposlovanja nizka — letos do sledi pod 2 odstotka, v zadnjem kvartalu pa bo celo okoli 1,5 odstotka — so rezultati toliko bolj presenetljivi.

Kakorkoli — napovedi ekonomistov za letošnji zadnji kvartal gotovo ne bodo odražale. Gospodarski tokovi so se nenadajano ohlajili, kar pa še ne pomeni, da bodo taki tudi prihodnje leto. Navidežno zakrta praznina se bo gotovo odprla že v začetku prihodnjega leta in rast industrijske proizvodnje bo verjetno padla tudi pod načrtovano. Taka so zagotovila ekonomistov; blažja, vendar dokaj jasna, so tudi opozorila zvezne (in republiške) vlade, kajti v gospodarskih načrtih za leto 1981 predvidevajo nižjo rast industrijske proizvodnje od letošnjega.

JOŽE PETROVČIČ

PUBLIKACIJA MLADEGA RIMSKEGA ZGODOVINARJA PALLANTEJA (I)

KPI in narodnostno vprašanje:
Furlanija-Julijska krajina 1941-45

O treh vzrokih njene pomembnosti - 0 nekaterih hibah te izčrpe dokumentarne publikacije

«... julijski proletariat je odločil patriotsko mednarodnost in je s simpatijo gledal na napredovanje jugoslovanskih partizanov v deželi in je podpiral reviste, da postane Trst VII. avtonomna republika v jugoslovanski federaciji. — Mi mislimo, da stalistič KPI glede obrambe italijanskega značaja Trsta ni bilo v protislovju z izbiro tržaškega delavskega reda, kolikor je tudi KPI večkrat zatrjevala, da je postavljala vprašanje meja v drugo vrsto med odprto pot za najbolj demokratično rešitev v deželi. — Ob zaključku se nam zdi, da lahko trdimo, da se je med odprto pot KPI držala linije kontinuitete, ne v odnosu do nacionalističnih zahtev za doseg Trsta in Julijske Benecije, temveč sprito potrebo razrednega boja na vsestranski in mednarodni ravni in s tem izražala »komunistično« politiko.»

Gornje stavke smo izpisali iz letošnje publikacije 28-letnega zgodovinarja iz Rima, ki sta jo izdala FURLANSKI INŠTITUT ZA ZGODOVINO OSVOBODILNEGA BOJA in videmski založnik DEL BIANCO pod naslovom PIERLUIGI PALLANTE: IL PARTITO COMUNISTA ITALIANO E LA QUESTIONE NAZIONALE — FRIULI-VENEZIA GIULIA 1941-1945. Knjiga obsega skoraj tristo strani in je bila dotiskana v Veroni v letošnjem juniju, prodaja pa se po 9.000 lir. Je brez dvoma izredno zanimiva, ne samo za naše bralce, med katerimi nas je še mnogo tistih, ki smo v tistih štirih letih dogajanja v zvezi z vprašanjem odnosa KPI do narodnega vprašanja in te naših krajev bolj ali manj prizadeto so doživljali. Ko namreč bralec po branju nujno o vsebini knjige razmišlja, mora z določenim prese-

nečenjem ugotoviti ne samo zgodovinsko vrednost rezultatov raziskave, ki jo je opravil mladi raziskovalec, temveč tudi določeno aktualnost vprašanja. Ki sta jih morali reševati komunistični partiji dveh sosednih držav. Saj je vendar vprašanje odnosov med komunističnimi partijami in med socialističnimi deželami zlasti po resoluciji kominforma pa vse do danes tako rekoč vedno bolj aktualno. In zdi se, da ne more biti dvoma, da so v naših krajih po kapitulaciji Italije tednji vodilni tvorci obeh sosednih partij začeli v tem pogledu orati ledino, čeprav se tega morda niso niti še prav zavedali.

Oba omenjena vzroka pa sta dovolj tehtna, da to — doslej verjetno najbolj (vsekakor pa še vedno nepopolna) dokumentirano raziskavo kolikor toliko obširno obravnavamo in o njej našim bralcem poročamo. Pri tem pa naj takoj pripomnimo, da se pričujoči sestavek o njej omejuje na zgolj politično — publicistično informacijo, karži strokovna zgodovinarjeva znanstvena presoja Pallantejeve monografije spada v delokrog specializiranega zgodovinskega in tudi bolj v strokovno revijo kot v dnevni tisk. Zato si oglejmo najprej vsebino publikacije, ki jo je njen avtor razdelil na naslednje štiri dele: 1. Zgodovinsko socialne in teoretične osnovne narodnega vprašanja. — 2. Kontrasti med italijanskimi in jugoslovanskimi komunisti 1941-43. — 3. Premestitev kontrastov in sporazumi leta 1944. — 4. Od jugoslovanskega »obrata« (da svoltas) do osvoboditve Trsta. — Nato sledijo še omenjeni zaključki (»Considerazioni conclusive«), ki predstavljajo peti del.

Vsak izmed teh delov pa je razdeljen na poglavja, od katerih so nekatera razčlenjena dalje v

dva do največ pet oddelkov. Tako v prvem poglavju prvega dela, ki je najkrajši, najdemo podnaslove »Trst Italije. Komunistična organizacija. Fašistični odpor v slovenski odpor do napada na Jugoslavijo«, drugo poglavje pa nosi naslov »Teoretično stalistič KPI glede problema narodnih manjšin in izvajanje splošnih načel v Julijski Beneciji«. Drugi del je razdeljen na naslednja tri poglavja in obsega 58 strani: 1. Jugoslovanski odpor v Julijski Beneciji in odnosi med komunističnimi organizacijami do padca fašizma. Začetek italijanskega odpora. — V tem poglavju je avtor obdelal tri teme: jugoslovanski odpor in fašistično presiljo; kontraste med KPI in KPJ; začetek ital. odpora. — Trete poglavje obravnava: vrnitev iz konfinkacije L. Frausina, odpor v Jul. kr. po 8. sept. 43 in ustanovitve »Jadranske priporne«, četrto poglavje pa: odloke OZ in ZAVNOH o aneksis, odgovor KPI, sestanek v I. merju (v Brdih) in I. odbor CLN za Trst.

Tretji del, ki je najdaljši, vsebuje kar štiri poglavja in je poleg četrtega dela, skoraj enako dolgega, jedro vse Pallantejeve raziskave: ta štiri poglavja obravnava: politična stalistična in organizacijski ustroj tržaške federacije KPI ob začetku leta 1944; pobude te federacije in prve izjave CLN za Sev. Italijo (Alta Italia) CLNAI; politične in vojaške sporazume med KP Italije in KP Slovenije, med glavnim poveljstvom brigad »Garibaldi« in poveljstvom IX. korpusa NOVJ, ter sporazum med garibalnsko brigado »Friuli« in Briško - beneškim odredom;

sodelovanje med OF, CLNAI in CLN za Trst; nekatera nasprotovanja med italijanskimi in slovenskimi partizanskimi formacijami in formiranje »svobodnih con«. Četrty del pa je razdeljen na tri poglavja. Prvo razlaga »mednarodne vidike jugoslovanskega obrata« in jugoslovanske zahteve, drugo nosi sledečih pet podnaslovov: »zelo zaupno« pismo Vincenza Bianca; stalistič vedstva KPI; konferenca uporniških triumviratov; nekatere temne točke; politična stalistična in problemi v Trstovratu insurrezionale Veneto, dogodki v Porcinju (d. fatti di Porzus); tretje poglavje nosi naslov »Osvoboditev Trsta« ter se deli na štiri podpoglavja: komunistična organizacija v Trstu;

italijanske partizanske formacije v Julijski Beneciji; članki v reviji »Rinascita« in osvoboditev Trsta. Sledi še omenjene »italijanske presoje« na osmih straneh in pol, iz katerih smo najvažnejše stavke citirali že na začetku tega sestavka, ki s seveda ne more omejiti samo na gornje navajanje tako zelo zanimive vsebine. Naš bralec bo prav gotovo že sam ugotovil, da terjajo posamezna poglavja obširnejše poročanje in tudi določene pripombe, predvsem zaradi omenjenih nekaterih dolgeh in neznanjih virov in tudi zaradi določenih pomankljivosti. Med njimi naj takoj omenimo eno izmed glavnih, ki smo jo u-

STANISLAV RENKO

Nekateri značilni dogodki in obrazi v letu 1980: obračun ni spodbuden

OBRAT V DESNO

Kongres krščanske demokracije naj bi, tako je pred začetkom misli marsikdo, pomenil preokret v politiki italijanske večinske stranke. Predsedstvo naj bi prevzel Giulio Andreotti, dolgoletni predsednik vlade, eden najvidnejših demokratskih predstavnikov, zadnje čase odločen zagovornik večjega sodelovanja s komunistično partijo. In vse je kazalo, da bo to tudi uspelo, saj si je zagotovila demokratska levica na predkongresnih volitvah do najkrajše večino. To pa je bilo pripisano predvsem osebnemu ugledu, ki ga je dosegel tajnik Zaccagnini užival med bazo: veljal je za človeka »čistih rok«, ki je popeljal stranko od porazov, ki jih je doživela na volitvah leta 1975 in 1976 ter na referendumu, do zmage leta 1979.

Flaminio Piccoli

dvoumno obsodila sleherno vmešavanje in zahtevala takojšen umik sovjetskih čet. To pa je očitno za marsikoga ni bilo dovolj: komunisti so spet dobili petdesetprocentno večino, ki naj bi bila odvisna od Moskve.

Ker je bilo številnih razmerje med delegati očitno bolj naklonjeno levi stranki, so si omislili spremembo statuta, tako da so tajnika in predsednika stranke volili v okviru vsedržavnega sveta ne pa na kongresu. Bilo je že jasno, da je Andreottijeva kandidatura za predsednika stranke pogorela, medtem je tajništvo bilo cedalo bolj trdno v rokah Flaminio Piccolija.

Desničarska koalicija, ki se je izoblikovala na demokratskem kongresu in ki vodi stranko še danes, je dejansko onemogočila zbiranje s komunistično partijo za dalj časa. (if)

KONEC «KOMPROMISA»

Konec novembra, le nekaj dni po katastrofalnem potresu, ki je razdeljal mesta in vasi v južni Italiji, je komunistično vodstvo, do takrat nepričakovano objavilo dokument, ki je v bistvu postavil na glavo vso dotedanjo politiko KPI, saj je zahteval sestavo vlade, v kateri demokristjani ne bi bili prisotni. Po sedmih letih je KPI opustila politiko zgodovinskega kompromisa ali vsaj demokratske solidarnosti, ki je bila omejen odraz te politike na parlamentarni ravni in odločno postavila svoje kandidature za vstop v vlado. Isto zahtevo je le nekaj dni prej postavil tudi nekdanji predsednik poslanske zbornice Ingrao, vendar takrat ni našel na poseben odmev v javnosti.

Enrico Berlinguer

Politika zgodovinskega kompromisa se je rodila tam leta 1973, ko je fašistična reakcija v krvi strmoglavila vlado demokratske enotnosti Salvadorja Allendeja. Italijanski komunisti, s tajnikom Berlinguerjem na čelu, so se kljub dokajšnjemu negotovanju v bazi, odločili za politiko zbliževanja s demokristjani; saj niso hoteli, da bi demokristjani, v primeru zmage levice na volitvah, prešli v opozicijo.

Nedvomno je na odločitev komunističnega vodstva vplival tudi potres in spoznanje, da je bila vlada s KD na čelu neizvedljiva. Tako je v nekovičevski reagiranja. Pri reševanju so bile velike zamude, za zamudo je prihajala pomoč, stihijno, neorganizirano. Bili so tu še vsi škandali, ki so začeli čase pretresati italijansko politično življenje. KD, je ugotovil komunistični tajnik Berlinguer med svojim obiskom v Salerno, nekaj dni po potresu, je spet dokazala, da ni več zmogljiva voditi države, ni zmogla spremeniti svoje politike. Zato mora sedaj vlado sestaviti delavske gibanje in komunistična partija. Poziv je bil naslovljen predvsem na socialiste, čeprav niso izključile druge demokratske sile in celo sovetske ljudi, ki niso vpisani v stranke, je menil se Berlinguer. Leva alternativa pa je dokaj omejena formula, zato komunisti terjajo prispevek vseh demokratskih sil. Pri vsem tem komunisti zavračajo možnost prejšnjih volitev, ki bi bile v sedanjem trenutku neumestne. Tako komunisti niso predstavlili zahteve po takojšnjem odstopu Forlanijeje vlade, ker je v sedanjem trenutku, ko je treba ukrepati v prid prizadetemu prebivalstvu na jugu Italije, vladna kriza lahko samo škodljiva, je se dejal Berlinguer. (if)

Brez zmagovalca

Splošno kriza svetovne avtomobilske industrije, ki ji botrujejo del na nasitenosti tržišča, poslabšanje gospodarskih zmogljivosti družin, predvsem pa skokovito naraščanje cen bencina, je v Italiji zadela v komaj preteklem letu večje in bolj zaskrbljujoče razsežnosti, ki so zaradi neuprednosti podjetnikov in neodločnosti javnih oblasti prerasle v enega največjih sindikalnih sporov po vojni, ki se je že nevarno približeval razkrajanju socialnemu spopadu. V mislih imamo znano »afero Fiat«, ki je trajala 35 dni, med katerimi se je družbena napetost v vsej državi nevarno stopnjevala, do presenetljivega turniskega »marša malih sefov« in zasilnega kompromisa sindikata-Fiat ob posredovanju vlade z dne 18. oktobra.

Spor se je vsaj na videz končal brez zmagovalcev in poraženec, s kompromisom, po katerem pa »zaskrbljenost ostaja« (smo tedaj zapisali) in terja od vseh prizadej dejavnih preokret v odločitvah in v ravnanju. Fiatu je po eni strani spodelal doslej morda najodločnejši poskus, da pahnje ponovno sindikat v podrejeno vlogo, ker se je moral opovedati samovoljnemu množičnim odstopom. Vsaj posredno je moral tudi priznati, da so bile krize podjetja v največji meri pretekle zgrešene izbire vodstva, saj je odslavlil pooblaščenega upravitelja Umberto Agnelli in pripravil nov program proizvodnje. Po drugi strani je družini Agnelli (ki se nima kaj priživetati, saj je njena finančna družba IFI zaslužila lani čistih 9 milijard lir) uspelo izsiliti postavitev v dopolnilno blagajno 23.000 delavcev, kar bo državo stalo okrog 250 milijard lir.

Gianni Agnelli

Sindikati niso klonili: saj je preklic 15.000 odstopov njih zasluga in jim je uspelo tudi uveljaviti vsaj načelo rotacije pri dopolnilni blagajni ter potrditi svojo vlogo pri odločitvah o ravni zaposlitve v podjetju. Toda potek 35-dnevne borbe, s trenji ob zaslednih obratov in nasprotno manifestacijah vmesnih vodilnih kadrov, je pomenil tudi zanje opomin, da je treba v sindikalni politiki nekaj spremeniti glede tesnejših in pristnejših odnosov z bazo in glede opravil razlogov za notranje razdore, v večini priznanjem strokovnosti. O teh vprašanjih vodila enotna sindikalna zveza CGIL-CISL-UIL v zadnjih časih poglabljeno in odgovorno notranje razpravo in je pričakovati, da bo iz nje v kratkem povzela ustrezne sklepe. (lv)

TERORIST MARCO

Marco Donat Cattin je le eden od tistih pripadnikov skrajno levičarskih terorističnih organizacij, ki so ga agenti generala Carla Alberta Dalla Chiesa med različne valne akcije (sicer v Parizu) aretirali. Pripisujejo mu vodilno vlogo v skupini »Prima linea« in obtožujejo ga številnih umorov, vrste ropov in tatvin.

Sam Marco pa se teh obtožb brani in v sporočilu, ki ga je francoski levičarski list »Liberation« objavil, odločno zanika vse. O njegovi teroristični aktivnosti so pričali le »eksesani« teroristi: Patrizio Peci, nato njegov osebni prijatelj Roberto Sandalo, pred kratkim pa še Michele Viscardi.

Kdo je Marco Donat Cattin? Njegov življenjski »curriculum« se ne razlikuje od večine tistih mladih »evolucionarjev«, ki so aktivno doživeli leto 1968 in si skušali do danes, po doživeti razočaranju, poiskati svojo pot, svojo identiteto.

Spomniti se moramo, da so člani levičarskega terorizma v glavnem »sinovi buržoazije«, torej mladi intelektualci, ki se zavedajo »absurdnosti« te družbene ureditve in ki so prepričani, da jim bo le v drastičnih akcijah uspešno »odpraviti« to višjo stopnjo družbe. Curcio, Mantovani, Agnelli in še drugi člani tako imenovanega zgodovinskega vojaške brigade so jasno začrtali to pot. Kmalu pa je prišlo v skupini do nesoglasij in odcepov. Pojavili so se autonomisti s svojimi »P-38«, nastala je »Prima linea«, »Formazioni combattenti comuniste« in še veliko drugih nasilnih RB, ki so segale in se segajo po orožju, da lahko »zadostijo svojim ciljem«.

Kar samo se postavlja vprašanje, čemu ta »oboroženi boj«? Je res edina pot, da se z umori vidnih italijanskih osebnosti opozori javnost in pripravi razmišljanja o napakah in pomanjkljivosti, ki se iz dna v dan ponavljajo na političnem področju in na ravni italijanskih državnih institucij? Odgovor je lahko samo odkrit. In to se bolj zato, ker nova generacija elevov teroristov nima niti tiste ideološke osnove, ki je bila nekakšno vodilo Curciu in pajdašem. V številnih primerih je Marco Donat Cattin je eden izmed tih, gre za sinove dobro stoječih staršev, ki na ta način iščejo odgovor na vprašanja, ki jih niso mogli (ali niso hoteli) rešiti drugače. Problemov italijanske družbe, ki jih ni malo — in tega nihče ne zanika — ni mogoče rešiti z orožjem, ampak je potrebna večja politična angažiranost in večja prizadevnost. (kt)

Marco Donat Cattin

POT DO SVOBODE

»Vsi, beli in črni, tudi tisti, ki se niso borili z nami, ali so bili celo proti nam, morajo ostati. V tej deželi je mesta za vse!« To besede je izrekel Robert Mugabe dan po svoji bleščeči zmagi na prvih svobodnih političnih volitvah, ki so pomenile konec 30-letnega gospostva belecev v Južni Rodéziji in rojstvo novega, svobodnega Zimbabveja. Besede sprave, pomirnice, skupnih naporov pri odpravi posledic dolge vojne za doseg nedostopnosti, ki so globoko odjeknile ne samo na črni celini temveč v vsem svetu.

Robert Mugabe

»Z Mugabejevo zmago« so se politični odnosi in bodočnost Afrike spremenili. V grobem: so bile to misli, ki so jih izrazili vsi politični komentatorji, potem ko so bili znani rezultati marčnih volitev. Mugabejeva zmaga je torej pomenila prelomnico, ki jo je zadovoljivo porazdravila vse napredne sile sveta, ki pa je povzročila preplah in zaskrbljenost ne samo v vrstah rasistov južnoafriškega režima, temveč med vsemi, ki so upali, da bi imeli z Mugabejem porazom večji manevrski prostor za svoja neokolonialna mešetarjanja. Propadla je zamisel, da bi s kompromisarsko in kvizniško figuro, kot je bil škof Muzorewa, ohranili svoje privilegije. Zimbabvejsko ljudstvo je jasno izrazilo svojo podporo človeku, ki je na svoji življenjski poti in v borbi dosledno zagovarjal zimbabvejsko neodvisnost. Propadlo je torej tudi natočevanje zahodnih krogov, da bo z Mugabejevo zmago postal Zimbabve lehek pleten svetovskega hegemonizma na črni celini. Novi Zimbabve je danes nevtralska država, ki zavrača vsak vsiljeni model in s skupnimi močmi vseh komponent v državi išče svoje pot obnove in razvoja.

Pot pa ni lahka, vse preveč ovir je zapustila težka kolonialna dediščina. Primerov odstopanj in težav je bilo že kar precej, a Robert Mugabe jih je z vestnostjo strpnega državnika odpravil. Njegova politična zamisel o najširši nacionalni enotnosti se ni povsem obnesla, a tudi ni propadla, kar pomeni še samo po sebi precejšnjo zmago. Rivalstvo s svojim soborcem in liderjem druge najpomembnejše zimbabvejske stranke ZAPU Nkomom se nadaljuje, prav tako ni še odpravil nezadovoljstva med širokimi plastmi prebivalstva, ki bi hotelo takojšnjo rešitev družbenih protislovij. Novi Zimbabve pa kljub temu preživlja obdobje miru kot redkokatera država črne celine v prvih dneh neodvisnosti. Dolgoletni osvobodilni boj zimbabvejskega ljudstva je za Roberta Mugabeja največji kapital in branik pred notranjimi in zunanjimi poskusi destabilizacije. (voc)

SOD BREZ DNA

Kot ob začetku, se je tudi ob koncu leta pred porabniki črnega zlata, pogonske sile blaginje v gospodarsko razvitem svetu, razprostiralo temno obzorje. Od kar so se pred 20 leti petrolejske države (ali vsaj večina) združile v OPEC in začele cedanje bolj samostojno določati cene nafte, s katero jih je obdarila narava, je bilo namreč preteklo leto pravo goro za uvoznike in potrošnike petrolejskih proizvodov ene najslabših.

Seif Jamani

Pred 20 leti je sod nafte stal 1,8 dolarja, njegova cena se je podestirala na 18 dolarjev (do tik pred koncem leta 1979, na pragu novega leta, pa so petrolejske države sklenile prodajati dragoceno tekočino že po 32 do 41 dolarjev na 169-litrski sod. V dvasetih letih je torej postala nafta dvajsetkrat dražja (pri čemer je pa seveda treba upoštevati, da se je tudi dolar precej zvrjednol), vzpon, cen pa ni bil enakomeren, a je postajal cedanje bolj pospešen in skokoviti. Obšutne podražitve so rastopile pravzaprav šele z letom 1971, ko so na najtnejšem tržišču nastopile mednarodna politika in vlade.

Države OPEC (Saudova Arabija, Iran, Irak, Kuvač, Združeni arabski emirati, Katar, Venezuela, Nigerija, Libija, Indonezija, Alžirija, Gabon in Ekvador) so se v tistem letu dogovorile za 2 poškila (po 38 in 40 odstotkov), že leta 1972 pa se je zaradi ciklirne »vojne« med Izraelom in arabskimi državami cena nafte počela dvigovati. V organizaciji petrolejskih držav so se nato začela nesoglasja med »jastrebji« in »golobci«, ki so se šele leta 1977 sporazumeli za enotno ceno 12,70 dolarja, po iranski revoluciji pa je sporazum skopnel in se je v letu 1979 cena podvojila na 24 do 26 dolarjev za sod.

Leto 1980 se je torej začelo z zemlji sluhnjami zaključkov konference OPEC v Caracasu, končala se je pa z zaskrbljujočimi gotovostmi nedavne konference petrolejskih ministrov na Baliju, ki je sklenila postaviti nove cene od 32 do 41 dolarjev, potem ko so jih bili julija v Alžiru povzeli na 30 do 37 dolarjev za sod. Tako se je bencin »super« podražil lani kar za 195 lir pri litru, po vsej verjetnosti pa bodo morali avtomobilisti prenašati nove podražitve. Ceno 850 lir za liter so namreč postavili še pred balijскими sklepi in vajo mednarodni odobri za cene, ki ni vrčunalni povečanje vrednosti dolarja, ker jim morebiti ni hotel zagreniti praznikov, a je kaj malo upanja, da bi nove podražitve odlagali prav dolgo. (lv)

2. AVGUST, 10.25

Kazalcji stenske ure na bolonjski železniški postaji so se 2. avgusta ustavili ob 10.25. Z grozo so zabeležili čas pokola, čas trpke bolečine za desetine in desetine družin, čas popolne nemoči pri boju proti črnemu teroru.

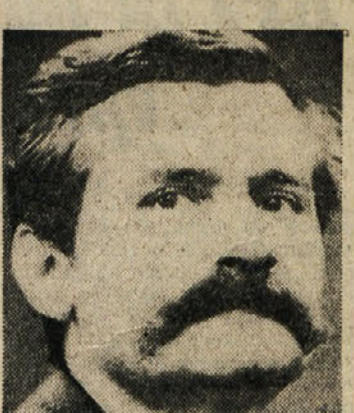
Pet mesecev je že preteklo in žrtve pokola še danes čakajo na pravico. Preveč jih je bilo — kar 85 — da bi se demokratsko ljudstvo, sodstvo, politične stranke in organizacije ustavile le pri odločni obsodi tega nečloveškega in zverinskega pokola. Obsodba ni dovolj. Zaslediti je treba resnico, jo razkriti in jo pojasniti vsem. Postavlja se lahko celo sum: je morda kriva resnica že to, da do nje še ni prišlo in bo baje še dolgo ostala nerazkrita?

Trg Fontana v Milanu, Trg Della Loggia v Bresciji, vlak Italicus, umor sodnika Amata so dovolj zgovorna dejstva, ki kažejo, kako že dolga leta fašistični teror rovari v Italiji. Letos se železnica postaja v Bolonji. Za vsem tem se skrivajo spretno organizirani kamerati Franca Frede, Giannettinija, njihove bombe, atentati in napadi na državne institucije, ob vsem tem pa se zaščita, ki jo nekateri dobro znani državni krogi in institucije s pravim posipavanjem nudijo svojim pristajšem.

Preiskava o pokolu na bolonjski železniški postaji je še vedno v slepi ulici. Ugotovili so, da so pokol izvedli pripadniki fašistične organizacije NAR (spominimo se njihovega sporečila: »Bili smo mi, da bi počili Tufijani«), da je eksplozijo povzročilo okrog 25 kilogramov neke vrste tritola, da so aretirali Marca Affatigata, Lucio De Orazia in še skupino drugih fašistov. To pa nikakor ne zadostuje. Javno mnenje se s tem načinom preiskave ni moglo zadovoljiti in upravičeno zahteva, tudi danes, pet mesecev kasneje, razčiščenje dogodkov. Ozadje pa je kalno in za marsikoga je bilo tvegano drzeži v državne politične kroge, v sodstvo in v obveščevalno službo SID. (kt)

Veter iz Gdanska

Smo pač taki, da najraje označujemo dogodke, zgodovinske obdobje ali skupke vzročno povezanih dogajanj z geslom. Tako govorimo o »Camp Davidu« in o »Jaltu«, o »zgodovinskem kompromisu« in o »demokratski solidarnosti«, o »praški pomlad« in o »helinskiem duhu«. Tem, bolj ali manj nazornim geslom, je leto 1980 dodalo še eno: »veter iz Gdanska«.

Lech Walesa

To geslo pomeni veliko spremembo, do katere je prišlo letos v eni izmed držav »realnega socializma«, na Poljskem. Povod za spremembo je bila pravzaprav huda gospodarska kriza, v kateri se je znašla država ob začetku pol leta; ogromen primanjkljaj plačilne bilance, pomanjkanje novih kreditov, zmanjšanje uvoza, prazne police v trgovinah in podražiti osnovnih živil so bile le ena sama logična posledica dogajanja.

Prebivalstvo je protestiralo. Delavci so začeli stavkati, preveč močno po desetih letih, odkar je policija navadila na stavkajoče delavce in odkar je zaradi neredov odstopil tajnik poljske zveze delavske partije Gomulka. Stavkali so dolgo, vse poletje in postavljeni zahtevali, da se vsem zdeli nesprejemljiva: zahtevali so samostojni sindikat. Zahtevali so seveda še marsikaj drugega, vendar pa je bil samostojni, svobodni, samopopravi sindikat njihova presenečena težnja. In v splošno sestrstvenih vseh je vlada — po številnih zamenjavah, ki so popolnoma spreminile lice poljskega partijskega in državnega vodstva, to zahtevo sprejela.

Tako je nastala Solidarnost. Njen voditelj Lech Walesa, je postal prvi polno zaposleni »neodvisni« sindikalist. Sprejeto so bile tudi druge zahteve: omejitev cen tiska, odvajanje maše po raz-

Islam je naša bomba

»Tudi mi imamo atomsko bombo, imamo je Islam!« piše na zidovih zasedenega ameriškega veleposlanstva v Teheranu. Le redkokdaj je kako propagandno geslo vsebovalo toliko resnice. Iransko islamsko revolucijo lahko primerjamo prav eksploziji jedrske bombe, ki je zamajala temelje Bliznjem in Srednjega vzhoda, eksplozivni val pa so občutili in še občutijo od Magreba do Filipinov. Za zahodni kapitalistični svet je eksplozija kriv le en človek, ajatulah Ruhola Homeni. Nedvomno je bil svobodni doktor islamske teologije iz svetega mesta Koma katalizator, ob katerem so se zbrale vse iranske moči nasprotne sile, a da bi on sprožil renesanso islamske preporodnosti je vseeno preluda trditve.

Ajatulah Homeni

Islamski preporod se je pričel že dosti prej, vsaj v trenutku, ko so v islamskem svetu spoznali, da se niso obnesli iz tujine prevzeti vzorci, bodisi sovjetski »znanstveni socializem« kot zahodno državno gospodarstvo.

Ajatulah Homeni je torej v svoji domovini našel le plodna tla, a ni se omejil samo na strnoglavljenje šaha Reza Pahlavija, v svoji državi je pomaknil kolo zgodovine za več stoletij nazaj. »Saudska Arabija, Libija, otomansko cesarstvo ali kalifati ne morejo biti naš vzor. Mi sprejemamo kot islamsko vladavino model desetletne Mohamedove vladavine ali petletno vladavino imama Alija, ki se je poročil s preročeno hčerjo Fatimo.«

Nik čudnega torej, da so islamski študentje napadli ameriško veleposlanstvo v Teheranu in še vedno izsiljujejo Washington in da iranska vlada celo napoveduje sojenje ameriškim diplomatom.

Iranska islamska revolucija je v enem namu pometa z ustaljenimi metodami »omikanega sveta«. Prav je zapisala neka ameriška revija, da s Homenijem ne bomo mednarodni odnosi več taki, kot so bili v preteklosti. Še več, Homeni zagovarja permanentno revolucijo, ne samo v svoji državi, temveč jasno poudarja, da bi moralo tudi prebivalstvo drugih islamskih držav slediti iranskemu zgledu in strnoglaviti svoje »neumestne« vladavine. Strahu pred tako možnostjo ni odpravil niti iranski napad. Baasistična vlada v Bagdadu je na lastni koži spoznala, kako nevarno je gasiti revolucijo. »Evske blaznež iz Koma« se ni pustil ugnati, saj je blaznež le za Bagdad, ne pa za islamsko ljudstvo. Poročila z bojšča ob Šat el Arabu do turške meje mu dajejo prav, ljudstva, ki verjame v svojo zmago, ali mogoče streči. Za teologa, in Homeni je predvsem to, kolega zgodovine meljejo počasi, a neustavljivo, desetletja niso važna, prav tako je nepomembno trpljenje ljudi, saj bodo v nebesih bogato poplačani. (voc)

Kriza popuščanja

Leto 1979 se je začelo z vietnamsko zasedbo Kampučije in se je končalo s sovjetskim posegom v Afganistanu. V tem letu, po Kampučiji in pred Afganistanom, se je del svet odaljil od zahtev po strogem spoštovanju načela suverenosti in neomešavanja; dejstvo, da se Pol Potova — sicer zakonita — vlada ni odlikovala po demokratičnosti je bilo za marsikoga koristno slepilo, da je opraveval tujo intervencijo. S sovjetskim posegom v Afganistanu so se tudi ta stališča spremenila: jasno je postalo, čemu ta država ne more imeti v nobenem primeru pravice, da odloča o stopnji demokratskosti katerekoli vlade na tak način, da poseže z vojsko, čemu, da je kaka država »preveč ali premalo« demokratska.

V letu 1980 je bilo afganistanško vprašanje v središču pozornosti. O tem je bil govor na vseh ravneh; dvakrat je generalna skupščina OZN zahtevala umik vseh tujih čet iz Afganistana, ob tem vprašanju so se spopadle olimpijske igre, pri Afganistanu se je zpleta razprava na pripravljem sestanku madriške konference. Afganistan je bil za ZDA odgovor, da niso ratificirale pogodbe SALT 2 in za Zahodno Evropo odlična priložnost, da »spozna« na polemike o namestitvi novih rak.

Niso manjkala prizadevanja, da bi se stanje izboljšalo. Ta prizadevanja pa so imela za osnovo v mik tujih čet z ozemlja Afganistana; do umika ni prišlo in pobude so ostale na papirju.

Dejstvo pa je, da ostaja politika »omejene suverenosti« cedanje bolj v manjšini, kdo jo podpira razvidno je iz glasovanja v generalni skupščini združenih narodov, ko se je zanj izrekla le petica članic oziroma zaveznice vzhodne bloka (pa se te ne vse: Ro-

Babrak Karmal

munijske je obkrožat vzdržala). Podpora je razvidna tudi iz stališč, ki so jih zavzele napredne sile na Zahodu, kjer so se velike komunistične partije, razen francoske in portugalske, zavezele za načela suverenosti, neomešavanja in samoodločbe ter se na osnovi teh stališč niso udeležile konference, ki sta jo v Parizu organizirali francoska in poljska partija.

Leto 1980 je torej predstavljalo za politiko popuščanja napetosti in uveljavljanja miru v svetu kot kak razj.

Kakšno bo prihodnje leto? Smo pred pomembnimi mejniki: 20. januarja bo umestil Ronald Reagan za predsednika ZDA in nje gova politika je prava uganika. Mesec dni kasneje bodo skušali ministri nevtralskih držav premostiti težave, ki so z naraščanjem napetosti v svetu nastale tudi med članicami. Medtem se bo nadaljevala madriška konferenca z namenom, da se vsaj v Evropi najame pot sožitja. Zaenkrat pa ni mogoče trditi, da bo prišlo do izboljšanja odnosov. Ostaja le u-

NE SME SE PONOVI

Uničujoči potres, ki je opustošil velik del Kampanije in Bazilikate in na mah izbrisal iz zemeljske Italije na stotine naselij ter v nekaj sekundah odpravil stoletna pričevanja človekovega obstoja, njegova prizadevanje in ustvarjalnost ni samo tragični dogodek, ki zaradi svoje razsežnosti in enkratnosti sodi v almanah lemege dogajanja. Potresni sunki niso tokrat v temeljih razmajali le po večini revnih in slabo zgrajenih hiš, temveč tudi ves državni ustroj, ki tudi tokrat, kot je v preteklosti (in ne samo kar zadeva naravne nesreče) ni bil kos svoji nalogi. V obeh vseh so se prisotna srhljiva pričevanja, ki so jih med široko javnost ponesla vsa sredstva javnega obveščanja in celo med svojim obiskom na prizadeto območje sam predsednik Pertini, ki so nazorno in prepričljivo razgalila tragično in neverjetno neukinkovitost ter površnost pristojnih oblasti in veliko podcenjevanje pomembne vloge preventivnih ukrepov (ki so kljub posebnim zakonom iz leta 1970 ostali le na papirju) ter popolno pomanjkanje civilne zaštite. Zivljenje tisočev preživeli je bilo v prvih 48 urah v rokah pogumnih in požrtvovalnih posameznikov, medtem ko so krajevne oblasti bile zaradi zbežnosti in nepriljubljenosti popolnoma brez meči. Dobrim nameram in amaterizmu pa je bilo seveda usojeno, da prej ali slej podležeta pod silo naraščajočih problemov in težko »profesionalisti« zakoreninjene mafije in kamore, ki je nemudoma izkoristila obup prebivalstva za svoje nečiste in protizakonite talne posle.

V tem ne preveč rožnatem položaju se poraja še eno vznemirljivo, a vendar enostavno in nujno vprašanje: kaj pa ohnava? »Beli« se ne sme ponoviti — je v svojem slavnem govoru, ki je za trenutek celo postavil v dvom sam obstoj Forlanijeje vlade, dejal predsednik Pertini. Bodo izvedli KD, ki je v preteklosti lahko računala v tem delu Italije na pravi volni fejd predvlasti nad kronično neukinkovitost in okostelost države? Ali pa bo novembrski potres se nadaljnji korak k popolnemu razkroju državnih institucij in odlično prispeval k vedno večjemu razkolu med »uradno politiko« in državljani. (ak)

Doma in po svetu v minulem letu

Bojan Pavletič

JANUAR

Stara je navada v svetu da prihajajočemu se letu da prihajajočemu se letu v čast in z dobrimi voščili salve iz topov glasijo. Tokrat v Afganistanu največ so jih izstrelili. Ker mošeje so skrutili se zamerili koranu mladim fantom brez razprave v Meki rezali so glave. Vseposvoda so se razpasla teroristična dejanja strelji, uboji, ugrabitve. V Čadadu so se zbrale trupe naših emigrantov. Ob tem času vsako leto mnogo se pogumnih fantov čez skalalnice pogaja. ZDA pa rade veto moskovskimi bi igram dale. Snežni metež vso državo z belo je pokrili oedejo. H Cossigi v večino mesto delegati naši grejo. V Trstu dvignili so glavo spet fašisti in zatgali kino Ritz so in zbežali. Partizanskih pevcev dvesto svoj je občni zbor imelo. Zdravstveno je stanje Tita vseposvoda ljudi skrbelo.

FEBRUAR

Drugi mesec tega leta slabo se je, res, izkazal. Konzularna imuniteta v Gvatemali ni rešila kmetov, policija skoraj vse je brez usmiljenja pobila. Killanin je odločno ukazal da bojkota olimpiade v tem letu ne sme biti. Teroristična dejanja so presegla že vse meje. Plaz v Cervinui ukrade več življenj v sami vasi. V Baskiji so strelci skriti spet lotili se streljanja. Dalmatinska luka Ploče spet Kordeljevo se glasi. Na Kolonkovec spet hoče zemljo občina odvzeti, temu pa so se odločno uprli vsi slovenski kmeti. Novo srenjsko hišo končno so dobili v Prebenedu. Mnogo naših je dijakov šolo imelo kar na snegu. So v Lake Placidu se zimске igre olimpijske začele. Vrste športnih so junakov za medalje kovinske športne bitke razvnele. Vsi pesti držali močno smo za Bojana Križaja o na cilju točno dve stotinki primanjkljaja sta kolajno mu odvzeli. V Turinu avto panda so prodajati začeli.

MAREC

Javna sredstva so jemali bančniki po vsej državi, so zato med njimi mnoge v jetnišnice poslali. Pogoreli Evangelisti je minister klepetavi. Stavkali so spet tisti, ki skrbje za tržne proge. Osmega vse naše ženske svoj so praznik praznovali. Tekme smučarske slovenske so bile na Zoncolanu. A v nogometnem klanu, kjer imeli so skandale, znane kot podkupovanje, ducalet znanih je igralcev zamenjalo stanovanje svoje z neprijazno keho. V Teheranu govorili spet so o usodi talcev. Nam povikali po vrsti najprej so televizijo potleli pa še za gorivo nove cene smo dobili. V Zimbabveju se prve lastne vlade veselijo. Od Cossigite v Italiji ni ostalo niti mrve Jugoslavija z EGEEsom sporazum je podpisala. Hudim se pretresom salvadorska je država zopet se predala. Alpe - Adria razstava v Ljubljani je na vrsti. V Severnem je morju mnogo trupel grob dobilo ujetih v naftarski težnji krsti.

APRIL

Na deželi naši krizo končno so le prebrodili. Tudi v Rimu vlado vendar novo smo dobili: za ministrsko so mizo vodstvo dali zdaj Cossigi. Jadranovo moštvo mlado vneto koše je polnilo in se znašlo v tretji ligi. V občinskem svetu Trsta so melonarje privili, proračun jim zavrnili. Je Kubancev cela vrsta se želela izseliti. V Ljubljani čast so imeli zopet škofa posvetiti. V Münchnu komandant Rižarne dušo svojo je izpustil. V Kurdistanu so začeli zopet akcije udarne. Carter se je glasno ustil, da bo Moskvu bojkotiral, hkrati pa v Iran poslal je talce svoj desant iskati, a je bedno bankrotiral. V Ajdovščini lepo slavje doparsko so priredili. V Bazovici atentati mnogi so doslej že bili. Zdal ob steber, tisti, ki so vseč jim črne srajce (recimo jim kar fašisti) spet so bombo položili. Berlinguer v daljino Kino je obiskat šel Kitajce.

MAY

Vigred radosti prinesla V Jugoslaviji res ni nobene: žalostna je vest pretresla vse, ki smo ga res ljubili: ko smo Tita izgubili. V ZeDeA je eksplozija ognjenik v zrak odnesla. Hud upor studentarja na Koreji je sprožila. Londonska je policija v iranski ambasodi vrsto talcev osvobodila. V Alžiriji prav radi so Pertiniji sprejeli, papeža pa Afričani so več dni v gosten imeli. SPZ in Kmečka zveza sta na občnem zboru zhrani obračune položili. Osem so milijard mamila na fernetiški carini tihotapcem zaplenili. Svetojokobska je šola - Ribičič - ime dobila. V Ugandi (brez pokola) vojska je oblast prevzela, konferenca mest jadranskih v Portorožu se začela.

JUNI

Škedenjski osnovni šoli so ime po Grbcu dali. Sedemdeset let obstoja so pri Matici glasbeni prav slovesno praznovali. Prvi je prišel okoli (po treh tednih, polnih znoj) «Gira» zopet trikolorec. Petioleji so podražili do tako visoke cene da ga kmalu si halili bomo samo še za vzorec. Kri uporna polni vene črnih Južnoafričanov. V Rimu z bombami kalili so spokojni sen Rimljanov. Sportniki so zborovali na izrednem občnem zboru. «Bolje bomo delovali» napovedali so v koru. So na sejmu dolgočasje v Trstu še največ prodali. Zgala je vročina pasja. Na volitvah vsi so svoje vrste zopet okrepili. Na evropskem so prvenstvu Nemci nogometne boje tokrat prav uspešno bili. Carter v številnem spremstvu poletel je v Evropo, kjer pogovorov imel je in posvetov celo kopo. K nam pa ambasador Kosin na obisk v Trst prišel je.

JULIJ

V središčih so poletnih se otroci veselili a na zrelostnem izpitu so dijaki se potili. Manjkalo zadreg začetnih ni na olimpiadi v Moskvi, kmalu pa prav vse je teklo kakor na ledeni plošvi.

Reder je v sodnem situ luknjo našel, zlezel skozi pa čeprav zaradi njega mnogo je krvi preteklo in ljudi živelo v grozi. Stiri veke daleč sega zgodovina lipicancev in s šagro so veliko čast slavili teh izbrancev. V Boliviji zamamil nov je puč vojaško kliko. Izrael pa je oznanil, da Jeruzalem bo mesto za prestolnico izbrano. FIV je s pravično gesto registrirala Sireno. Sveti oče prav zagnano potovanj se je polotil v Brazilijo je skočil. Zoemelka na «Touru» leno vozil ni in bil je prvi. Šah se bal, da bo na vrvi visel, a se je zgodilo da življenje «plemenito» mu je v postelji minilo. Na Poletovo revijo, na predstavo slikovito, vse na Opčine je drlo. V Dolini pa dobijo Svaba zopet za župana. Z mostom povezava Krka je s celino dokončana. Bali sončnega se mrka bomo v Trstu, če centralo sončno bodo res zgradili. Šest dekad smo proslavili kar nam nekuj buč prevročih Balkan v Trstu je začgalo.

AVGUST

Zbrali se na Kamenici vsi beneški so rojaki. Rusom v Afganistanu so uprli se vojači. Pred oltarjem sta devici s Kraško očetovo odvzeli ledih stanu dva fantiča. Spet zaradi podražitev padla cena je belica. Se pričela je selitev k morju, v hribe, v naravo. V Salzburgu z razpravo proti našim so rojakom najzavednejšim začeli. So poreklo svoje pravo teroristi spet razkrili, ko v Bologni na postaji razstrelivo so sprožili. Na Škofljah policaji spet pol tone so mamila potegnili iz prometa. Sindikalna poljska plima Gierke potres obeta. V Moskvi se končala drajna je olimpijskih nastopov, padla zadnja je kolajna. Mišota so v zrak spustili, plamen v žari pogasili. Vihar Allen je razsajal take ni streljal iz sto topov take ni anal nobene škode še doslej navajal. Tudi se pri nas neurje neprijetno je razvilo vendar pa polti nam kurje ni nikakor povzročilo.

SEPTEMBER

Maltežani obudili so spomin na čase stare ko so vitezi še bili pa so libijske vojake preko morja napodili. A Gedači je v zameno ven potegnil iz omare misel novo, da državo s Sirijo bi ustvaril eno. V bolj realne je oblake Messner rinil v Himalaji brez kisika, pa vseeno sam, brez družbe je prilezel Everestu prav na glavo. Na Kitajskem hudi graji svoje vodstvo so podvrgli. V Italiji pa krizo vlade v rednem roku so odprli. V Ljubljani so naslade vinske v tem času v modi, vojno so napovedali z vinskim sejmom čisti vodi. V Bazovici smo se zbrali pol stoletja po zločinu, ko fašistični vandali so umorili nam junake, FIAT s svojimi ukrepi je razburil sindikate. Solidarnost prevelika vse Poljake je razvnela, preko vzhodne meje zrejo jih pogledi mrki, srepi. Pinochejeva je klika referendum razpisala, z njim je fiasco doživela. Iran in Irak čez mejo tanke svoje sta poslala.

Zaživela je v Trstu nova pokrajinska uprava. Turki so držali h krstu nov državni udar vojakov. V vinogradih je narava res bogato poskrbela da pozimi ne bo treba prevec rabiti vodnjakov. Na oktoberfestu groza praznovalec je zajela, ker so podtaknili toambo. V Paragvaju je od strela strašni bil ubit Somoza.

OKTOBER

Padel sklep je rimske vlade (pa čeprav je neverjetno), da bencinu cena pade. Goljufoji so zajetno s kavbojki odkrili, z njo so džinsariji tržaški bančne sefe napolnili. Muhammad Ali bahaški bil od Holmesa je tepen. Times, časopis angleški, v hudo krizo je zapleten. V Ameriki odkrili so pod morjem cilj strateški: to Kolumbova je Pinta. Za melonarje Sesslanski je zaliv le «jugofinta». Na obisk je šla bosanski delegacija SKaGeZeja, v Benečiji družba Hobles pa zaslužka se nadeja. Strašen je potres Alžiriji zbrisal cela mesta z zemlje. Vroče so besede v Siriji na Jordance naslovili. Tokrat si Forlani jemlje nalogo za novo vlado. V Rimu so Elizabeto po kraljevsko pogostili. V Volterri upor jetnikov so odločno udusili. Kot se dogodi prav rado stankali smo v vsej državi. Prišlo je do športnih stikov delegacije iz Ljubljane s predstavniki zamejcev. V Nemčiji Schmidta nič ne ustavi, kancler še naprej ostane.

NOVEMBER

Meseč dni po pocenitvi spet bencin so podražili. Reagana za prezidenta v ZDA so izvolili. S Sirijo odnosi plitvi. Libije so se končali. Sicer zdrava je polenta bolj kot ta pa so mamila v Trstu športnikom dišala. Da ta sla bi jim minila za rešetke so jih dali. Milijani so za Slovence novo šolo poskrbeli. Nad Italijo temne sence položili so skandali. Solniki na seminarju so se učili za učence. Bandi starih na Kitajskem brati sodbo so začeli. Voyager je krog Saturna satelite vneto stikal. Papeževa noga urna se k Nemcem je podala. Ceccovini vodstvo Liste zopet krepko je zalikalo. Zled v Brkinih je uničil dreve vse in vse gozdove. A še bolj je skrotovil hud potres Italijo južno, tisočem je vzlet življenje, dajmo zdaj pomoč jim družno.

DECEMBER

Vrabcen tričetrst stoletja praznoval je čil in veder kaj bi ne, ko sredi petja vse življenje mu je teklo. Na stadionu so pod jeklo bode platno se razpeli in zato odslej pri Boru novo halo bodo imeli. Da na Poljskem vse se krha Gierke grenko je izkusil, ko so ga posneli z vrha. Smučarji so spet združili po bregovih in strminah Brežnjevi je Indiri pravil o ozemeljskih skominah Rusov v Afganistanu. Dobro so načrtovali v policijskem glavnem stanu in številne teroriste so iz lukenj izbežali. V Ugandi pa bo Obote spet otepal se zarote. In tako spet dva semestra leto sta nam naredila. Zdal nam le še to ostane da praznujemo Silvestra in izrečemo voščila. da v novem letu bi Slovincem usoda bila le bolj mila.

Naša dejavnost v letu 1980

• Rast naše šole

(Nadaljevanje s 7. strani)

duhu eksperimentacije, kar naj bi služilo kot podlaga za reformo višje srednje šole. Poudariti namreč velja, da imamo že nekatere možnosti za šolsko delo v novem duhu, ki pa jih mi zelo malo izkoristimo. Res je tudi, da nam manjkajo ustrezni šolski prostori, tudi seminarji za izpopolnjevanje študentov bi lahko bolj ustrezali novim pedagoškim načelom. S tem v zvezi stopi na dan drugi problem, to je vprašanje usposabljanja slovenskih solnikov. Za želeno bi bilo, da bi bilo izobraževanje časovno bolj kontinuirano in da bi se v bodočem odvijalo v smislu permanentnega izobraževanja. Pri tem mislim, da bi bilo potrebno globlje razmisлити, kako lahko v tem smislu izkoristimo tistih 20 ur, ki jih profesorji imajo na mesec za razne seje in podobno. Tretje vprašanje je problem večje interdisciplinarnosti in koordinacije pri načrtovanju učnih programov. Prevečkrat se namreč zgodi, da nastane kako interdisciplinarno delo le na osnovi osebnih stikov med profesorji, med tem ko bi moralo izražati neko določeno usmeritev celotne šole. Iz tega izhaja tudi moja želja, da bi prišlo do večje povezanosti med dijaki in profesorji. Na koncu bi se omenila vprašanja staleža profesorjev, noštrifikacije jugoslovanskih diplom in pa pomanjkanje stikov z italijansko šolo, do katerih bi lahko prišlo v večji meri ob priložnosti raznih kulturnih dejavnosti ali okroglih miz.

MOJCA SVAB
Dijakinja 5. raz. znanstvenega lica
Po navadi ne gajem rada ocen preteklega leta. Tudi načrtov za bodočo ne rada gradim, še posebej ne takih, ki niso odvisni od mene. Od teh si lahko le kaj želim. Mislim, da bi bilo v prihodnjem letu odobrena reforma višje srednje šole in da bi stopila v veljavo, čeprav bi zame to ne prišlo več v poštev. Obiskujem namreč peti letnik znanstvenega lica ja France Prešeren in bom, vsa upam, v letu '81 dokončala šolo nje, v upanju, da bo v bodoče iz bira med različnimi fakultetami in med zaposlitvijo vsaj nekoliko lažja. Žal mi je, da bomo v prihodnjem letu zapustili šolo še zadnji, kot prvošolci, in ki smo skoraj po petih letih spoznali da smo se sicer z okupacijo obogatili in spreminili niso se pa s tem spreminile razmere in odnosi na šoli. To je eden izmed številnih primerov nezadovoljstva med mladimi, ko se začne amro zavedati, da gre na šolo vse tako zelo počasi. S tem v zvezi bi rada izrazila še konkretno željo, da bi bila naderana naša šola v letu '81 dokončana in da bi tudi to priložnost za boljše pogoje dela na šoli. Skratka, šola lahko spremeni, ne samo mi dijaki, ampak vse šolske in družbene komponente. Izjaz verjamem, da je to mogoče.

• Politčno
stekala v odprti potok). kanalizacija Dolenje vasi na Kontovetu pa je bila povezana z vaško kanalizacijo in se ne bo več stekala na pašne posevke; v Križu so postavili novo avtobusno čakalnico; sedaj ureta elektriko nabelavali. Rešeno je bilo tudi vprašanje vsa kodnevnega odprta občinskih ura.

• Dejavnost
zaposla tako zaradi obsežnosti problema, kot tudi zaradi zapreč, ki smo jih srečevali na poti, in te ne samo s strani nam politično in narodnostno nasprotnih elementov. Že ta pridobitev, bi lahko odtehtala celotno delovanje. Bili pa smo prisotni tudi na drugih področjih. Prirejanje izletov, sodelovanje s športno šolo, gostovanja pevskih zborov izven občinskih meja in gostovanja drugih skupin v naši občini dopolnjujejo celotno sliko našega kulturno-prosvetnega delovanja.

• Politčno
stekala v odprti potok). kanalizacija Dolenje vasi na Kontovetu pa je bila povezana z vaško kanalizacijo in se ne bo več stekala na pašne posevke; v Križu so postavili novo avtobusno čakalnico; sedaj ureta elektriko nabelavali. Rešeno je bilo tudi vprašanje vsa kodnevnega odprta občinskih ura.

• Politčno
stekala v odprti potok). kanalizacija Dolenje vasi na Kontovetu pa je bila povezana z vaško kanalizacijo in se ne bo več stekala na pašne posevke; v Križu so postavili novo avtobusno čakalnico; sedaj ureta elektriko nabelavali. Rešeno je bilo tudi vprašanje vsa kodnevnega odprta občinskih ura.

KPI in narodnostno vprašanje

(Nadaljevanje z 10. strani)

gotovili ob prebiranju «Virov in bibliografije». Pod poglavjem «Arhiv» je poleg petih italijanskih arhivov omenjen samo še arhiv ljubljanskega Inštituta za zgodovino delavskega gibanja. V se znamo «dnevnega in periodičnega tiska» in niti enega slovenskega, niti slavnega Partizanskega dnevnika, edinega tovrstnega dnevnika v vsej okupirani Evropi. Ka ko je mogoče, da ga Pallante ne pozna? V pregledu poglavja «Bibliografija» smo ugotovili, da se je avtor od 224 publikacij posluževal samo 19 slovenski oziroma jugoslovanski in še teh samo v prevodih v italijansko — niti ne vedno popolnih, ampak večkrat le delnih. Med poglavitnimi pomanjkljivostmi te bibliografije pa je popolno ignoriranje številnih prekomorskih brigad, saj so naši bralci v nedeljski številki našega dnevnika (21. t.m.j.) lahko ponovno prebrali, da gre za 27 tisoč borec primorskih Slovencev in Istranov, ki so bili vsi italijanski državljani. Mar ne spadajo kot taki tudi oni v sklop problematike, ki jo je dolžna obravnati publikacija, ki nosi naslov «Italijanska komunistična partija in nacionalno vprašanje — Furlanija - Julijska krajina 1941-45»? V omenjeni bibliografiji ni omenjena niti nobena enota, ki bi vsebovala podatke o zloglasnih «posebnih bataljonih» — «battaglioni speciali». Nujno je torej, da se pri tem spomnimo želje, ki jo je med nedavnim tržaško-koprskim srečanjem zgodovinarjev izrazil naš dr. Joža Vilfan, naj bi se italijanski zgodovinarji postopoma v enakih meri slovenskih in sploh jugoslovanskih virov, kot se slovenski in italijanski zgodovinarji poslužujejo italijanskih virov. No, kot «olajševalno okolnost» bi v primeru publikacije, o kateri pišemo, lahko ugotovili dve dejstvi: 1. da je Pallante v svojih «zaključnih presojah» ugotovil, da je «julijski proletarijat... podpiral rešitev, da postane Trst VII. avtonomna republika v jugoslovanski federaciji» in 2. — da Slovenci in ostali Jugoslovanci še vedno nimamo temeljite publikacije, ki bi podobno kot Pallantejeva, obravnavala isto vprašanje. Se več: vsaj podpisane ni znano, da bi bila v slovenskih objavljena za tista vprašanja tako važna dokumentarna besedila, v katerih je nastajale besede beseda pakta med KPI in TIGR iz leta 1935 objavljeno desletje samo v italijanski v tedanjem mesečnem glasilu KPI iz 1935 in po vojni v Rovinju, ter peročilo dr. Antona Vratuše iz l. 1944 iz Severne Italije, ki je prav tako objavljeno desletje samo v italijanski in v debeli knjigi pokojnega Piera Secchie «PCI e la guerra di Liberazione 1943-1945» — Ricordi, documenti inediti e testimonianze, Milano, 1973, zal. Feltrinelli, obseg: 1142 strani. To pa je že tretji razlog, da bomo o Pallantejevi monografiji prihodnje obravnavali vsako njeno poglavje posebej.

(Nadaljevanje prihodnje)

SLOVENSKO DEZELNO GOSPODARSKO ZDRUZENJE
TRST — GORICA

želi vsem članom in drugim slovenskim podjetnikom
srečno in uspešno polno 1981

SPDT

voščil vsem svojim članom, simpatizerjem in vsem planincem
srečno, veselo in vzpurno polno novo leto
1981

Pokrajinski odbor VZPI - ANPI

želi vsem svojim članom, sekcijam, sorodnim organizacijam
in prijateljem

SREČNO NOVO LETO 1981

DOLŽNOSTEN SPOMIN OB DVAJSETLETNICI SMRTI NA DAN NJEGOVEGA ROJSTVA

Alojz Budin - zgled marksističnega in narodnega borca za svobodo in socialno pravico primorskih delovnih ljudi

Življenje in delo

V tem spisu bom skušal orisati nekaj temeljnih mejnikov razgibanega, revolucionarno prežetega življenja in dela Alojza Budina. Ta naloge ni lahka. Dolga leta je deloval ilegalno, o sebi pa ni zapustil zapisov, še toliko manj je maral razkrivati svojo preteklost. Bil je človek bogate, tenkočutne in svojstvene miselne razsežnosti. Marksizem in pri marsikom je zato pustil neizbrisno sled. Več njegovih doživetij in dejanj se je gotovo odvijalo v razponu velikih hotenj in bojev primorskega človeka za svoje narodne in socialne pravice je vgradil enega od vokalnih kamnov.

Rodil se je 30. decembra 1904 v Koludrovi pri Zgoniku v družini kmetu Gregorju in materi Marije Gornjaki. Se ni končal osnovne šole in priprave na prosti. Bil je prva svetovna vojna sejala smrt in gorje na kraških tleh. Kmečka družina je veliko žrtvovala in naporno delala na majhnih zaplatah vedno izsušene, kope zemlje, da so izrgali iz nje borne, a izredno okusne plodove, s čimer so za silo nasitili številne otroke. Nadarjenega učenca so poslali na šolanje v Trst. Obiskoval je tri razrede gimnazije, nato pa še slovensko realko v Idriji, na kateri je maturiral v šolskem letu 1924 - 1925. Naposled se je vpisal na tržaško univerzo, na fakulteto za gospodarske in družbene vede. Toda zavoljo njegovega političnega udejstvovanja na ga kmalu izključili s fakultete, seveda na intervencijo policijskih organov.

Vključil se je v tokove tedanjega življenja, ki je vsak dan postajal težje za našo slovensko narodnost, kakor tudi za delavce. Človek, ki je bil zelo uspešno nadzoroval, je znal zelo uspešno opravljati razne naloge. Zanimal se je ne samo za politična vprašanja doma in v svetu, temveč tudi za drobne dogodke, in zato je postal v domačem kraju dober prijatelj, svetovalec kmečkemu človeku, kakor tudi delavcem, ki so zahajali na delo v tržaške ladjedelnice ali pa v nabrežinske kamnolome. S tem se je širilo njegovo politično delovanje, ustvarjala nova poznanstva in zveze za izpeljavo ilegalnega komunističnega gibanja v tržaški okolici.

V lepi, preprosti, z domačim privzkom obarvani besedi, je jasno izpovedoval svojo trdno slovensko narodno zavest. Prijetno in naravno očarljivo je vedno znova presenečal sosesbince. Poznal je dobro ne samo obravnavano snov, marveč tudi svetle in senčne strani življenja, ljudske sege in navade in vprašanja širšega pomena.

V dolgih letih učenja si je nabral obsežno šolsko znanje. Bilo je naravno, posebno na temeljitost znanje tujih jezikov in na humanistične vede. Zanimala pa so ga tudi tehnična odkritja. S tem ni bil zadovoljen. Njegov nemiren in krizni duh je nenehno težil za novimi spoznanji. Iskal je resnico o bistvu človeške zgodovine, razvoja narave in položaja delavskega razreda v kritični, kapitalistični, izkoriščevalski družbi sodobnega sveta. Prav ta spoznanja so postala zanj gibalna, da je stalno bral in se poglabljal v znanstvene, družboslovne in druge knjige raznih tujih in domačih avtorjev. Zanimal se je zlasti za otočno in preprosto liriko kraškega pesnika Kosovelja, za neustrečno usodo rojakov, za Cankarjevo socialno prozo in Prešernove velike svobodoljubne vizije za tiranega slovenskega naroda. Ni se mogel sprizgneti, kot študent gospodarskih in družbenih ved na italijanski univerzi v Trstu, da bi sprejel imperialistično ideologijo, na fašističnem korporativizmu grajenem družbenem in gospodarskem redu, to je posebne oblike buržoazne diktature nad delovnimi ljudmi.

V krogu svojih vrstnikov je uspel postopoma priti do socialne literature. Spoznal je Marksovo delo Kapital, Engelsove in Leninove ekonomske, zgodovinske, politične in druge spise. Ti so ga teoretično obogatili. Postal je dobro zgrajen marksist.

Bil se je zelo mlad, ko je leta 1917 izbruhnila oktobrska boljševi-

ška revolucija. Seveda tedaj se ni mogel razumeti njegove poslanstva. Vendar ga je kmalu revolucionarna misel močno prevzela in usmerjala v nadaljnjem življenju.

Ko je maturiral na slovenski realki v Idriji v šolskem letu 1924 - 1925, so ga tisto leto tudi sprejeli v komunistično gibanje. Dober prijatelj, somišljenik in sošolec je bil z Albionom Vodopivcem, študentom iz Kamenj na Vipavskem, ki je bil eden od vodilnih organizatorjev tega gibanja zlasti na tamkajšnjem območju. Seznail se je tudi z Vladimirjem Martelancem, študentom iz Trsta, sposobnim marksističnim teoretikom in plodnim piscem v naprednem tisku doma ter v inozemstvu. Pisal je tudi sam. Povezan je bil z Ivanom Regentom, voditeljem KSI med Slovenci na Primorskem, kakor tudi z Alojzjem Mokotom iz Slivnice, tedanjem urednikom komunističnega glasila Delo. razen tega pa z Albertom Vrabcem iz Komna, zaupnikom CK KS Italije. Z izrednimi fašističnimi zakoni v novembru 1926 so nameravale oblasti zadati smrtni udarec naprednim in narodnim organizacijam ter društvom v Italiji in na zasledenem ozemlju. Za sojenje protifašistom so ustanovili posebno fašistično sodišče in uvedli celo vrsto drugih represivnih ukrepov. Če so komunisti in drugi protifašisti do tedaj delovali že napol ilegalno, so prešli tisti, ki so ostali zvesti gibanju, v popolno ilegalno. Čedalje bolj je širil svojo politično dejavnost na Primorskem. Povezal se je tudi z goriškimi komunisti. Čeprav skozi velike težave so tamkajšnji komunisti razmahili organizacijo. O tem je zapisal Stane Vilhar, tedanj študent iz Kromberka, vodilni komunist doma in v svetu, temveč tudi za drobne dogodke, in zato je postal v domačem kraju dober prijatelj, svetovalec kmečkemu človeku, kakor tudi delavcem, ki so zahajali na delo v tržaške ladjedelnice ali pa v nabrežinske kamnolome. S tem se je širilo njegovo politično delovanje, ustvarjala nova poznanstva in zveze za izpeljavo ilegalnega komunističnega gibanja v tržaški okolici.

Vključil se je v tokove tedanjega življenja, ki je vsak dan postajal težje za našo slovensko narodnost, kakor tudi za delavce. Človek, ki je bil zelo uspešno nadzoroval, je znal zelo uspešno opravljati razne naloge. Zanimal se je ne samo za politična vprašanja doma in v svetu, temveč tudi za drobne dogodke, in zato je postal v domačem kraju dober prijatelj, svetovalec kmečkemu človeku, kakor tudi delavcem, ki so zahajali na delo v tržaške ladjedelnice ali pa v nabrežinske kamnolome. S tem se je širilo njegovo politično delovanje, ustvarjala nova poznanstva in zveze za izpeljavo ilegalnega komunističnega gibanja v tržaški okolici.

V lepi, preprosti, z domačim privzkom obarvani besedi, je jasno izpovedoval svojo trdno slovensko narodno zavest. Prijetno in naravno očarljivo je vedno znova presenečal sosesbince. Poznal je dobro ne samo obravnavano snov, marveč tudi svetle in senčne strani življenja, ljudske sege in navade in vprašanja širšega pomena.

V dolgih letih učenja si je nabral obsežno šolsko znanje. Bilo je naravno, posebno na temeljitost znanje tujih jezikov in na humanistične vede. Zanimala pa so ga tudi tehnična odkritja. S tem ni bil zadovoljen. Njegov nemiren in krizni duh je nenehno težil za novimi spoznanji. Iskal je resnico o bistvu človeške zgodovine, razvoja narave in položaja delavskega razreda v kritični, kapitalistični, izkoriščevalski družbi sodobnega sveta. Prav ta spoznanja so postala zanj gibalna, da je stalno bral in se poglabljal v znanstvene, družboslovne in druge knjige raznih tujih in domačih avtorjev. Zanimal se je zlasti za otočno in preprosto liriko kraškega pesnika Kosovelja, za neustrečno usodo rojakov, za Cankarjevo socialno prozo in Prešernove velike svobodoljubne vizije za tiranega slovenskega naroda. Ni se mogel sprizgneti, kot študent gospodarskih in družbenih ved na italijanski univerzi v Trstu, da bi sprejel imperialistično ideologijo, na fašističnem korporativizmu grajenem družbenem in gospodarskem redu, to je posebne oblike buržoazne diktature nad delovnimi ljudmi.

V krogu svojih vrstnikov je uspel postopoma priti do socialne literature. Spoznal je Marksovo delo Kapital, Engelsove in Leninove ekonomske, zgodovinske, politične in druge spise. Ti so ga teoretično obogatili. Postal je dobro zgrajen marksist.

Bil se je zelo mlad, ko je leta 1917 izbruhnila oktobrska boljševi-

ška revolucija. Seveda tedaj se ni mogel razumeti njegove poslanstva. Vendar ga je kmalu revolucionarna misel močno prevzela in usmerjala v nadaljnjem življenju.

Ko je maturiral na slovenski realki v Idriji v šolskem letu 1924 - 1925, so ga tisto leto tudi sprejeli v komunistično gibanje. Dober prijatelj, somišljenik in sošolec je bil z Albionom Vodopivcem, študentom iz Kamenj na Vipavskem, ki je bil eden od vodilnih organizatorjev tega gibanja zlasti na tamkajšnjem območju. Seznail se je tudi z Vladimirjem Martelancem, študentom iz Trsta, sposobnim marksističnim teoretikom in plodnim piscem v naprednem tisku doma ter v inozemstvu. Pisal je tudi sam. Povezan je bil z Ivanom Regentom, voditeljem KSI med Slovenci na Primorskem, kakor tudi z Alojzjem Mokotom iz Slivnice, tedanjem urednikom komunističnega glasila Delo. razen tega pa z Albertom Vrabcem iz Komna, zaupnikom CK KS Italije. Z izrednimi fašističnimi zakoni v novembru 1926 so nameravale oblasti zadati smrtni udarec naprednim in narodnim organizacijam ter društvom v Italiji in na zasledenem ozemlju. Za sojenje protifašistom so ustanovili posebno fašistično sodišče in uvedli celo vrsto drugih represivnih ukrepov. Če so komunisti in drugi protifašisti do tedaj delovali že napol ilegalno, so prešli tisti, ki so ostali zvesti gibanju, v popolno ilegalno. Čedalje bolj je širil svojo politično dejavnost na Primorskem. Povezal se je tudi z goriškimi komunisti. Čeprav skozi velike težave so tamkajšnji komunisti razmahili organizacijo. O tem je zapisal Stane Vilhar, tedanj študent iz Kromberka, vodilni komunist doma in v svetu, temveč tudi za drobne dogodke, in zato je postal v domačem kraju dober prijatelj, svetovalec kmečkemu človeku, kakor tudi delavcem, ki so zahajali na delo v tržaške ladjedelnice ali pa v nabrežinske kamnolome. S tem se je širilo njegovo politično delovanje, ustvarjala nova poznanstva in zveze za izpeljavo ilegalnega komunističnega gibanja v tržaški okolici.

V lepi, preprosti, z domačim privzkom obarvani besedi, je jasno izpovedoval svojo trdno slovensko narodno zavest. Prijetno in naravno očarljivo je vedno znova presenečal sosesbince. Poznal je dobro ne samo obravnavano snov, marveč tudi svetle in senčne strani življenja, ljudske sege in navade in vprašanja širšega pomena.

V dolgih letih učenja si je nabral obsežno šolsko znanje. Bilo je naravno, posebno na temeljitost znanje tujih jezikov in na humanistične vede. Zanimala pa so ga tudi tehnična odkritja. S tem ni bil zadovoljen. Njegov nemiren in krizni duh je nenehno težil za novimi spoznanji. Iskal je resnico o bistvu človeške zgodovine, razvoja narave in položaja delavskega razreda v kritični, kapitalistični, izkoriščevalski družbi sodobnega sveta. Prav ta spoznanja so postala zanj gibalna, da je stalno bral in se poglabljal v znanstvene, družboslovne in druge knjige raznih tujih in domačih avtorjev. Zanimal se je zlasti za otočno in preprosto liriko kraškega pesnika Kosovelja, za neustrečno usodo rojakov, za Cankarjevo socialno prozo in Prešernove velike svobodoljubne vizije za tiranega slovenskega naroda. Ni se mogel sprizgneti, kot študent gospodarskih in družbenih ved na italijanski univerzi v Trstu, da bi sprejel imperialistično ideologijo, na fašističnem korporativizmu grajenem družbenem in gospodarskem redu, to je posebne oblike buržoazne diktature nad delovnimi ljudmi.

V krogu svojih vrstnikov je uspel postopoma priti do socialne literature. Spoznal je Marksovo delo Kapital, Engelsove in Leninove ekonomske, zgodovinske, politične in druge spise. Ti so ga teoretično obogatili. Postal je dobro zgrajen marksist.

Bil se je zelo mlad, ko je leta 1917 izbruhnila oktobrska boljševi-

ška revolucija. Seveda tedaj se ni mogel razumeti njegove poslanstva. Vendar ga je kmalu revolucionarna misel močno prevzela in usmerjala v nadaljnjem življenju.

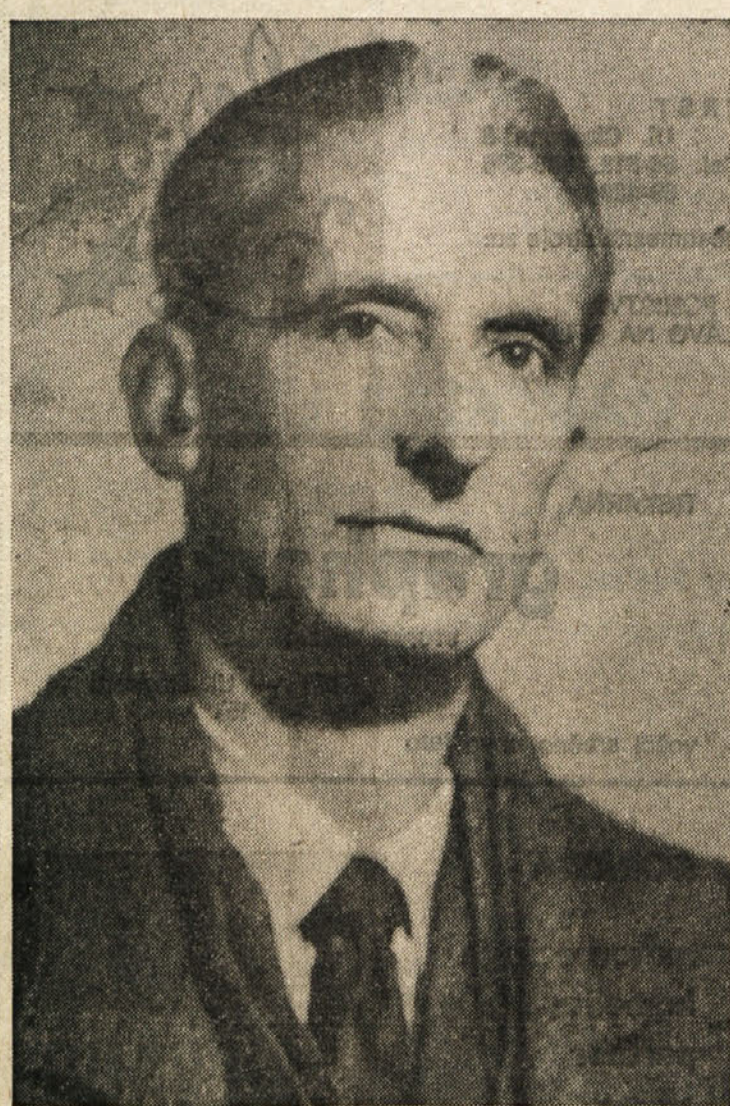
Ko je maturiral na slovenski realki v Idriji v šolskem letu 1924 - 1925, so ga tisto leto tudi sprejeli v komunistično gibanje. Dober prijatelj, somišljenik in sošolec je bil z Albionom Vodopivcem, študentom iz Kamenj na Vipavskem, ki je bil eden od vodilnih organizatorjev tega gibanja zlasti na tamkajšnjem območju. Seznail se je tudi z Vladimirjem Martelancem, študentom iz Trsta, sposobnim marksističnim teoretikom in plodnim piscem v naprednem tisku doma ter v inozemstvu. Pisal je tudi sam. Povezan je bil z Ivanom Regentom, voditeljem KSI med Slovenci na Primorskem, kakor tudi z Alojzjem Mokotom iz Slivnice, tedanjem urednikom komunističnega glasila Delo. razen tega pa z Albertom Vrabcem iz Komna, zaupnikom CK KS Italije. Z izrednimi fašističnimi zakoni v novembru 1926 so nameravale oblasti zadati smrtni udarec naprednim in narodnim organizacijam ter društvom v Italiji in na zasledenem ozemlju. Za sojenje protifašistom so ustanovili posebno fašistično sodišče in uvedli celo vrsto drugih represivnih ukrepov. Če so komunisti in drugi protifašisti do tedaj delovali že napol ilegalno, so prešli tisti, ki so ostali zvesti gibanju, v popolno ilegalno. Čedalje bolj je širil svojo politično dejavnost na Primorskem. Povezal se je tudi z goriškimi komunisti. Čeprav skozi velike težave so tamkajšnji komunisti razmahili organizacijo. O tem je zapisal Stane Vilhar, tedanj študent iz Kromberka, vodilni komunist doma in v svetu, temveč tudi za drobne dogodke, in zato je postal v domačem kraju dober prijatelj, svetovalec kmečkemu človeku, kakor tudi delavcem, ki so zahajali na delo v tržaške ladjedelnice ali pa v nabrežinske kamnolome. S tem se je širilo njegovo politično delovanje, ustvarjala nova poznanstva in zveze za izpeljavo ilegalnega komunističnega gibanja v tržaški okolici.

V lepi, preprosti, z domačim privzkom obarvani besedi, je jasno izpovedoval svojo trdno slovensko narodno zavest. Prijetno in naravno očarljivo je vedno znova presenečal sosesbince. Poznal je dobro ne samo obravnavano snov, marveč tudi svetle in senčne strani življenja, ljudske sege in navade in vprašanja širšega pomena.

V dolgih letih učenja si je nabral obsežno šolsko znanje. Bilo je naravno, posebno na temeljitost znanje tujih jezikov in na humanistične vede. Zanimala pa so ga tudi tehnična odkritja. S tem ni bil zadovoljen. Njegov nemiren in krizni duh je nenehno težil za novimi spoznanji. Iskal je resnico o bistvu človeške zgodovine, razvoja narave in položaja delavskega razreda v kritični, kapitalistični, izkoriščevalski družbi sodobnega sveta. Prav ta spoznanja so postala zanj gibalna, da je stalno bral in se poglabljal v znanstvene, družboslovne in druge knjige raznih tujih in domačih avtorjev. Zanimal se je zlasti za otočno in preprosto liriko kraškega pesnika Kosovelja, za neustrečno usodo rojakov, za Cankarjevo socialno prozo in Prešernove velike svobodoljubne vizije za tiranega slovenskega naroda. Ni se mogel sprizgneti, kot študent gospodarskih in družbenih ved na italijanski univerzi v Trstu, da bi sprejel imperialistično ideologijo, na fašističnem korporativizmu grajenem družbenem in gospodarskem redu, to je posebne oblike buržoazne diktature nad delovnimi ljudmi.

V krogu svojih vrstnikov je uspel postopoma priti do socialne literature. Spoznal je Marksovo delo Kapital, Engelsove in Leninove ekonomske, zgodovinske, politične in druge spise. Ti so ga teoretično obogatili. Postal je dobro zgrajen marksist.

Bil se je zelo mlad, ko je leta 1917 izbruhnila oktobrska boljševi-

Alojz Budin

lojaža in socialnega izkoriščanja. Tedaj je v Križu sodeloval z komunisti Josipom Verginello, Damjanom Sedmakom, Albertom Sulčičem in drugimi, dokler niso emigrirali v tujino. Tudi s Trstom je nadaljeval s političnim delom. Proti

koncu leta 1932 se je predčasno zaradi amnestije vrnil iz zaporov Marija Berničeva. O stikih z njim je povedala med drugim naslednje: Jeseni 1932 me je Ferdo Ferjančič seznanil z Budinom na njegovem domu v Trstu. Ferjančič

Pokrajinski komunistični voditelj

S Tomažičem sta postala ideološko in v vsakdanjem političnem delu združena ter domala neločljiva najtesnejša sodelavca. Mesto in dežela sta ju srečevala večkrat skupaj ali posamično. Novega političnega dobila komunistično gibanje od leta 1932 dalje. Tedaj se je vrnil iz Argentine, kjer je bil član tamkajšnje komunistične organizacije med slovenskimi ekonomskimi in političnimi emigranti, Ferdo Rukin iz Nabrežine. Kljub policijskemu nadzoru je obiskal domače komuniste in protifašiste, da bi jih aktiviral v gibanje. Brez vsakega kolebanja je Budin pristal na sodelovanje. Pravzaprav je prevzel vodstvo tega gibanja na Krasu. Deležal je s Srečkom Coljem in Jožetom Purgerjem v Nabrežini. Vojkom Bogatcem, Armidom Ukmarjem v Križu, Rikom Malalancem, Rudijem Vilhelmom, Andrejem Sosičem - Drejem na Opčinah, Antonom Abramom in Avgustom Dugolcem v Škribini, z Boneto iz Sežane in Andrejem Končičem iz Šalasanca pri Trstu. V Trstu je poznal tudi vodilnega komunisto Pjera Mahnič. Na Goriškem pa je bil povezan s Petrom Nardinom iz Bukovice, vodilnim komunistom po emigraciji večjega števila domačih komunistov v Jugoslavijo. Francijo ali v Sovjetsko zvezo.

Tržič in okolice, Kras, Goriško in vzhodno Furlanijo so dobesedno preplavile številne napise in trošne akcije. Vstili so se ilegalni sestanki na podeželju in v tavnih, Slovenci in Italijanski komunisti so med seboj tesno sodelovali. Obnovljena je bila federalna organizacija (zveza) posebej za odrasle, za mladino in za tisk ter propagandno dejavnost. Vsa ta dejavnost se je odvijala do leta 1934, ko je uspelo policiji aretirati nad 100 komunistov in protifašistov, ki so jih v večini obsodili na mnoga leta zaporne kazni, na policijsko konfinkcijo, nekatere pa izpustili iz zaporov zaradi nezadostnih dokazov. Zaprti komunisti so spretno u-

speli prikriti Budinovo in Tomažičevo siceršno komunistično dejavnost, da sta se izognila aretaciji. Aretacije so zarezale globoke razpoke v organizacijo, niso pa je razbile. Tomažič in njegov oče sta zahajala v Branik, kjer je oče kopal vino za bife, ki ga je imel v Trstu. V začetku leta 1935 je prišel z njima Budin, Tomažič ga je predstavil Alojzu Besednjaku. Ob tisti priložnosti je Besednjak zvedel, da sta iskala Albina Vodopivca glede nekaterih partijskih problemov, da ga pa nista našla doma. Kmalu potem je Besednjak sporočil Vodopivcu njun namen. Po kratkem pogovoru z njim, mu je leta povedal, da je Budin član pokrajinskega partijskega komiteja, kot tak pa zanesljiv človek in predan komunist.

Avgusta leta 1935 je bil v Moskvi 7. kongres komiteta. Med drugim je sprejel sklepe in stališča, da je potrebno v boju proti fašizmu osnovati ljudsko fronto vseh naprednih, narodnih in demokratičnih sil, pod vodstvom komunistov. Ta tistem kongresu je bil delegat tudi Stane Vilhar, z ilegalnim imenom Boriani. Za tako u smertiv je imel največji zaslug Georgij Dimitrov. Ta je razgalil bistvo nacizma in fašizma in nakazal poti za združitev vseh protifašističnih sil.

Vodstvo KSI je zaupalo Vilharju organizacijske in politične naloge za reorganizacijo komunističnega gibanja na Primorskem v duhu novih smernic. Leta 1936 je prišel prek stranknih zvez na Primorsko. Najprej je prišel v stik z Budinom. V tržaški okolici se je povezal z Rikom Malalancem in Rudijem Vilhelmom. Tedaj sem tudi jaz dobil propagandno gradivo, ki ga je prinesel Vilhar v kovčku z dvojnim dnom. Razdelil sem ga drugim mladincem. Na Goriškem se je povezal z Antonom Svilgolejem iz Batuj, znanim komunistom, s svojimi komunističnim županom v Kriminu, Nastani pa se je pri Besednjaku. Živel je skrajno bopredrativno. O tem pomembnem dogodku se Besednjak tako spominja: V juniju 1936 je pripeljal Budin k meni na dom Staneta Vilharja, ki je takrat prišel iz Pariza.

Opisal nam je značilnosti stanja političnega položaja v Sloveniji v KP Jugoslavije. Napovedal je tudi postavitev novega sekretarja KPJ in ustanovitve KP Slovenije. Vse to se je v naslednjem letu tudi zgodilo. Tito je zamenjal Milana Gorkiča. Na Cebinah je bila ustanovljena KP Slovenije. Komunisti smo budno spremljali, kaj se dogaja v matični domovini, zato smo posvetili temu vprašanju precej pozornosti. Najbolj delaven je bil prav Budin. Stalno je skliceval sestanke, jih sam vodil in razlagal smernice našega revolucionarnega dela. V zvezi s tem smo imeli sestanke na Trstelu (spomladi 1937 - op. pisca) in pri meni na domu. Sklenili smo, da je cilj naše borbe boriti se za zedinjeno, samostojno in socialistično Slovenijo v okviru Jugoslavije. To smo podpirali tudi naprednejši deli KS Italije in KS Avstrije. Po ustanovitvi KP Slovenije smo se dogovorili, da bomo z njo sodelovali.

Prav s pomočjo Budina je S. Vilhar lahko dobro opravil svojo

je vedel, da me vodstvo KS Italije pošilja v Pariz. Pogovarjal smo se o problemu sodelovanja slovenske narodnostne manjšine, kakor tudi o njeni pravici do odcetpice in priključitve k matični domovini. Tedaj se je večina tovarišev slovenske in tudi italijanske narodnosti strinjala s takšno orijentacijo in stališčem. Razumeli so dejstvo, da bi bila z odcetpico prizadeta moč fašizma. Slovenci pa bi pridobili svojo narodnost. To vprašanje je bilo tedaj predmet živahnih razprav. K temu naj še pripomnim, da je Komunistična stranka Italije za Julijsko krajino, zlasti po zaslugi Vlada Martelanca, marksistično in leninistično pravilo za tedanje razmere analizirala to vprašanje. V maju leta 1933 sem se ponovno srečal z Budinom v bližini gradu Sv. Justa. Tedaj mi je še izrecno naročil, naj posredujem vodstvu KS Italije v Parizu, kakšno je stališče komunistov v Juljski krajini glede narodnega vprašanja. Tako so se v njem oblikovali teoretično in v politični praksi jasni pogledi za potrebe delavskega gibanja, ki je delovalo v izredno zapletenih razmerah n ozemlju mešanih narodnosti.

Kdaj in kako je spoznal Pinka Tomažiča, je povedal Budin tako: »Še mladega, komaj 17-letnega Pinka sem spoznal (leta 1932 - op. pisca), ko je redno zahajal na svojo bližnjo tržaško Kras, kjer je bival njegov rod. Takoj je pokazal svoje organizacijske sposobnosti. Iz šolskih klopi je moral že dva meseca preden je imel 17 let na ukaz fašističnega kvestorja na tržaško prefekturo, kjer je dobil dve leti posebnega policijskega nadzorstva. Skupno z mladinci je izvedel listkovno akcijo - trosil je letake. Po preteku te dobe kazni - bil je 19-leten, se je vključil v tedanje gibanje ljudske fronte. Sekretar komunistične stranke Italije v Trstu Paolo Morgan je sprejel Tomažiča v partijo, ker je bil on najaktivnejši član tega gibanja. Sprejet je bil na aktivu, ki se je sestel ob tej priliki.

odgovorno nalogo. Vrnil se je čez dva meseca v Pariz, ne da bi ga odkrila policija. Ljudska fronta je kmalu začela. V Trstu sta Budin in Mario Kocman, ki je bil leta 1936 eden od vodilnih komunistov, izdala nekaj števil »Ljudske fronte« v slovenskem in italijanskem jeziku. Decembra 1935 sta sklenili TIGR na Primorskem Sporazum o akcijski enotnosti. Zatem so prav tako izdali nekaj števil »Ljudske fronte« z oznako TIGR. Razen tega so med seboj sodelovali pri ilegalnem prenosu propagandnega gradiva čez bivšo jugoslovansko - italijansko mejo, kakor tudi v drugih oblikah občutno povečanje protifašistične dejavnosti.

Na Opčine je Budin večkrat prišel čez gornjo, nikdar po glavni cesti. Nenadoma se je pojavil v določenem kraju, prav tako je izginil, kot bi se pogreznil v zemljo. Imel je pač svoje navade. Včasih je morda izpuštel nekoliko čudno, vendar je treba pri njem upoštevati dejstvo, da je leta in leta deloval ilegalno. To mu je gotovo vtisnilo neke posebnosti v vedenju in čustvovanju. Večkrat se je sestajal z Rikom Malalancem, Rudijem Vilhelmom in Andrejem Sosičem - Drejem. Slednji se dobro spominja raznih sestankov v krajevem in tudi širšem merilu, na katere je prihajal zaradi izvedbe organizacijskih in političnih nalog, ki so jih narekvala spreminjajoče se razmere zlasti po policijskih vdorih v gibanje. Domači so mu radi dajali hrano in prenočišče. Če se je bil mogel izmuzniti policijskemu nadzoru, je odšel na pot ob vsakem času in vrenemu, večkrat lačen, kot sil. Seveda zanj, nevarnem, subverzivnem komunistu, nikakor ni bilo stalne zaposlitve. Uspelo mu je nekaj časa delati v Hotelu de la Ville v Trstu, od koder so ga na policijsko intervencijo odpustili. Zaposlen je bil tudi na ruskem konzulatu za kraji časa. S svojim glavnim delom je bil dedno poklicni revolucionar.

Ze njegova znanost je kazala markantno osebo. Bil je nadpovprečno visoke postave, suhljat, navidezno krhek, obnem trsat. Imel je prodoren, radoživ pogled in svetle, dobrohotne oči, ki so zbujale čustva iskrene simpatije in naklonenosti. Večina ljudi, s katerimi je navezal stike, ni vedela za njegovo pravo identiteto. Zaradi njegove visoke postave se ga je prijel nadimek Rakla.

Januarja 1937 se je vrnil v Trst Pinka Tomažič iz emigracije v Jugoslavijo, od koder so ga oblasti zgnale zaradi komunistične dejavnosti. Kljub policijskemu nadzorstvu se je nenadoma povezal z Budinom. On je že od leta 1935 vodil ciklistično tehniko pod Volnikom. Nameščena je bila v ogrski kočji Meje v žekancih pri Zgoniku. Od leta 1937 naprej je delal v tehniki Viktor Batista iz Škribine, ki se je tudi vrnil v rojstno vas iz emigracije v Jugoslavijo. Tehnika je tiskala Delo in druge priloznostne letake. Gradivo sta v glavnem prispevala Tomažič in Budin. Delo je izhajalo dvakrat mesečno v približno 500 izvodih. Razpečevali so ga po vsej Primorskiji. V Braniku je od leta 1938 pripravil sodeloval z Vandelino Možino por. Pavlin, ki je bila tedaj

Tomažičeva somišljenica, in z njeno sestro Pavlo. Prav tako z Marijo Škabar, Rihardom Čehomom, Kristino Sever, Francem Zgonikom in drugimi.¹⁴

V Škribini je Budin tesno sodeloval z Antonom Abramom, Avgustom Dugolcem, Leopoldom Štolfo in drugimi v Rubijah pa z Danilom Štolfo. Tomažičevim bratrancom. Slednji je bil vkrčan na neki ladi kot navaden delavec. Plul je po svetu. Po Tomažičevem ali Budinovemu naročilu je tudi prinašal iz tujine komunistično propagandno gradivo.¹⁵

Po smrti Batista se proti koncu leta 1938 premestili tehniko iz vrnostnih razlogov v zaselek Gorice pri Divači. V njej je delal Ludvik Požrl. Včasih mu je pomagal tudi Ivan Gasperšič iz Divače.

Po začetku 2. svetovne vojne leta 1939 so komunisti pospešili pri-

prave za še odločnejši boj proti fašizmu. Sklenili so organizirati pokrajinsko konferenco KSI za Primorsko. V ta namen se je tudi Budin udeležil pripravljalnega sestanka februarja 1940 v Dolu pri Repentu, na katerem je bilo navzočih nekaj predstavnikov posameznih sektorjev.

Konferenco so organizirali tretjo nedeljo v aprilu 1940 v borovem gozdu pri cestnem odcipu med Opčinami in Briški. Na njej je sodelovalo 13 predstavnikov komunističnih celic iz raznih primorskih krajev, vodila pa sta jo Tomažič in Budin. Navzoča sta bila tudi Italijana. Med drugim so sklenili okrepiti agitacijo in propagando proti agresivnim fašističnim ciljem, združiti vse sile slovenske in italijanske narodnosti ter se pripraviti za oboroženi boj proti fašizmu oziroma nacizmu.¹⁶

Z osvoboditvijo naše domovine in koncem 2. svetovne vojne ga je zanesla življenjska pot v Gorico. Tam je odloščil precej naših političnih funkcionarjev in drugih kadrov komaj rojene ljudske oblasti. Znašel se je sredi burnih dogodkov. Na dnevnem redu so bili ostri spopadi z ostanki fašizma, kakor tudi z doverljajimi zavetniki, ki so nam na vse pretege kratili naše, s krvjo priborjene pravice. Naše oblasti so ga postavile za urednika Šoškega tednika skupaj z drugimi sodelavci. S pridom je uporabljal znanje tujih jezikov, bodisi v odnosih do oblasti bodisi v svojem delu. Nekateri zavestni oficirji so ga nazivali z »dr. Budin«, saj je delansko znal s pravim političnim poslušom, realizmom in primernim taktom pristopiti k večkrat zelo zapletenim problemom okrog tiska in drugim spremljajočim dogodkom. O njem so se celo izrazili, da ga občudujejo zaradi njegove presenetljive razgledanosti na raznih področjih.¹⁸ Prišlo je leto 1947. Sklenili so mirovno poročbo med Jugoslavo in Italijo. Tedaj se je tudi Budin umaknil iz Gorice v Koper.

V novem kraju so ga zaposlili za prevajalca italijanskega jezika pri Istrskem okrožju. Živel je skromno, odmaknjeno, tiho in nič več sredi tokov tedaj kipečega življenja. Po letu 1948 so ga naše oblasti poslale v rojstni kraj. Po dolgih letih odsotnosti se je vračal, verjetno notranje zagrenjen in razdvojen zaradi prestanih in novih preizkušenj. Udeležil se je prvih upravnih volitev na Tržaškem. Tega leta so ga izvolili za svetovalec žrtoniške občine. Leta so minile, še bolj se je v vase pogreznil. Zdravje se mu je rahlalo. Izgubil se je družbe; Sam in zapuščen je živel v prostorni sobi v Ulici Madonina v Trstu. Le včasih ga je obiskal kakšen njegov dober prijatelj, kot je bil Ferdo Rukin. Ni imel zadostnih materialnih sredstev za preživljanje. Če je slučajno kje srečal sotovariša, se mu ni potohlil o svojih tegobah.¹⁹ 11. oktobra 1960 si je v samotni sobici vzel življenje. Zalostna usoda.

Zapustil nas je zaslužen borec za ideale delavskega razreda, čigar življenje in delo se prepletata z dobrnim delom zgodovine predvojnega delavskega gibanja zlasti na Tržaškem, v okolici in tudi na Primorskem. Za ta zapis nisem znal razpolagati z arhivskimi viri, marveč le s spomini nekaterih njegovih soročnikov, somišljenikov in sodelavcev. Vsem sem hvaležen za pomoč in sodelovanje, da smo se vsaj ob 20-letnici njegove pregodnje smrti skromno oddolžili njegovemu spominu.

VIDKO VREMEC

VIRI

- 1 - dr. Stanko Budin, ustni vir
- 2 - Stane Vilhar, izjava
- 3 - Vid Vremec, Andrej Manfreda - kobariški protifašist in drugi. Ljubljana 1973, stran 146; Primorski slovenski biografski leksikon, 3. snopič, Marjan Breclj, Gorica 1976, stran 152
- 4 - Albert Sulčič, ustni vir
- 5 - Marija Bernič, izjava
- 6 - Ferdo Rukin, izjava
- 7 - Andrej Sosič, Anton Abram, Avgust Dugulin, izjave
- 8 - Prav tako Ferdo Rukin
- 9 - Alojz Besednjak, izjava
- 10 - Prav tako Stane Vilhar
- 11 - Mario Kocman, izjava
- 12 - Andrej Sosič, Ivanka Hrovatin, izjavi
- 13 - Alojz Budin, izjava</

Srečno novo leto 1981

SAMOPOSTREZBA

UMBERTO GHEZ

Lonjerska cesta 168
Tel. 54-388

BAR - JESTVINE

Lorenzi (Lavrenčič)

SONJA in ZVONKO

LONJER 330 — tel. 910-047

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA
IN KURIVA

KARLO ČOK

LONJER 236 — tel. 910-124

GOSTILNA

GELMO

Str. di Fiume 412 (Katinara)
Tel. 910-749

GIOVANNI MANZIN

PRODAJA NA DEBELO
Sunka - Suho meso
- Sir in jestvine

Ul. S. Cilino 52
Tel. 795-534

SADJE
IN ZELENJAVA

GRUDINA CELESTINA

Lonjerska cesta 177

AGRARIA

SV. IVAN

Ul. S. Cilino 42
Tel. 51-044

VSE ZA KMETIJSTVO IN VRTNARSTVO

RESIM

ZASTOPSTVA
UVOZ - IZVOZ

34133 TRST
Ulica Cicerone 8
Telefon: 61-241, 61-478
34100 — TRST — CP 101

MERCANTILE

S. r. l.

UVOZ - IZVOZ

Ul. Torrebianca 18 — TRST — tel. 64-744 - 60-891

Telegram: TRAD - TRST
Telex: 460187 TRADEX

TRST
Ul. Cicerone 8
Tel. 68-812, 630-336
69-489

Naš program vsebuje komplet avtomatizirane linije in posamezne stroje za:

- INDUSTRIJO POHISTVA
- PROIZVODNJO STAVBENEGA POHISTVA
- LESNO PREDDELAVO IN OBDELAVO NA SPLOSNO

■ Rezervni deli ■ Dobro organiziran servis

— VSE ZA KMETIJSTVO IN VRTNARSTVO
— KMETIJSKI STROJI VSEH VRST

KMETIJSKA ZADRUGA - Trst

z o. j.

SEDEZ:
TRST, Ul. Foscolo 1
Tel. 794-386

POSLOVALNICE:
TRST, Ul. Flavia 62
Tel. 812-397
MILJE, Trg Curiei 2
Tel. 272-494
(pri avtobusni postaji)

UPRAVA IN SKLADIŠČE:
Industrijska cona
Terza Traversale Est
Tel. 817-325

FOTO
KINO MATERIAL

SEBOFLEX

TRST

Tel. (040) 733-361 - 420-154
Ul. Mazzini 51/B

LINOSPRINT

D. SVAB

TRST
Ul. Piemonte d'Istria 1/B
Tel. 816-303

vsem srečno 1981

TISKARNA

graphart

STUPAR VINICIO

TRST — Ul. Rossetti 14
Tel. 772-151

vošči srečno novo leto

AGRARIA

motorne žage
homelite
partner
alpina

SILVANO MOČILNIK

Nadomestni deli in rezne verige za vse
vrste motornih žag «OREGON» po ugodnih cenah

- Vse za kmetijstvo in vrtnarstvo
- Stroji vseh vrst

TRST - Ul. Udine 18 - Tel. 418-878

URARNA IN ZLATARNA

KARLO MIKOLJ

TRST — Campo S. Giacomo 8

Tel. 795-881

CVETLIČARNA

«Riviera fiorita»

SILVIA in DARIO

FLEUROP - INTERFLORA

TRST — Ul. dell'Istria 19
Tel. 795-052

TRGOVINA CEVLJEV

VEGLIA

Campo S. Giacomo 9
Tel. 727-306

CVETLIČARNA

SAVINA

TRST — Ul. dell'Istria 10
Tel. 755-590

Srečno novo leto

OBLACILA — SPORTNA OPREMA

TRST — Ul. Ponziana 5 — telefon 744-237
— Via dell'Istria 13

PRAŽILNICA KAVE
IN PRODAJALNA NA DROBNO

Franc Mužina

Ul. Ponziana 30/b
Tel. 724-333

OPTIKA - FOTO - KINO

MARUŠIČ

Ulica San Nicolò 33 - tel. 60-227

VAM NUDI

- Takojšnji in brezplačni pregled vida
- Recepte za nove leče pri obnovitvi voznškega dovoljenja
- Očala za branje, barvanje leč in popravila naočnikov
- Kontaktne leče

*Vošči
uspešno
in srečno
novo leto*

GRADBENO PODJETJE

PETRA

TRST - Ul. Carducci 8 - Tel 732 681

TRGOVINA JESTVIN

RESINOVIČ

najemnik

GIANNI TAUCER

TRST, Trg V. Giotti 8
Tel. 761-948

TRST drevored Campi Elisi vogal ul. d'Alviano s.p.

Želi vsem svojim cenjenim odjemalcem uspešno in srečno 1981!

V Velikem Repnu

VELEBLAGOVNICA

Supermarket

Guštin Branko

Tel. 227-263

VELIKA ZALOGA VSAKOVRSNEGA BLAGA
JESTVIN - DROGERIJSKEGA BLAGA

Vsak teden posebni popusti na raznem blagu

vsem športnikom
in zvestim odjemalcem
srečno in uspešno
novo leto

HOTEL - RESTAVRACIJA

LANARO - VOLNIK

vošči vsem gostom srečno 1981

VELIKI REPEN 151
Tel. 227-349

GOSTILNA

ŠKABAR

Najemnica MILENA ŽAGAR

VELIKI REPEN 70
Tel. 227-117**Kokošjereja PRAŠELJ**vošči vsem klientom
srečno novo leto

PROSEK - KONTOVEL 224

MESNICA

**DANILO
GRILANC**PROSEK 197
Tel. 225-682

CVETLIČARNA

ADAPROSEK 551
Tel. 225-496

TRGOVINA

IN

LABORATORIJ

RADIO TV

HI-FI, RACK
TV COLOR
SERVIS**ALDO COLJA**
KONTOVEL 134
TEL. 225471

RESTAVRACIJA

SLAVKOKONTOVEL 453
Tel. 225-393

SEMENARNA

ZORN RADOVANSemena — Kmečko orodje —
Gnojila — Antiparazitarna sredstva — Cvetlične
vaze — Gomolji in rastline na splošno
in sadno drevje

PROSEK 160

CVETLIČARNA

NADJAPROSEK 131
Tel. 225-450

PEKARNA IN SLASČICARNA

MALALANPROSEK 160
Tel. 225-220

Srečno 1981 vošči

Diskoteka «LA BORA»

STOKA in STARC

GOSTILNA

DOLENCPROSEK (Devinsčina)
Tel. 225-214GOSTILNA
IN TOBAKARNA**MILIČ**BRIŠČIKI
Tel. 227-330

Domača kuhinja

POHISTVO

elioPROSEK (TRST)
Tel. 225-277

VSE ZA HISO - VSE ZA VRT

DROGERIJA

ROMAN DANEU

PROSEK 154

ZELEZNINA

BRUNO REBULAPROSEK 191
Tel. 225-396

ZALOGA

GRADBENEGA

MATERIALA

Andrej TerčonSESLJAN 27/a
Tel. 209-259PEKARNA
IN SLASČICARNA**DANICA
MARTINUZZI**PROSEK 138
Tel. 225-257

PEKARNA IN SLASČICARNA

LEGIŠASESLJAN 41
Tel. 209-147**DRUŠTVENA
GOSTILNA
NA PROSEKU**Najemnici
Miranda in Zofka
PROSEK št. 280
Tel. 225-137SAMOPOSTREZNA
TRGOVINA JESTVIN
IN ZELENJAVE**ZDRAVKO
KANTE**PROSEK 152
Tel. 225-223ZALOGA PIVA
IN MINERALNE VODE**IVAN ŠTOKA**PROSEK (Devinsčina)
Tel. 225-207TRGOVINA
JESTVIN**ŠEGINA-LUKSA**

PROSEK 551

TRGOVINA ELEKTRIČNIH
PREDMETOV**BOGOMIL
KRALJ**PROSEK 212
Tel. 225-224

POHISTVO

PUPISSTALNA RAZSTAVA MODERNEGA
IN STILNEGA POHISTVASESLJAN 59/b
Tel. 209-269MANUFAKTURNA
TRGOVINA**RAFAEL ŠTOKA**PROSEK 1
Tel. 225-121

DROGERIJA

ANTONIPROSEK 140
Tel. 225-509

BAR

LUXA

PROSEK 140

vošči vsem klientom
srečno 1981

ZLATARNA

**ŠTOKA
MARČELA**

PROSEK 129

FOTO

SEDMAKPROSEK 131
Tel. 225-394

Se priporoča

GOSTILNA

SARDOČSLIVNO 5
Tel. 200-225TRGOVINA POSODE
IN ZELEZNINE
**FIORETTA PERTOT
LIVIANA ZORN**PROSEK 5
Tel. 225-142
Sprejemamo
poročne listeTOBAKARNA
IN PRODAJALNA
CASOPISOV**SEDMAK**

PROSEK 151

RESTAVRACIJA

VLADI LUXAPROSEK 539
Tel. 225-398

MESNICA

**PUNTAR
DANILO**PROSEK 3
Tel. 225-219

BAR

KAMIN

LIVIO LESIZZA

vošči svojim cenjenim
gostom
srečno in uspešno leto 1981

SEMPOLAJ 18

SAMOPOSTREZNA
TRGOVINA JESTVIN**GRUDEN**DEVIN 50
Tel. 208-139

TRGOVINA JESTVIN

REBULASALEZ 60
Tel. 229-154TRGOVINA, PEKARNA
IN SLASČICARNA**JUSTINA
GUŠTINČIČ**KRIZ 204
Tel. 220-349

GOSTILNA

GUŠTINZGONIK 3
Tel. 229-123

GOSTILNA IN TOBAKARNA

GRILANC

Najemnica LIDIJA BASTJANČIČ

Domača kuhinja

SALEZ 59
Tel. 229-113

JESTVINE

MARUŠIČSALEZ 20
Tel. 229-125

ZALOGA

GRADBENEGA MATERIALA

MILIČ - USSAIKRIZ 9/a
Tel. 220-368

Simmerrichter
di Mario Cescutti succ.
ELEGANTNA OBUTEV
Korzo Italia 10 — tel. 65-840

FOR LADY

I. PEČAR

Ul. Kandler 3 — TRST
Tel. 569-638Zenski plašči, obleke,
krila in bluže po najnovejši modi
ZIMA '81

BIMBI ELEGANTI

SNC

otroška oblačila:
od dojenčka do 12 letTRST
UL. CARDUCCI 45 - TEL. 796 988STROJI
ZA OBDELAVO LESA
IN MIZARSKO ORODJE

Mario Bevilacqua

TRST - Ul. Conti 9
Tel. 793-071

Galleria COCCI

Vsi artikli

TRST — Ul. Ugo Polonio 7
Tel. 728-352

chicco
od dupe do posteljice

CLEVA BRUNO

Flipper - Willgm's
- Gottlied's - Zaccaria - Novi
in rabljeni juke box -
Rock Ola (ZDA)
- N.S.M. (iz Nemčije)

vošči svojim odjemalcem vesele praznike

Fratelli COSULICH

POTOVALNA AGENCIJA
POTOVANJA Z LETALI PO VSEM SVETU
Informacije in rezervacije vam nudimo:
TRST - Trg sv. Antona 1
Tel. (040) 68-017 - 630-143 - 65-108 - Telex: 460245
V prostorih agencije posluje tudi
MENJALNICA TUJIH VALUT - Tel. (040) 61-996

PRODAJA

ELEKTROMECHANICNA
DELAVNICA

STELLA

di FURLAN & SIELLA

TRST
Ul. Cologna 4 — tel. 571-152

URARNA

ZLATARNA

LUXOR
Velika izbira 14- in 18-karatnega zlatega nakita,
kakor tudi 22-karatno zlato za zobe
LUXOR - TRST - Ul. Valdirivo 36/a - tel. 61-305

CAMICERIA

BOTTERI

MOŠKA OBLAČILA

TRST - Corso Italia 8
Tel. 36-009

PRAVIM LJUBITELJEM KAVE

Cremcaffè
PRIMO ROVIS

Srečno novo leto 1981

RIGUTTI

veste tutti...

Ul. Mazzini 43
Tel. 65-642

Vsem srečno in uspešno novo leto

Jakob Vatovec nasl. SNC

— IZVAŽAMO PO CELI EVROPI
— DOBAVIMO JESTVINE NA DEBELO TRGOVINAM
IN JAVNIM USTANOVAMTRST - Ul. Machiavelli 28
Tel. 69-076 - 69-077

ADRIAIMPEX

D. D.

UVOZ - IZVOZ ZASTOPSTVA

TRST — UL. GEPPA 9/III — Tel. 68-802, 64-489
vošči uspešno novo leto 1981

PELLICCERIA CERVO

KRZNA
ELEGANTNI MODELI
VISJA KAKOVOST
VELIK PRIHRANEK
V.le XX Settembre 16/III
Tel. 796-301

**Srečno
novo leto**

praktično, solidno,
izbrano, kakovostno
in poceni pohištvo

EDI MOBILI

TRST Ul. Balamonti 3 — telefon: 820766
Ul. Di Vittorio 12 — telefon: 813301

Zastopnik kuhinj

**Srečno
novo leto 1981**

bosutti
di FRANCO ZAGO
TKANINE - OBLACILA
TRST - Largo Barriera Vecchia 6 - tel. 90-730

KROJACNICA

MOZETIČ

TRST
Trg Garibaldi 11
Tel. 790-280

VELOX S.r.l.
IMPORT - EXPORT - RAPPRESENTANZE
34133 TRST

Ul. Rismondo 9
Tel. 761-884 - 761-819

AVTOMECHANICNA DELAVNICA

Leandro Coretti

Ul. Sette Fontane 97
TRST
Tel. 944-264Ekskluzivna
glavna zaloga:ROGAŠKA mineralna voda - vrelec - DONAT
RADENSKA mineralna voda
KRASKI PRŠUT - KRASKI TERAN
PIVO PUNTINGAM in REININGHAUS - GRAZ - AUSTRIA
OSVEŽUJOČE PIJACE APPIA
MINERALNA VODA in PIJACE PLOSEMOŠKA OBLAČILA
IN SRAJCE

PRISCO

TRST
Ul. S. Spiridione 4, tel. 64-812
C.p. S. Giacomo 3, tel. 790-664
Trg Goldoni 11, tel. 794-818

Elettrostile

TRST — Ul. Valdirivo 26

Tel. 62-740

KROJASKI SALON

S. KOŠUTA

TRST
Drev. D'Annunzio 11
Tel. 795-498

ELEKTROAVTO DELAVNICA

ROJC - ROICI

TRST — Ulica Giulia 28
Tel. 568-907

IMPORT - EXPORT

TECHNA

TRST, Ul. Ghenga 2 — tel. 64-535
Telex: 460517 TECHNA Iopravlja vsakovrstne uvozne in izvozne operacije
želi vsem srečno in uspešno novo leto

Centro Raccolta Valute

MENJALNICA

TRST
Tel. 37-344 - 62-475
Ul. Dante 6

SERVIS

POOBLASCENA
DELAVNICA
ELEKTROAVTO

vošči klientom in prijateljem srečno novo leto

ESCORT

TRST
Ul. S. Francesco 58
Telefon 761-227

ZLATARNA

TRST — Ul. Filzi 5/A — tel. 68-374

SPLENDENTE

SKERLJ

GAREL

Zastopnica

KRANJSKE KLOBASE IN KRAŠKI TERAN V

Bifeju TOMAŽIČ

TRST — Ulica Cassa di Risparmio 3
Tel. 68-073

GOSTILNA

OSTROUŠKA

TRST — Ulica S. Nicolò 1
Tel. 61-349

ZALOGA VINA IN LIKERJEV

MIRAN KURET

TRST — Riva Gulli 1/E
Tel. 762-286

MANUFATURNI TRGOVINA Z BLAGOM

Stojan Udovič

Velika izbira moškega in ženskega blaga
ter vsakovrstne konfekcijeTRST
Trg Ponterosso 4 in P.zza Vecchia 2 — tel. 62-537

TVRDKA

Rag. Luciano Fabian

Import - Export

TRST, Ul. Ronco 7
Tel. 728-267

Villini

Trg Goldoni 5 — TRST — tel. 793-666
vošči srečno novo leto

brother

Vigorelli

KMEČKA BANKA

USTANOVLJENA LETA 1909

GORICA — Korzo Verdi 51
Tel. 84-206, 84-207, 85-383
Menjalnica 83-909

VSE BANČNE USLUGE — MENJALNICA

ZELENJAVA
NA DEBELO**Cargnel Romano**

STANDREZ - TRST

KAVARNA

ROMAN BAR
(ROMAN COTIC)GORICA
Ulica Roma 2

TRGOVINA JESTVIN

«Market S. Andrea»STANDREZ
Ul. sv. Mihaela
Tel. 54-19

PEKARNA

OŽBOTGORICA
Trg Cavour, 7
Trg S. Rocco 7**SHOES**

Last. KOSIČ JOŽKO

Travnik 33
Tel. 84-885

GORICA

VELIKA IZBIRA
VISOKOMODNIH MOSKIH
IN ŽENSKIH CEVLJEV
TER TORBIC**Kj****Dr. Tanja Mermolja**

specialistka za ustne in zobne bolezni

GORICA, Travnik 11
Tel. 845-47

TRGOVINA JESTVIN

Semolič GiordanoGORICA — Raštel 49
Tel. 81-113**MINIMARKET**

di TOMBIĆ LUIGI

GORICA — Raštel 24
Tel. 84-167

PEKARNE - SLAŠČICARNE

VIATORIGORICA
Ul. Duca d'Aosta 154 — tel. 84-645
Ul. Boccaccio 3 — tel. 84-625

TURISTIČNA AGENCIJA

GOTOURGORICA
Korzo Italija 205
Tel. 33-019

obilo sreče v letu 1981

ZELEZNINA

HOBBY

K. NANUT in T. ŠULIGOJ

GORICA
Ul. Carducci 32

TISKARNA IN KNJIGOVEZNICA

Grafica GorizianaGORICA — Ul. Favetti 9
Tel. 57-66

ZLATARNA in URARNA

ŠULIGOJSportni pokali
Rafinirano zlato za zobe

GORICA — Ul. Carducci 49 — tel. 85-657

DROGERIJA

ČAVDEK JULKOGORICA
Ul. Duca d'Aosta 34**TEKNOMEC**
GORICA, Korzo Italija 76
Tel. 81-032stroji za urade OLYMPIA INTERNATIONAL - IBM
stroji za fotokopije NASHUA COPYGRAPH
pohištvo za urade — tehnični servis

TOTOCALCIO

BAR PACE

GORICA, Travnik 22

Srečno 1981
vsem klientom!TRGOVINA
KONFEKCIJE**TALIN**

ŠULIGOJ MAJDA

GORICA, Raštel 15

GORICA, Travnik 50 - 51

Tehnični artikli USAG,
VBW, FACOM
Kopalnice in vse potrebš-
tine za kopalnice IDEAL
STANDARD, GROHE, INDA
Električno orodje STAR,
SIMBI
Cevi PIRELLI

Tel. 84-975

TRGOVINA S STÉKLENIMI PREDMETI

Anton KorenGORICA — Ul. Carducci 6
Tel. 84-234

Podružnica: Korzo Italija 42 — tel. 84-475

ELEKTRICARSTVO

AVGUST TROJAR

Ul. Mameli 2 — GORICA

Velika izbira električnih naprav, lestencev,
likalnikov, raznih kablov, Bergman ceviOBRTNIŠKA
MIZARSKA DELAVNICA**ČOTAR**GORICA
Ul. del Poggio 8
Tel. 84-018

TRGOVINA JESTVIN

**DUŠAN
PELICON**SOVODNJE
Ul. ex Impero 48
Tel. 882-060Najodobnejše inštalacije za centralno kurjavo, vodovodno in
električno napeljava. Gorilniki COMET in TERMOMECBogata izbira štedilnikov na drva
Trgovina z bogato zalogo gospodinskih strojev,
črno-belih in barvnih televizorjev, radioaparatur, lestencev itd.**Vence Klanjšček**

GORICA — Ul. Duca d'Aosta 35 — telefon 84-258

FIRMA

Komjanc AlojzVULKANIZACIJA
IN PRODAJA GUM

GORICA, Ul. Rossini 22 — tel. 54-821 — telex 460-385

NADOMESTNI DELI — SERVIS — ELEKTROAVTO

LIVIO ANTONI

IMPORT - EXPORT

Ul. S. Michele 117 — STANDREZ — tel. 87-059

GOSTILNA

PRIMOŽIČ VIDDrevored XX. septembra 138, tel. 82-117 — GORICA
z briškimi vinom in domačo kuhinjo
(pri bivšem Pavlinu)

TVRDKA

ELIJA ČUK Snc

GORICA, Trg Cavour 9

— Navadna in dirkalna kolesa: znamk LEGNANO, WANDER,
OLYMPIA, BIANCHI
— Nadomestni deli CAMPAGNOLO, SCHIMANO, OFMEGA,
WEIMANN
— Otroški vozički BIEMME
— Celade JEB'S, NOLAN, BOERI SPORT Ltd.
— Nadomestni deli in potrebščine

TRGOVINA CEVLJEV

Andrej ČotarGORICA — Raštel 72
Tel. 83-667

TRGOVINA CEVLJEV

«ALPINA»GORICA
Korzo Verdi 78
Tel. 84-517SPLOŠNA
IMPORT - EXPORT**ČER - IMPEX**GORICA
Ul. V. Veneto 49 — tel. 82-159, 33-524

AVTOKAROSERIJA

Mužič & KorečičGORICA
Ul. Randaccio 2

KNJIGARNA, PAPIRNICA

GISS

IVANKA AURENTI

GORICA
Ul. Aralvescovada 15
Tel. 84-594DROGERIJA - PARFUMERIJA
- FOTOGRAFSKI LABORATORIJ**ROVIS**GORICA — Travnik 10
Tel. 84-812

TRGOVINA JESTVIN

BRISKOGORICA
Trg Medaglie d'Oro 12
Tel. 84-550**ELETTROTHERMO SANITARIA**

Lastnik WALTER SOBOL

GORICA — Travnik 21 — tel. 85-516

— Inštalacije centralnih kurjav na kurilno olje, metan in plin
— vse potrebščine za centralne kurjave
— prodaja črpalk

OBČINSKA UPRAVA DOLINA

ZELI SVOJIM OBCANOM
SRECNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1981

PEKARNA - SLASCICARNA

OTA

BOLJUNEC 38
Tel. 228-253

MESNICA

Marino Pregarc

BOLJUNEC 366
Tel. 228-334

CASOPISI
IN MANUFAKTURE

SMOTLAK LOREDANA

DOLINA 463
Tel. 228-122

GOSTILNA PRI OBČINI

DOLINA 268
Tel. 228-497

GOSTILNA - TRATTORIA

«ROSANDRA»

Pri Nori

BOLJUNEC 66

KOZMETIČNI SALON

RUŽICA

BOLJUNEC 378
Tel. 228-313

SAMOPOSTREŽNA
TRGOVINA JESTVIN

RADO ŽERJAL

BOLJUNEC 405
Tel. 228-114

ZALOGA

GRADBENEGA MATERIALA

Oskar Racman

BOLJUNEC 340
Tel. 228-166

BERTOCCHI & VENIER s.n.c.

JESTVINE - PRODAJA NA DEBELO

Skladišče: KRMENTKA 464 — tel. 820-840

Prodaja: PREBENEG 13 — tel. 231-782
DOLINA 41

GOSTILNA

PRI STUDENCU

STRAIN

DOLINA 40 — tel. 228-116

Ob petkih zaprto

MLEKARNA
- SLASCICARNA

LAURA KOFOJ

BOLJUNEC 46
Tel. 228-425

GOSTILNA - BAR

LIVIO SANCIN

BOLJUNEC 62
Tel. 228-117

MESNICA

PANGERC

DOLINA 80
Tel. 228-112

MESNICA

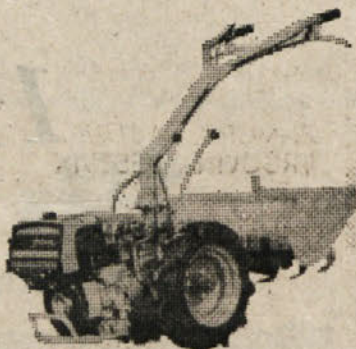
Pangerc Sergio

DOMJO 33
Tel. 820-346

TRGOVINA KMETIJSKIH
IN INDUSTRIJSKIH STROJEV

Universalmacchine

STANISLAV PRAŠELJ

DOLINA 195
Telefon 228-190

MANUFAKTURA

SANCIN-STRAIN

BOLJUNEC 231
Tel. 228-145

MLEKARNA
IN SLASCICARNA

KOS MIRANDA

DOLINA 15

OKVIRI ZA OKNA
IN VRATA
IZ ALUMINIJA

ŽERJAL LUCIANO

DOLINA 348
Tel. 228-201

Supermarket

DESPAR

DOMIO

Guido Jez

Domjo 157
Tel. 826-541

TRISPAN

Zeli svojim odjemalcem
srečno novo leto

Samopostrežba

Žerjal-Tedesco

DOLINA 324
Tel. 228-761

TRGOVINA
MANUFAKTURE
IN KONFEKCIJE

BRUNA SANCIN

DOLINA 24

HOTEL
RESTAURANT

SONIA

DOMJO 47
Tel. 820-229

ZADRUŽNA GOSTILNA

Podnajemnik

Ezio in Nerina Fontanot

Dolina 230

Tel. 228-187

JESTVINE

Kos Eleonora

por. Pecarz

DOLINA 172
Tel. 228-178

GOSTILNA

TUL

MAČKOLJE 106
Tel. 231-744

Mode Valentina

Soc. A.M.I.

Lastnik

SONJA IN MARINO STRANJ

DOMJO 89 — tel. 820-191

Z najboljšimi

GOSTILNA

FRANC SALVI

KRIZPOT 75

vošči cenjenim gostom
srečno in uspehov
polno novo leto 1981

TRGOVINA JESTVIN

KOS

MAČKOLJE 25
Tel. 231-740

GOSTILNA

KOZINA ALEKSANDER

PREBENEG 11
Tel. 231-741

P
PAM
M

železnina - ferramenta

34010 Domjo 132 — tel. 824-979
Trst (industrijska cona)

MIZARSKA DELAVNICA

MILAN KOVAČIČ

TRST
Ul. Cunicoli 13
Tel. 726-212

TRGOVINA JESTVIN

NINO ROLIČ

Ul. Rio Spinoletto 27
Tel. 810-330

željami

GOSTILNA

AL PONTE

CREVATIN

NOGHERE - PRI OREHU 131
Tel. 231-106

BRATJE

FONDA

GRADBENI MATERIAL, SANIARNI MATERIAL
in KERAMICNE PLOSCICE

Ul. di Servola 129 — tel. 816-302
Ul. Flavia 66 — tel. 812-396

AVTOKAROSERIJA

PESCE-ŽERJAL

Ul. Carlo Errera (Industrijska cona)
Tel. 826-759

vošči cenjenim klientom srečno novo leto

GOSTILNA

SCABAR

TRST - Erta S. Anna 63
Tel. 810-368

PLESKAR IN DEKORATER

Žerjal Branko

MILJE — Ul. Stazione 5
Tel. 272-701

GOSTILNA
Zdenka in Oskar
KURET
(Ex Društvo)
RICMANJE 6
Tel. 820-192

TRGOVINA JESTVIN
Livia Cej
RICMANJE 111

GOSTILNA
BRUNA - MARIO
PAVLETIČ
BORST 29
Tel. 228-152

V BAZOVICI
Ulica Igo Gruden 148
«CVETLICE MARA»
VELIKA IZBIRA LONČNIC - ARANŽIRANJE CVETJA
ZA RAZNE PRILOŽNOSTI - POGREBNI VENCI
srečno 1981

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA
DESPAR
KRIŽMANČIČ
S. d. f.
BAZOVICA, Ul. I. GRUDEN 39
Tel. 226-128

TOBAKARNA
ŽERJAL
RICMANJE 24

TRGOVINA JESTVIN
IN TOBAKARNA
ANTONIJA BRCE
BORST 67 — tel. 228-225
Zaloga AGIPGAS - LIQUIGAS - KEROSAGIP (Postrežba na dom)

TRGOVINA JESTVIN
MARCELA
ZOBEC
Tel. 228-566
BORST 27

TOBAKARNA -
PRODAJALNA
CASOPISOV IN IGRAC
LILIANA KEBAR
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 72

Zaloga gradbenega
in sanitarnega materiala
ter ploščic
KARLO GRGIČ
BAZOVICA 176
Tel. 226-185

Klet Stari Kras
Cantinetta
Vecio Carso
BORST 67
Tel. 228-150

GOSTILNA
PETAROS
BORST 60
Tel. 228-151

GOSTILNA
MAHNIČ
Najemnik IGNAC METLIKA
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 29

TRGOVINA JESTVIN
RUDI KRIŽMANČIČ
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 33

MESNICA
MEVLJA
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 35
Tel. 226-233

TRGOVINA JESTVIN
HERMAN
KRIŽMAN
BAZOVICA
Ul. S. Kosovel 7
Tel. 226-272

GOSTILNA
S PRENOCISCI
PEPI
KRIŽMANČIČ
BAZOVICA 113
Tel. 226-127

PEKARNA
RUDOLF MARC
BAZOVICA
Ul. S. Kosovel 24
Tel. 226-171

GOSTILNA
FIDEL
Lastnik
SUZANA in GIULIANO
Pešek 38 — tel. 226-294

GOSTILNA IN ZALOGA «DREHER» in «RECOARO»
ANDREJ GRGIČ
Ul. I. Gruden 44
BAZOVICA
Tel. 226-106

PEKARNA
SLASČICARNA
JERMAN
LIVIO LUPIDI
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 64
Tel. 226-147

OBLAČILA ZA MLADE
EZIO
BAZOVICA
Ul. D. Kette 12
Tel. 226-454

GOSTILNA
PRI PLESCU
Lastnik DANILO ŠTURMAN
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 32

BAR
METLIKA
BAZOVICA
Ul. I. Gruden 62

TRGOVINA JESTVIN
BRUNO KAPUN
PESEK 1
Tel. 226-389

RISTORANTE
Locanda Mario
DRAGA S. ELIA — Telefon 228-173

TRGOVINA JESTVIN
VIDAU
BANI 72
Tel. 211-387

SAMOPOSTREZNA
TRGOVINA JESTVIN
PAHOR
in **ŠKRLAVAJ**
TREBČE 232
Tel. 211-857

PEKARNA
IN TRGOVINA JESTVIN
SIVITZ
TREBČE 23
Tel. 211-440 - 212-688

Zeli svojim cenjenim
odjemalcem
srečno novo leto 1981
Pekarna SALVO
z REPENTABRA 53

HOTEL RESTAURANT
TOURING
ALOJZ SABA
lastnik
PEŠEK 54
Tel. 226-100

GOSTILNA
GASPERUT
Najemnik SERGIO KOMAR
JEZERO — tel. 228-212
Zaprto ob torkih

MESNICA — UVOZ ŽIVINE IN MESA
ALBIN BAK
PADRIČE 116
Tel. 226-184

HOTEL - RESTAVRACIJA
KRAS
PRI BOŽOTU
REPENTABOR 1
Tel. 227-113

BAR
KARLO GUŠTIN
PADRIČE 7
Tel. 226-136

GOSTILNA «Pri vodnjaku»

Gustinčič Gigi
ZAPRTO
OB CETRTKIH
JEZERO
Telefon 228-211

MEHANICNA DELAVNICA S KAROSERIJO
GRGIČ
— SPREJEMAMO VSA POPRAVILA
AVTOMOBILOV IN KAROSERIJE
— CESTNA POMOČ
PADRIČE ST. 151
Tel. 226-161

**S
R
E
Č
N
O
1
9
8
1**

GOSTILNA
RAVBAR
DOL PRI VOGLJAH 5 - REPENTABOR
Tel. JU 067 - I 0038 67 — 73-013
Ponedeljek in torek zaprto!

ZALOGE GRADBENEGA MATERIALA
EMIL GRGIČ
PADRIČE 10
Tel. 226-138

HOTEL - RESTAVRACIJA
FURLAN
REPENTABOR
Tel. 227-125

JESTVINE - DROGERIJA
SILVAN GRGIČ
PADRIČE 37-54
Tel. 226-293

GOSTILNA
«POD TABROM»
COL (Repentabor) št. 8
Tel. 227-120

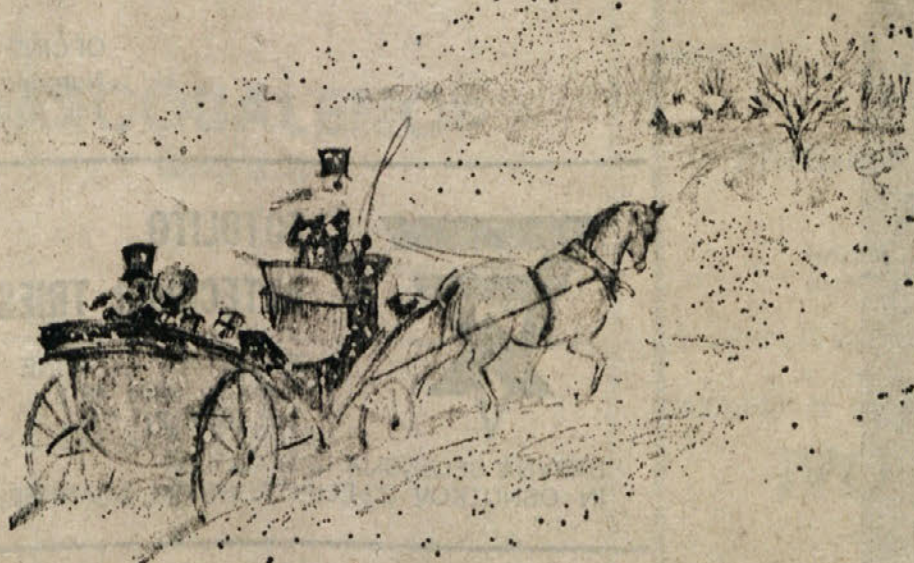
GOSTILNA
GRGIČ
PADRIČE 36
Tel. 226-112

GOSTILNA
MILKOVIČ
GROPADA 60
Tel. 226-130

TRGOVINA JESTVIN - TOBAKARNA
KARLO KALC
GROPADA 97
Tel. 226-366

GOSTILNA
BATIČ
REPNIČ 3
Tel. 229-178

TRGOVINA
JESTVIN
DELKA
REPNIČ 40

Učenci glasbene šole Antona Birtiča

iz Beneške Slovenije
želi vsem učencem glasbenih šol
srečno in uspešno
polno novo leto 1981

Ansambel Antona Birtiča «Beneški fantje»

želi
svojim zvestim poslušalcem
srečno
in veselo novo leto 1981

Kulturna in športna društva

želi vsem srečno 1981

vsem bivšim in sedanjim
gojencem, dobrotnikom
in prijateljem slovenske mladine
želi uspeha
polno novo leto 1981

ravnateljstvo in uprava
SLOVENSKEGA
DIJAŠKEGA DOMA

«Simon Gregorčič»
v Gorici

KMEČKA ZVEZA

GORICA
Ul. Malta 2

vošči polno uspehov
vsem
slovenskim kmetovalcem
v novem letu 1981

PROSVETNO DRUŠTVO

«BRIŠKI GRIČ»

STEVERJAN

vošči uspeha polno novo leto 1981
članom, prijateljem
ter obiskovalcem prvomajskih prireditev

PROSVETNO DRUŠTVO

«Oton Župančič»

STANDREZ

vošči srečno novo leto 1981
članom,
vaščanom ter sorodnim društvom

Zveza slovenskih kulturnih društev

želi vsem srečno in uspešno 1981.

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji

želi vsem včlanjenim športnim društvom, vsem športnikom
doma in v matični domovini ter vsem športnim delavcem vse najboljše
ter mnogo športnih uspehov v novem letu 1981

SPD TABOR

OPCINE

želi vsem članom,
prijateljem, podpornikom,
vaditeljem, sorodnim društvom
in organizacijam mnogo
uspehov
in zadovoljstva
v novem letu 1981

KD Primorec - ŠD Primorec in godba na pihala Viktor Parma

iz TREBC

želi članom in prijateljem
srečno novo leto 1981

KD Rdeča zvezda

želi pevskemu zboru,
otroški in mladinski folklorni
skupini, vsem članom
in prijateljem
društva srečno
in uspešno polno
leto 1981

KD Fran Venturini

DOMJO

vošči vsem
vaščanom
srečno novo leto

MLADINSKI KROŽEK PROSEK - KONTOVEL

vošči
vsem članom in vaščanom
srečno novo leto

PD PROSEK - KONTOVEL

vošči svojim
odsekom in vsem vaščanom
srečno novo leto

KD VESNA in ŠD MLADINA

voščita vsem članom
in Križanom
srečno novo leto

KMEČKA ZVEZA

vošči vsem svojim članom, kmetom
in delovnim ljudem
srečno
in uspehov polno 1981

ŠD VESNA

vošči
vsem vaščanom in športnikom
srečno novo leto

DIJAŠKA MATICA

se toplo zahvaljuje vsem
za darovane prispevke
ter jim želi srečno in
uspeha polno leto 1981

ŠK KRAS

vošči vsem svojim
članom, športnikom
in sorodnim
organizacijam

TRŽAŠKI PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

želi v novem letu 1981 vsem prijateljem borbene
pesmi, slovenskim in italijanskim antifasistom obilo
sreče in zadovoljstva! Posebna zahvala rednim in
podpornim članom

ŠD «ZARJA» BAZOVICA

želi vsem članom,
navijačem in športnim organizacijam
srečno in uspešno leto 1981

KULTURNO DRUŠTVO
«LONJER-KATINARA»
in SPORTNO DRUŠTVO
«ADRIA»

želi vsem članom,
športnikom
in prijateljem
srečno in uspešno
novo leto

KD SLOVENEK

IZ BORSIA in ZABREZCA

želi vsem pevcem, članom
in vaščanom
srečno novo leto 1981

KD LIPA

IZ BAZOVICE

vošči srečno
in uspešno 1981

KD «SLOVAN» PADRICE

in ŠZ «GAJA»
GROPADA - PADRICE

voščita srečno novo leto
1981 vsem svojim
članom in prijateljem
ter članom vseh
slovenskih organizacij

ŠZ «CLOGA»

želi vsem svojim članom,
simpatizerjem, odbojkarjem in planincem
ter vsem sorodnim organizacijam
srečno in uspešno leto 1981

KD SLAVEC

IZ RICMANJ in LOGA

želi
srečno in uspešno
novo leto 1981

Gospodarsko društvo

Kontovel

VOŠČI VSEM ČLANOM IN KLIENTOM
SREČNO NOVO LETO!

GOSTILNA
IN TRGOVINA JESTVIN

GRUDEN

SEMPOLAJ 49
Tel. 200-151

TRGOVINA
ELEKTRICNIH
PREDMETOV

MIRKO - ANICA FRANČEŠKIN

NABREŽINA (center)
Tel. 200-238

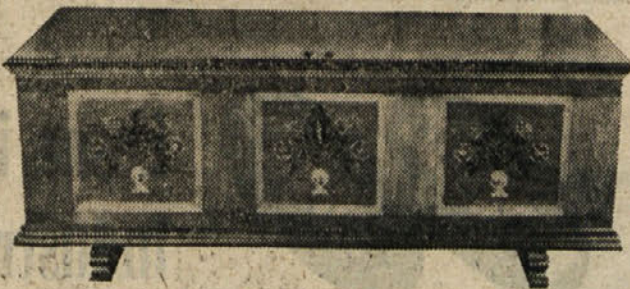

Srečno 1981

PRODAJNA GALERIJA KRAŠKE UMETNE OBRTI

Bogata izbira izdelkov iz
lesa in keramike ter ročnih
del s kraškimi motivi,
primerni za vsakršno
darilo

BOR

cesta NABREŽINA - ŠEMPOLAJ
100m po železniškem prehodu

GOSTILNA

«PRI PINOTU»

MEDJA VAS 10/a
Tel. 208-296

POHISTVO

«ARCOBALENO»

PUPPIS BORIS

DEVIN
Državna cesta 14
Tel. (040) 208-559

MESNICA

PAHOR

NABREŽINA
(center)

CVETLIČARNA

KOSMINA

NABREŽINA 108/A
Tel. 200-375

BOGATA ZALOGA PLOŠČIC
IN SANITARNEGA MATERIALA

ROLICH

NABREŽINA Kamnolomi 35
Tel. 200-371, 200-204

POKRAJINSKA CESTA
NABREŽINA - SESLJAN

PEKARNA IN SLASČICARNA

IVO GRILANC

NABREŽINA 108
Tel. 200-231

vošči vsem svojim odjemalcem srečno novo leto

ZALOGA PAPIRJA

GUIDO ZIDARIČ

NABREŽINA 120/bis
Tel. 200-232

GOSTILNA

«SILVESTER»

PRI LILJANI

vošči vsem odjemalcem srečno novo leto

NABREŽINA 97
Tel. 200-228

PEKARNA IN SLASČICARNA

JAZBEC

NABREŽINA (center)
Tel. 200-174

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN

KUKANJA

NABREŽINA 106/b
Tel. 200-172

GOSTILNA

Pri Francetu

vošči svojim cenjenim gostom
uspeha polno novo leto 1981

SOVODNJE 76
Tel. 882-038

TRGOVINA

OSKAR KOVIC

na PEČI, želi vsem cenje-
nim odjemalcem s te in
one strani meje srečno in
uspešno novo leto 1981

GOSTILNA

«PRI MIROTU»

Podnajemnica MUŽINA MARA

Tipična vina in domača kuhinja

SOVODNJE — tel. 882-017

GOSTILNA

«PRI SRNJAKU»
«AL CAPRIOLO»

DOL

TEHNIČNI URAD

GEOMETER

JORDAN VIŽINTIN

DOBERDOB
Rimska ul. 26 - tel. 44-594

TRGOVINA
JESTVIN

MARVIN

STANDREZ 219

TEKSTILNI STROJI - KLEPARSTVO

Franc Čavdek

SOVODNJE

Industrijska cona 1 — tel. (0481) 882-028

Kmečko - delavska
posojilnica

SOVODNJE

GOSTILNA

«Pri Renzotu»

(PRED OBCINO)

SOVODNJE

Tel. 882-163

GRADBENO PODJETJE

MARIO DEVETAK

POLJANE - DOBERDOB
Tel. 44-595

PEKARNA

IN TRGOVINA JESTVIN

COTIČ

SOVODNJE 109
Tel. 882-006 - 882-026

TVRDKA

NARDIN VOJKO

GORICA - STANDREZ, Ul. del Carso 67 — tel. 81-310
Zastopnik za Goriško: RADENSKA — ROGASKA
PIVO UNION in FORST

LIVOZ LESA

ZA OBDELAVO

MAURI OSCAR

TRŽIČ (Monfalcone), Viale San Marco 29
Tel. 74-451

GOSTILNA

FURLAN

«PRI TILDI»

Pristna briška vina in domača kuhinja
OSLAVJE — Ulica Ossario 5 — tel. 54-47

DELAVNICA
ZELEZNIH PREGRAD

TABAJ MILOŠ

STANDREZ
Ul. sv. Mihaela 266
Tel. 30-874

ZDRUŽENO K. G. P.
Kočevje

Mesnica štev. 13

LOKEV

U
S
P
E
Š
N
O

1
9
8
1

VSEM SREČNO
IN USPEŠNO 1981
ŽELI

tovarna obutve
in otroških potrebščin
MIREN
pri Gorici (Jugoslavija)

sestavljena organizacija združenega dela
za dejavnost kmetijstva, industrije, trgovine, gostinstva
in storitve, n. sub. o., Ljubljana

mercator

rudar / idrija

trgovina na debelo in drobno ter gostinstvo, 65280
Idrija, St. Rozmana 1, p.o.

telefon: h. c. 71-028, 71-486, računovodja 71-026,

telegram: Mercator, TOZD Idrija,
p. p. 37 — 65280 Idrija

V SKLOPU DELOVNE ORGANIZACIJE SO:

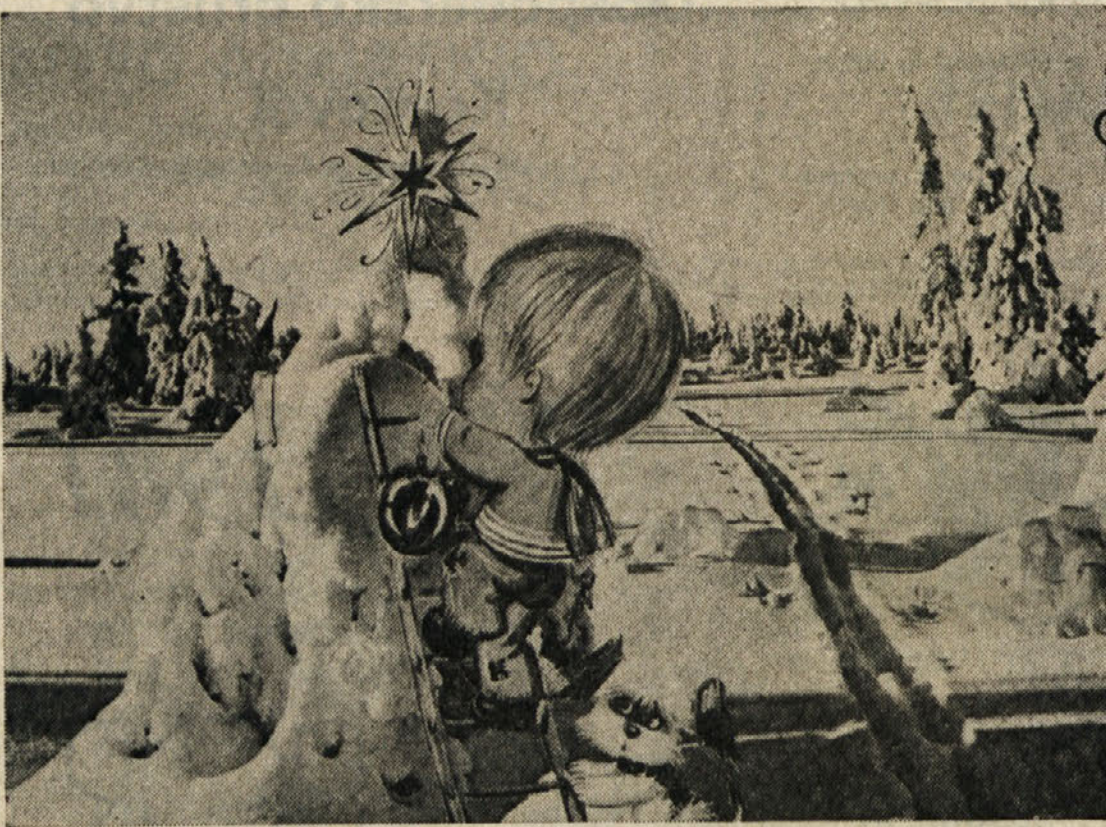
TOZD UNIVERZAL IDRIJA, LJUBLJANSKA 5
TRGOVINA NA DROBNO

TOZD PRESKRBA IDRIJA, MOKRAŠKA VAS
(SP. IDRIJA) TRGOVINA NA DEBELO

TOZD JAVORNIK IDRIJA, STANETA ROZMANA 35
GOSTINSTVO

LEP POZDRAV
IN SREČNO NOVO LETO
BRALCEM

PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Lesna in pohištvena
industrija Idrija

N. SOL. O.

SPODNJA IDRIJA, JUGOSLAVIJA
TELEFON: (065) 76-010

Proizvaja:

- SPALNICE IN SESTAVLJIVO POHIŠTVO
- MASIVNE REGALE IN MIZE
- ŽAGAN LES IN EMBALAŽO

GOSTILNA

NOVIČ

LOKEV 165

Domača kuhinja,
pristna
istrska vina

Ob torkih in sredah
zaprto

GOSTILNA

MUHA

LOKEV 138

SOZD TIMAV, proizvodnja, trgovina in storitve,
n. sol. o. Sežana

Tel.: (067) 73591, 73150 - Telex: 34135

DO JADRAN EXPORT-IMPORT SEŽANA, n. sol. o.

Tel.: (067) 73841
Telex: 34135, 34281

Glavne dejavnosti: izvoz in uvoz blaga po nomenklaturi tržnega in goriškega sporazuma, izvoz
in uvoz blaga, posredovanje v zunanjem trgovinskem prometu, zastopanje tujih firm s kon-
signacijsko prodajo, prevoz blaga v cestnem prometu, javno in carinsko skladiščenje

DO PRESKRBA KOPER, n. sol. o.

Tel.: (066) 22270
Komerčila: 21722 - Telex: 34202

Glavne dejavnosti: trgovina na drobno in debelo

DO HOTELI IN GOSTINSTVO SEŽANA p. o.

Tel.: (067) 73361

Glavne dejavnosti: gostinske storitve in usluge v de:

HOTEL MAESTOSO Lipica - KLUB HOTEL Lipica
HOTEL TRIGLAV Sežana - HOTEL TRIGLAV Koper
HOTEL ZUSTERNA Koper

MOTEL AVTOCAMP Kozina
HOTEL TABOR Sežana

DO AGRARIA KOPER, n. sol. o.

Tel.: (066) 22641, 24061
Komerčila (066) 23761 - Telex: 34202

Glavne dejavnosti: proizvodnja priznanih vin: REFOŠK, TERAN; proizvodnja žganih pijač in brez-
alkoholnih pijač EXCORRADO, proizvodnja mlečnih izdelkov

DO KRAS, mpi SEŽANA, n. sol. o.

Tel. (067) 73941

Glavne dejavnosti: trgovina na drobno z mesom, izdeluje priznani kraški pršut Lipica, kraško panceto

DO SOČA KOPER, p. o.

Tel.: (066) 22167 - Komerčila: 21356

Glavne dejavnosti: trgovsko podjetje na drobno z industrijskim blagom; s poslovalnicami v Ko-
pru, Izoli, Piranu, Postojni, Ilirski Bistrici, Pivki, Novi Gorici, Umogu

Srečno in uspešno novo leto 1981

ŠZ JADRAN in KLUB PRIJATELJEV JADRANA

želita vsem članom, navijačem, simpatizerjem, podporim članom, a tudi vsem športnikom v zamejstvu srečno novo leto 1981.

ŠD POLET

vošči vsem članom, dobrotnikom in vsem prijateljem mladine srečno novo leto. Vošči tudi vsem zamejskim društvom in športnikom v matični domovini.

Zadruga

NAŠ KRAS

želi vsem svojim članom in vsem Kraševcem mnogo zdravja in sreče v novem letu 1981.

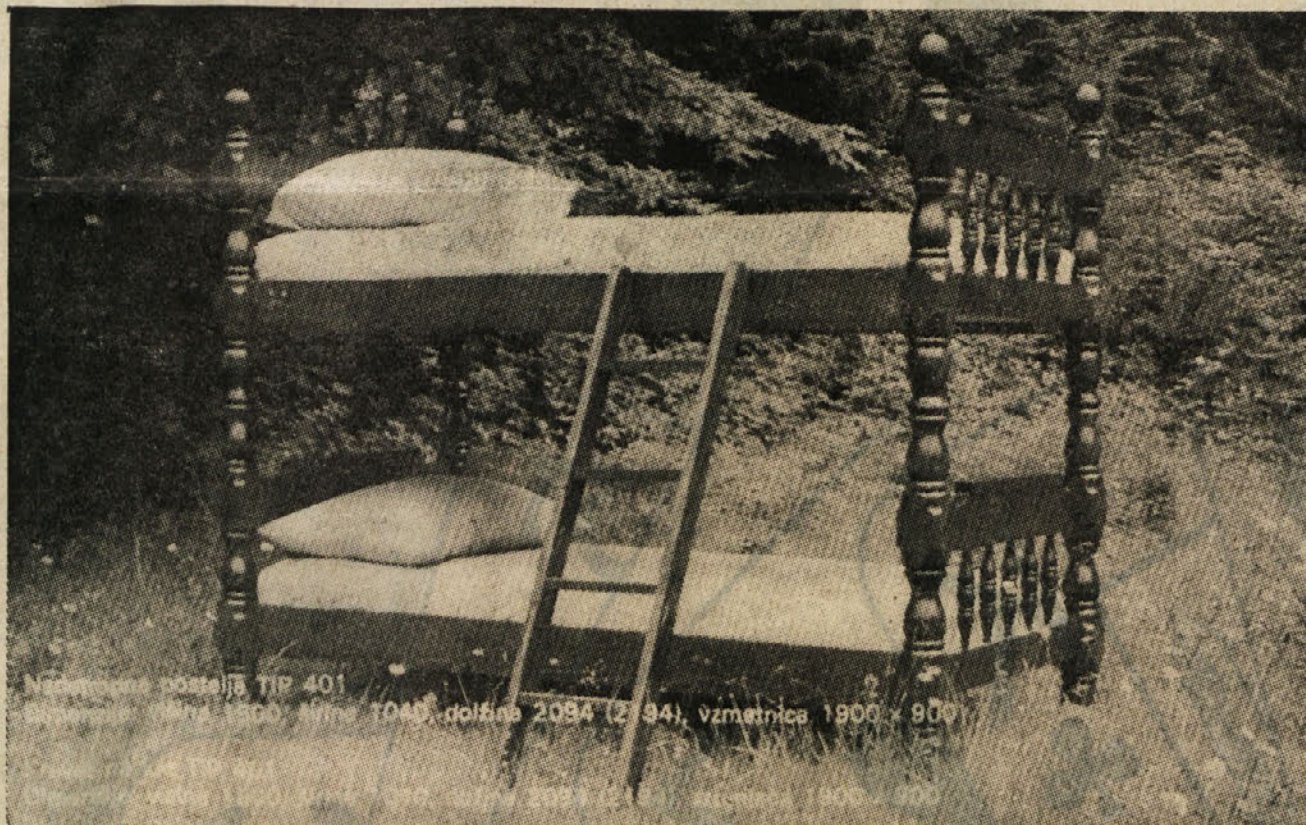
Godbeno društvo Prosek

vošči

vaščanom in prijateljem
SREČNO NOVO LETO

STRUŽENO POHIŠTVO

Naraven les s svojo strukturo in barvo daje toplino in svojstveno prijetnost struženemu pohištvu, ki s svojo bogato obliko sprošča in osvobaja človeka v domačem ambientu. Struženo pohištvo s svojimi razkošnimi oblikami in dimenzijami poudarja trdnost in trpežnost, z barvami pa nam pomaga pri usklajevanju in požitvi prostora. Struženo pohištvo, ki zajema postelje z nočnimi omaricami s svojo uporabno funkcijo omogoča prilagajanje prostora po širini in višini ter namenu. Služi nam lahko za vsakdanji počitek, prijeten oddih na dopustu, vikendu ali hotelu. Struženo pohištvo je izdelano iz prvovrstnega masivnega smrekovega lesa, površinsko obdelano v naravni barvi lesa ali z lužili in lakirano s prozornim nitro lakom v pol mat izvedbi.

**lip
bled**

lesna industrija
64260 Bled ljubljanska c. 32
telefon: 064-77661
telegram: lip.bled
telex: 34.525 yu lipex

Športno združenje Bor

želi uspehov polno novo leto 1981
vsem svojim članom, prijateljem,
simpatizerjem, kot tudi vsem drugim
zamejskim športnim društvom

INDUSTRIJA BOMBAŽNIH IZDELKOV KRANJ

Industrija bombažnih izdelkov IBI - Kranj proizvaja kvalitetne jacquardske zavese v sodobnih vzorcih in v bogatem asortimanu, dekorativne tkanine in gradle po konkurenčnih cenah

ZAŠČITNI ZNAK «IBI» JE ZNAK KVALITETE!

Zgoniška občinska uprava

vošči

vsem občanom veliko uspeha v zasebnem in družbenem življenju v letu 1981.

ZAVAROVALNICA

GENERALI
Assicurazioni Generali S.p.A.

agencija

v TRSTU
Ul. Genova 14
Tel. 610-345

na OPČINAH
Ul. dei Salici 1
Tel. 211-489

ŠVAB CORRADO

AUGELLI ROBERTO

Voščita vsem svojim klientom in prijateljem
srečno 1981

**industrija
usnja
vrhnika**

ŠIROK IZBOR
USNJENE IN KRZNENE
KONFEKCIJE
TER USNJENE
GALANTERIJE

VSEM
SREČNO
IN
USPEŠNO 1981

Izvršni svet
skupščine
občine Domžale

Skupščina
občine Domžale

Družbenopolitične
organizacije
občine Domžale

čestitajo
za Novo leto
vsem občanom
in delovnim ljudem

**ZAŽELITE SVOJIM NAJDRAŽJIM VELIKO SREČE IN ZDRAVJA V NOVEM LETU
Z DARILI NARAVE - MEDEXOVIMI PREPARATI**

SREČNO 1981

hp medex
ljubljana, jugoslavija

veliko nagradno žrebanje

ZA VSE NAROČNIKE
PRIMORSKEGA DNEVNIKA,
KI PORAVNAJO
CELOLETNO NAROČNINO
DO 28. FEBRUARJA

